

De toekomst van Vlaanderen
Vragen voor een Vlaams Cultuurbeleid

Memoranda 2004
voor de nieuwe Vlaamse regering

RAAD VOOR CULTUUR

Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding

Raad voor de Kunsten

Cultureel Erfgoed

Jeugdraad

Sportraad

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

RAAD VOOR CULTUUR	11
Inleiding	13
1. Kader	13
2. Inhoud	14
3. En verder	15
1 Een cultureel beleid voor een werkzame maatschappij	16
maatschappij	16
1.1 De inhoud van cultuur	16
1.2 Cultuur en democratie	17
1.3 Cultuur en onderwijs	19
2 Vragen omtrent de ontschotting van het beleid	21
beleid	21
2.1 Interstedelijk cultuurbeleid	21
2.2 Interregionaal cultuurbeleid en Brussel	23
2.2.1 Interregionaal	23
2.2.2 Brussel	24
2.3 Internationaal cultuurbeleid	25
RAAD VOOR DE VOLKSONTWIKKELING EN CULTUURSPREIDING	29
Inleiding	31
1 Sectoroverschrijdende aandachtspunten	32
1.1 Wettelijk kader	32
1.2 Financiering	33
1.3 Professionele en vrijwillige medewerkers	33
1.4 Geïntegreerd cultuurbeleid	34
1.5 Steunpunten	34

1.6	Wetenschappelijk onderzoek/ inhoudelijke ondersteuning/openbaarheid	35
1.7	Werking van de Raad	35
2	Sectorspecifieke aandachtspunten	36
2.1	Amateurkunsten	36
2.1.1	Financiering	36
2.1.2	Positionering	37
2.1.3	Lokale verankering	37
2.1.4	Steunpunt	37
2.2	Bibliotheken	37
2.2.1	Toegang tot informatie	37
2.2.2	Auteursrecht	38
2.2.3	Erfgoed	38
2.2.4	Samenwerking tussen de verschillende beleidsniveau's	38
2.2.5	Informatieve taak van de openbare bibliotheek	38
2.2.6	Structurele samenwerking met het onderwijs	38
2.2.7	Samenwerking met het socio-culturele veld	39
2.2.8	Samenwerking met de wetenschappelijke bibliotheken	39
2.2.9	E-government	39
2.2.10	Bibliotheken voor blinden en slechtzienden	39
2.2.11	Gevangenisbibliotheken	39
2.2.12	Van normen naar standaarden	40
2.2.13	Kwaliteitszorg	40
2.2.14	Personeel	40
2.2.15	Opleiding	41
2.3	Cultuurcentra	41
2.3.1	Evaluatie van het decreet	42
2.3.2	Leidinggevend personeel	42
2.3.3	Educatieve opdracht	43
2.3.4	Garantie voor inhoudelijke autonomie voor zowel cultuur- als gemeenschapscentrum	43
2.3.5	Financiering	43
2.4	Sociaal-cultureel volwassenenwerk	43
2.4.1	Het sociaal-cultureel volwassenenwerk vraagt een kwaliteitsvolle opvolging door de overheid van de effecten van het nieuwe decreet	43
2.4.2	Financiering	44
2.4.3	Begeleiding van de sector via het steunpunt.	44
2.4.4	Visie op de lange termijn	44
2.4.5	Voldoende mensen en middelen voor de bevoegde administratie	44

RAAD VOOR DE KUNSTEN **47**

1	De rol van de kunsten in een complexe maatschappij.	49
2	Algemene beleidsprioriteiten	52
2.1	Vernieuwing, samenwerking en kwaliteit	52
2.2	Creatie, spreiding en publiek	52
2.3	Cultuur als instrument	52
2.4	Het belang van informatie, evaluatie en verantwoording	53
2.5	Wat beslist is, moet worden uitgevoerd	54
2.6	Meer media-aandacht voor de kunsten	54
2.7	Nood aan onderzoek en ontwikkeling	55
2.8	Kunsten en onderwijs	55
3	Aandachtspunten van de verschillende sectoren.	56
3.1	Beeldende kunsten	56
	De positie en rol van de beeldend kunstenaar	56
	Het spanningsveld tussen verzamelen en tonen	56
	De verhoudingen tussen instellingen en netwerken	56
	De relatie tussen het publieke domein en de privé	57
3.2	Muziektheater en opera	57
	Muziektheater in binnen- en buitenland	57
	Vlaamse Opera moet vernieuwing doorzetten	57
3.3	Muziek	58
	Duidelijkheid in communicatie en transparantie in de regelgevingen	58
3.4	Theater	59
	Vernieuwing via projecten	59
	Dialogoog tussen kunstencentra en cultuurcentra	59
	Nederlands taalgebied/Theaterfestival	59
3.5	Kunstencentra	60
	Oneerlijke strijd tussen profit en non-profit	61
	Speerpunt voor spreiding en productie	61
3.6	Architectuur en vormgeving	61
	Een Beleidsnota architectuur en vormgeving	62

Organiseren van interdepartementaal overleg	62
Uitbouw van interdepartementaal onderzoek	62
Steunpunt Vormgeving	62
3.7 Letteren	63
Zelfde fiscale regels	63
Een regeling voor creatieopdrachten	63
Er is een overlegplatform letteren/muziek nodig.	63
Er is een regeling nodig voor literaire tentoonstellingen	64
Er zou meer aandacht kunnen gaan naar schrijfbevorderende initiatieven	64
3.8. Dans	63
Goede dansinfrastructuur	64
Meer optredens in lokale culturele centra	64
Organisatie van een Vlaams dansplatform	64
3.9 Musea en erfgoed	64
Musea	65
Meer samenwerking	65
Eigen kracht en identiteit van de musea	65
Prioriteit van de uitvoeringsbesluiten erfgoed	66
Het museum als 'tool' voor levenslang leren	66
3.10 Kunsteducatie	66
Inhaalbeweging	67
Ondersteuning van de sector door netwerkorganisatie	67
Beoordeling	67
Beleidsbrief	68
Opleidingen	68
Infrastructuur	68
Bijlage 1: Raming subsidies voor de sector muziek	68
Muziekensembles	69
Concertorganisatoren	70
Muziekclubs	71
Muziekeducatieve organisaties	72
Festivals	72
Muziekcentrum	73
Projectmatige ondersteuning	73
Compositieopdrachten	74
CD projecten	74
Werkbeurzen	75
Bijlage 2: Argumentatie voor de vraag naar meer middelen voor de sector architectuur en vormgeving.	75

Bijlage 3 : Raming subsidies voor de sector Nederlandstalige dramatische kunst	77
Over de inzet van de raming	77
Projectsubsiëring	78
Structurele subsidiëring	78
Bijlage 4 : Raming subsidies voor de sector muziektheater	86
Projectsubsiëring	86
Structurele subsidiëring	90
ERFGOEDSECTOR	95
Inleiding	97
Samenvatting	98
Toelichting	100
1 Beleidsaspecten van het erfgoedverhaal...niet dralen	100
2 Erfgoed als niet-hernieuwbare grondstof	102
3 Samen staan we sterk	104
4 Professionalisering: opleiding en onderzoek	105
5 (Koepel)verenigingen en vrijwilligers	106
6 Erfgoedinstellingen en -organisaties als 'instrumenten' voor levenslang leren	107
VLAAMSE JEUGDRAAD	109
1 Een kader Cruciale voorwaarden voor een Vlaams jeugdbeleid	113
1.1 De jeugd van tegenwoordig	113
1.2 Empoweren	114
1.3 Geïntegreerd jeugdbeleid	115
2 Het bos en de bomen Informatiebeleid, preventiebeleid en regulitis	117
2.1 Het bos (informatiebeleid)	117
2.2 Roze blablaboemboemkonijnen (preventie)	118
2.3 Regulitis (te veel regels)	118

3	Respect	121
3.1	Die jeugd toch (negatieve beeldvorming)	121
3.2	Jemoenediscrimineernie (diversiteit)	122
3.2.1	Multicultureelwel (een multiculturele samenleving)	122
3.2.2	Iedereenspeelwel (een divers jeugdwerkaanbod)	123
3.3	Gelijke kansen	123
3.4	Multi-solidair (intergenerationele en internationale solidariteit en mondiale vorming)	124
4.	Jong zijn	125
4.1	Jong zijn ... en onderzocht worden	125
4.2	Jong zijn ... in de stad en op het platteland	125
4.3	Jong zijn ... in Europa	126
4.4	Jong zijn ... in het jeugdwerk	126
4.5	Jong zijn ... met dure cultuur	127
4.6	Jong zijn ... in de puree	129
4.7	Jong zijn ... in het groen	129
4.8	Jong zijn ... in het verkeer	130
4.9	Jong zijn ... op de schoolbanken	131
4.9.1	Jan met de pet, Rachida met de hoofddoek	131
4.9.2	Opwarming van het participatieklimaat	132
4.9.3	Blokken en wegwezen (Internationaal schoolverkeer)	133
4.10	Jong zijn ... en werken	133
4.10.1	Trajectbegeleiding	133
4.10.2	Een combiné van twee (opleidingen en arbeid)	134
4.11	Jong zijn ... ook morgen en overmorgen (leefmilieu)	135
5	To do	137
5.1	Diensten van de minister-president	138
5.2	Buitenlands beleid en Internationale samenwerking	138
5.3	Wetenschappen en Technologische innovatie	138
5.4	Bestuurszaken	138
5.5	Financiën en begroting	138
5.6	Onderwijs en vorming	138
5.7	Welzijn en Volksgezondheid	139
5.8	Cultuur, Jeugd, Sport & Media	140

5.9	Economie, Werkgelegenheid & Toerisme	141
5.10	Landbouw en Visserij	141
5.11	Leefmilieu en Natuur	142
5.12	Mobiliteit	142
5.13	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	142

VLAAMSE SPORTRAAD **145**

1	Uitgangspunten	147
2	Infrastructuur	147
3	Promotie	148
4	Subsidiëring	149
5	Ondersteuning	150
6	Informatie, communicatie, media	150
7	Vorming	150
8	Topsport	151
9	Sport voor gehandicapte personen	151
10	Gezond sporten	152
11	Advisering	152

RAAD VOOR CULTUUR

1 Kader

Als algemene adviesraad beschouwt de Raad voor Cultuur het als zijn verantwoordelijkheid een memorandum te richten aan de volgende Vlaamse regering. De structuur van dit memorandum weerspiegelt de bestaande adviesstructuren. De hoofdbrok van dit document wordt uitgemaakt door afzonderlijke memoranda van de raden die bevoegd zijn voor verschillende deeldomeinen, met name de Raad voor de Kunsten, de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding, de Jeugd Raad en de Sportraad. Het is jammer dat de Mediaraad geen memorandum heeft gemaakt, terwijl men toch media samen met cultuur, jeugd en sport in één departement wil onderbrengen. Van de Raad voor Toerisme ontbreekt een document, omdat die raad werd opgeheven. Om recht te doen aan de recente ontwikkelingen in het beleid, werd een afzonderlijk memorandum toegevoegd omtrent cultureel erfgoed, tot stand gekomen via een ad hoc procedure met medewerking van de commissie musea en de betrokken steunpunten. Het beleidsdomein erfgoed overstijgt de bestaande indeling van de adviescommissies en wordt geïdentificeerd via het recent koepeldecreet, waarin echter een aantal cruciale aspecten nog niet verwerkt werden, gezien de recente opstart: de bescherming van topstukken in het algemeen en van de particuliere problematiek van varend erfgoed in het bijzonder, de volkscultuur, de culturele archieven.

Dit memorandum vertrekt dus vanuit een breed perspectief in vergelijking met het memorandum van 1999 van de toenmalige Raad voor Cultuur, mede ten gevolge van de beslissing van de uittrekkende regering omtrent het tot stand brengen van een integraal beleidsdomein Cultuur, Sport, Media en Jeugd. Hierdoor wordt meteen een eerste spanningsveld aangeraakt dat zowel de Raad voor Cultuur als het komend beleid aangaat: zeer verschillend functionerende beleidsvelden werden samengevoegd. Men kan dit zien als een antwoord op een van de verzuchtingen uit het memorandum van 1999 - de vraag tot de groepering van alle culturele aangelegenheden bij één minister. Tegelijk blijven de verschillen groot, en wordt het behoud van verschillende adviesraden vanuit de diverse praktijkvelden als evident en noodzakelijk ervaren. De Raad voor Cultuur laat het veldadvies over aan deze raden en dient veldoverschrijdend advies te geven over deze brede waaier heen. Het is moeilijk om dit te doen zonder dat de politieke visie achter deze samenvoeging van verschillende terreinen wordt geconcretiseerd; zonder dat de doelstellingen van het beleid voor elk van deze terreinen in hun verschil en samenhang worden gesitueerd.

De Raad verwacht van de volgende Minister dan ook - om het in termen van hedendaags management uit te drukken - een visie, een missie, strategische en operationele doelstellingen omtrent het geheel van het beleidsdomein cultuur en de manier waarop de verschillende deeldomeinen zich tot elkaar verhouden. Vooraleer dit beleid kan worden gevoerd, dient te worden nagedacht over de plaats van cultuur in de maatschappij en dient te worden gezocht naar een politiek-maatschappelijke consensus hieromtrent. Aan de basis van een performant cultuurbeleid voor Vlaanderen ligt immers een denken over cultuur en over beleid. De Raad wil hierover voorzetten geven aan de volgende Minister. Het belangrijkste aandachtspunt van de Raad is dat de discussie over cultuurbeleid ten gronde wordt gevoerd, eerder dan dat een verzakelijkt, productief, beheersmatig geoptimaliseerd beleid wordt verdergezet zonder de nodige reflectie hieromtrent.

2 **Inhoud**

Wat is cultuur? Dat is de eerste vraag waar een Minister van Cultuur voor staat. De kunsten, cultureel erfgoed, volkswontwikkeling en cultuurspreiding, de sport, de media, toerisme en jeugd: het zijn eerder technisch afgebakende domeinen. De vraag naar wat cultuur is, of niet is bepaalt wat de politiek in de diverse velden al dan niet beoogt.

De tweede, daarmee samenhangende vraag die de Raad zich stelde, is die naar de relatie tussen cultuur en democratie. Men zou deze vraag kunnen zien als een variant op de vorige. Politici zijn verkozenen die voor de burgers de democratie niet enkel beheren maar ook besturen. De Raad verwacht van de Minister dan ook dat hij/zij in zijn/haar beleid een visie uitdrukt over de werking van cultuur in dit democratisch bestel. Deze tweede vraag onderstreept tegelijk het onderscheid tussen een cultuurvisie en een cultuurbeleid. Een integrale visie op cultuur is van cruciaal belang om tot een cultuurbeleid te komen. Cultuur is een ruim begrip en bestaat binnen de brede maatschappij. Het is aan het beleid om een waardering uit te drukken voor deze brede waaier aan activiteiten en beslissingen te nemen, enerzijds over waar het die dynamiek aan een burgerlijke, gemeentelijke of economische zelforganisatie laat - die al dan niet direct of indirect ondersteund wordt -, anderzijds over waar het zelf tekent voor verantwoordelijkheden die het op zich neemt. Van een politieke visie verwacht de Raad voor Cultuur dus ook een argumentatie over wat niet gesubsidieerd maar wel gewaardeerd wordt. Het gaat dus om een overheid die duidelijke keuzes maakt, die niet alles zelf wil doen, maar ook en vooral de partners in het veld uitnodigt om samen met haar een beleid waar te maken en gestalte te geven. Een beleid dient niet alleen letterlijk voorwaarden te scheppen (decretaal kader, transparante financiële en andere ondersteuning,...), maar moet ook een mentale ruimte kunnen creëren waarin culturele actoren zich thuis voelen.

Omwille van het belang dat de Raad hecht aan een integrale visie van de beleidsvoerders op cultuur als een dimensie van de maatschappij, focust de derde vraag van de Raad op het verband tussen cultuur en een ander beleidsdomein, namelijk het onderwijs. Beide domeinen hebben steeds een moeizame relatie gekend, hoewel ze beide steeds het belang van die relatie erkennen. Vanzelfsprekend verwacht de Raad voor Cultuur ook een heldere visie van de nieuwe Minister op de verhouding tussen cultuur en andere beleidsdomeinen dan het onderwijs. Om te beginnen denkt de Raad aan de begrippen die in het zopas gedefinieerde integraal beleidsdomein cultuur, sport, jeugd en media als verschillend van cultuur worden gezien, namelijk sport en media. Daarnaast denkt de Raad ook aan de domeinen die in het memorandum van 1999 als vraagstellingen naast onderwijs werden vermeld: economie, welzijn, buitenlands beleid, maar ook toerisme.

De voorbije legislatuur was er één waarin grote stappen werden gezet wat betreft de samenhang van het eigen Vlaams Cultuurbeleid. Op tal van vlakken werden beleidsvernieuwingen geïnitieerd, werden achtergebleven domeinen beleidsmatig in de steigers gezet, en werden fragmentair gegroeide decreten in een breder kader ingebed. Zo wordt nu een integraal cultuurbeleid denkbaar. Zo worden ook de limieten ervan beter zichtbaar. Het beleid ontschotte wel veel van zijn velden, maar formuleerde nog geen overtuigende antwoorden op de eigen grenzen van dit Vlaams beleid. De Raad ziet in deze context drie niveau's:

De verhouding tot de andere beleidsniveau's, reeds een vraag in het memorandum van 1999. Met het decreet op het lokaal Cultuurbeleid werd een belangrijke basis gelegd voor een volwaardig beleid op gemeentelijk niveau en de intentie tot een kerntakendebat tijdens de

voorbij jaren, maakte Vlaanderen bewust van het gehele probleem. De Raad voor Cultuur vraagt niet enkel een concretisering en operationalisering van dit debat omtrent taakverdelingen tussen de verschillende overheden, waarbij hun kwaliteiten, expertises, verantwoordelijkheden en mogelijkheden worden gewaardeerd, ze vraagt van de Vlaamse Gemeenschap vooral een visie omtrent hoe dit hele territorium vanuit zijn lokaliteit cultureel kan worden georganiseerd. Ze vraagt daarbij om een integrale visie op Vlaanderen als een conglomeraat van stedelijkheid en voorstedelijkheid. De vraagstelling van de grote steden en centrumsteden dient hierbij volgens de Raad niet gefragmenteerd te worden aangepakt, maar vanuit een interstedelijk denken. De steden van Vlaanderen zijn volgens de Raad de plekken bij uitstek waar het landelijke en internationale beleid zich kan verankeren. Het is aan de Vlaamse regering om de choreografie hiervan op te zetten.

De verhouding van Vlaanderen - als kleine regio in Europa - tot de omringende regio's waarmee preferentiële culturele verbindingen bestaan. De absolute schande van het ontbreken van een cultureel akkoord met de Franse Gemeenschap, en in samenhang daarmee de weinig gegronde integratie van de specifieke Brusselse problematiek in het Vlaams cultuurbeleid, is slechts de meest pijnlijke en pregnante uiting van een regio-overschrijdend beleid dat er eigenlijk geen is, dat enkel een verhouding behelst tot burens die elkaar al eens een bloemetje geven, of eerder een afspraak bij de vrederechter.

De cruciale vraag naar het internationale culturele beleid waar Vlaanderen dringend werk moet van maken. In het verleden was er een internationaal beleid dat cultuur als instrument gebruikte, maar dit was geen internationaal cultuurbeleid. De internationale dimensie werd eerder vanuit het culturele veld afgedwongen. Nooit heeft Vlaanderen tot nu toe zijn culturele ambities en culturele taken in deze globaliserende wereld bewust geformuleerd. Vlaanderen heeft dus ook de relatie tussen het internationale en de regionale en lokale verantwoordelijkheden niet kunnen hardmaken.

3 En verder

De nadruk op deze grote vragen houdt niet in dat de Raad enkel een maatschappelijke visie en een brede horizon verhoopt van het beleid. Politiek is niet enkel bestuur maar ook beheer en werkzaamheid. De Raad hoopt dat de volgende Minister een luisterend oor, aandacht en gezond verstand zal hebben, en zal luisteren naar de wensen en ideeën van al die mensen en organisaties die het Vlaams Cultureel beleid in de werkelijkheid verankeren. De Raad pleit voor een helder, beargumenteerd, aanspreekbaar en tegensprekelijk beleid dat tegelijk wetenschappelijk wordt onderbouwd en dat in een dialoog tussen de overheid en het veld rijpt. Van de wensen en ideeën vindt de Vlaamse regering een overzicht in de memoranda van de verschillende adviesraden die hier gebundeld worden. De Minister staat tegelijk voor de uitdaging om het beleid werkzaam te maken. Vele van de recente beleidsveranderingen zijn nog maar ten dele geïmplementeerd. Enkel een goede beleidsuitvoering kan deze principes maatschappelijk doen functioneren.

1 Een cultureel beleid voor een werkzame maatschappij

1.1 De inhoud van cultuur

Sinds Jack Lang in Frankrijk en Patrick Dewael in Vlaanderen Minister van cultuur werden, is het begrip 'cultuur' vanuit een sociologische dimensie benaderd. Het situeert wat met 'kunst' wordt geassocieerd in een breder kader. Het gaat ook over alles wat de kwaliteit van het leven verhoogt, inclusief sport, lifestyle of eetgewoonten.

In de allerbreedste zin van het woord is 'cultuur' het hele amalgaam van activiteiten en ervaringen die we niet beschouwen als 'natuur'. Iemand die een tijdlang rondhopt in de natuur op een verafgelegen kampeerterrein om te 'onthaasten' na een druk werkingsjaar, zal na een aantal dagen de behoefte voelen iets te doen, te maken, te creëren. Natuur en cultuur raken elkaar voortdurend waar menselijke activiteit aanwezig is.

Vormgeven aan, dynamisch maken, samen met anderen iets beleven, ontmoeten, leefbaar maken. Cultuur is een dynamiserende kracht die de samenleving opentrekt. Verbindingen maken: sinds het televisietijdperk heeft samen-beleven een andere invulling gekregen. Televisie heeft de functies van het dorpsplein overgenomen. Of toch zo goed als, want het direct contact tussen mensen is gecompliceerd door een andere, indirecte gemeenschappelijkheid, een gevoel van verbindingen en een basis voor verbindingen. We beleven zelf niet per se veel, maar kijken via reality-shows naar hoe anderen iets beleven. Het delen van ervaring heeft zich verplaatst naar de trein of het kantoor, waar de dag erna wordt gepraat over wat x of y heeft meegemaakt in 'Thuis' of wat te berde werd gebracht in 'Ombudsjan'.

Het begrip cultuur is in volle beweging. Vele symbolische plaatsen die waarden, visies en vormen van een bepaald tijdperk herbergen, staan ter discussie. De culturele canon is zo'n symbolische plek. Betekent dit vanzelfsprekend ook een vervlakking, verarming, devaluatie, of zorgt de huidige twijfel omtrent de grenzen van cultuur juist voor een nieuwe dynamiek?

Vier jaar geleden stelde de Raad voor Cultuur dat „de commercialisering van cultuur en afbrokkeling van cultureel gezag leiden tot een verschraling van culturele smaken en een verlamming van het oordeelsvermogen”. In de context van die dagen was dat een logische uitspraak. Vandaag wenst de Raad voor Cultuur een houding aan te nemen die zich meer open stelt voor de realiteit. Immers, „commercialisering” kan worden gekaderd in de vraag naar „verbreding” en „afbrokkeling van cultureel gezag” kan worden ingeruild voor „relativering van het klassieke canon”. Dan komt men niet uit bij een verschraling en verlamming, maar bij een uitdaging: dynamiek die twijfel zaait. De nieuwe Minister van Cultuur moet die culturele twijfel tot de zijne maken. Ze kan een voedingsbodem zijn voor een nieuwe dynamiek.

Vanuit een beeld van cultuur als dynamiek kunnen keuzes opnieuw worden gegrond, kunnen nieuwe ijkpunten worden gezocht. Het is van belang dat het beleid en het gesubsidieerde werkveld een vinger aan de pols houden van wat zich op korte termijn ontwikkelt op het commerciële terrein, ook al komt vernieuwing niet vanzelfsprekend uit die hoek. Nieuwe initiatieven - ook in een commerciële context - moeten door de Minister mee in beeld worden genomen. Een commercieel initiatief kan door het beleid positief worden gewaardeerd,

wat daarom nog niet gelijkstaat met gesubsidieerd. Wat commercieel is volgt immers een andere logica dan wat gesubsidieerd wordt. De lange termijn visie van de Minister moet deze ontwikkelingen perfect kunnen kaderen. De Raad voor Cultuur pleit daarbij voor een politiek - en dus ook een maatschappij - die een stake holder en onafhankelijke decision maker blijft, en die ook daar waar commerciële initiatieven zich aandienen een eigen stem blijft hebben met eigen instrumenten. Het commerciële functioneert immers op korte termijn, niet op de lange termijn die de politieke verantwoordelijkheid bij uitstek is. Essentieel is tegelijk ook de vraag in hoeverre het cultuurbeleid een brede laag van de bevolking bereikt. Een voorbeeld: ondanks alle initiatieven die het leesgedrag van jongeren proberen te beïnvloeden en stimuleren, kunnen we vaststellen dat de markt bepaalt wat de meeste jongeren lezen. Kunnen de vele inspanningen van het beleid een reële meerwaarde geven aan de mainstream cultuur? Volstaat het voor een beleid om een positieve aanvulling te zijn op de bestaande markt, of is dit slechts een druppel op een hete plaat?

Het is, in deze veranderende constellatie omtrent cultuurbeleving, de taak van een nieuwe Minister van Cultuur om initiatieven te nemen cultuur in zijn diversiteit uit te dragen naar de brede samenleving. Twee aspecten zijn hier van belang: consolidatie van het waardevolle, en radicale vernieuwing. Bewaren is essentieel in een tijd van twijfel, want het biedt een houvast. Maar het beleid moet evenzeer investeren in de toekomst. Als de essentie van cultuur te vatten is in het maken van verbindingen, dan hoort een cultuurbeleid zich in belangrijke mate te richten op de meest vernieuwende banden die in wetenschappelijke en creatieve kringen tot stand komen. Ze vormen de motor van een dynamische samenleving.

Zijn de huidige regelgevingen (ondermeer het nieuwe kunstendecreet) flexibel genoeg om snel in te spelen op vernieuwing? Hoe kan de terechte nadruk op kwaliteit, die wordt beoogd met het instrument van de adviescommissies, worden verzoend met deze snelheid? Moeten er naast de vaste engagementen - die essentieel zijn - niet ook meer middelen komen voor de directe dynamiek van het moment? Is het geen tijd om de blik te verruimen en in het bestaande model ook ruimte te maken voor een beleid dat dezelfde sneheid heeft als de huidige marktmechanismen? Het kunstendecreet regelt een aantal belangrijke zaken, maar kan beschouwd worden als een nieuwe richtlijn die verfijnd moet worden door processen uit de praktijk. Het beleid moet nagaan op welke domeinen ze de realiteit forceert, of niet beroert, en daar conclusies uit trekken.

1.2 Cultuur en democratie

Sinds de jaren '80 is de derde industriële revolutie aan de gang, met informatisering, het ontstaan van een netwerkmaatschappij en globalisering van economische beslissingen en van sommige markten. Deze revolutie vergroot de ongelijkheid tussen werelddelen (met bijvoorbeeld Afrika als armoedegebied, Azië als leverancier van goedkope geschoolde werkrachten en als afzetmarkt, ...) en ze toont twee grote politieke veranderingen. Ten eerste blijkt de nationale politiek vaak machteloos (met als voorbeelden in België: Renault, Ford, Sabena, ...), ten tweede is er de opbloei van religieuze en culturele identiteiten (de Catalaanse en Vlaamse identiteit, maar evengoed islamitische, hindoe-, joodse en christelijke identiteiten in een fundamentalistische versie). In Vlaanderen leidt dit tot een nieuwe fierheid voor de doorsnee burger, maar ook tot een fundamentalistische vorm van 'Vlaamse identiteit', die zich richt tegen de andere culturele eigenheden. We zien met andere woorden een anti-democratische tendens opduiken die vertrekt van cultuur. Deze terugkeer van de romantische

idee van een 'Gemeinschaft' kan gezien worden als een reactie op de existentiële onzekerheid waartoe de vele en voortdurende veranderingen in deze maatschappij leiden. Relatiepatronen, tewerkstelling, het economisch weefsel, de maatschappelijke organisatie en de leefomgeving, ze zijn alle onzeker geworden. Dit gevoel wordt noch beantwoord door een stukje mee te gaan met dat fundamentalisme, door het Vlaamse dan toch maar eerst te stellen en diversiteit enkel als een probleem te benaderen, noch door de onvermijdelijkheden van de globalisering kritiekloos te aanvaarden ('we zijn nu eenmaal een immigratieland'), zich op diversiteit te storten als een teken van openheid en hedendaagsheid, en de problemen te minimaliseren.

Elke democratische Minister (o.a. van cultuur) moet klaarheid scheppen in de volgende zin: de keuze tussen monoculturalisme en multiculturalisme is een foutieve voorstelling van zaken. Beide opties vertrekken van deelgemeenschappen. Monoculturalisme vertrekt van de deelgroep die de meerderheid is in een bepaalde regio, met een problematisch statuut voor alle anderen. Multiculturalisme vertrekt van de stelling dat vele culturele eilandjes naast elkaar moeten kunnen bestaan omwille van hun culturele eigenheid. Geen van beide posities is door feiten te onderbouwen: noch de Vlaamse, noch enige migranten- of vluchtelingencultuur bestaat onveranderlijk, zoals een eiland. Alle zijn ze diep - zij het verschillend - door hun wederzijdse beïnvloeding en door de mondiale moderniteit getekend. Geen van beide posities doet een voorstel tot samenleving voor de gehele bevolking die in een bepaald gebied leeft. De ene doet het voor één groep, de andere voor vele groepen, maar geen van beide formuleert een voorstel voor samenleving van alle mensen op een bepaald territorium. Sinds vijftig jaar is de bevolking in onze streken onomkeerbaar en intens gemengder geworden dan ooit. Cultuur moet in deze context door het beleid worden gestimuleerd als een open en dynamisch gegeven.

Een democratisch beleidsmatig antwoord neemt de diverse aspecten van deze veranderde werkelijkheid ernstig en zoekt naar een constructief, samenhangend maatschappijbeeld en naar beleidsmaatregelen in het verlengde hiervan. De Minister van cultuur kan in die zin wegen op de democratie, alleen al door de problematiek in zijn samenhang uiteen te zetten. Hij kan er vanzelfsprekend ook projectmatig op in gaan, zoals tijdens de voorbije legislatuur gebeurde voor de sociaal-artistieke projecten die nu in het kunstendecreet hun plaats dienen te vinden. Zijn of haar voornaamste uitdaging zal er echter in bestaan om een beleid te ontwikkelen dat in alle richtingen kruisverbindingen legt, dat een inburgeringsaanbod net zo hip vindt als een multicultureel volksfeest, en dat vooral ook op zoek gaat naar stimuli om segmenten elkaar te laten ontmoeten. Het is belangrijk om een praktijk te stimuleren waar de tegenstelling tussen 'niche- en doelgroepwerkingen' en 'algemene werkingen' wordt overstegen en waar wordt nagedacht over hoe werkingen en hun publieksbereik inclusiever kunnen worden gemaakt. Wanneer een initiatief zich duidelijk richt tot meerdere bevolkingsgroepen (culturele, leeftijdsgroepen, sociale groepen, of welke categorisering dan ook) zou het bijvoorbeeld extra aanmoediging kunnen krijgen. Of de werkingen voor publiekscommunicatie van grote huizen zouden gedeeltelijk afhankelijk kunnen worden gesteld van een intentieverbintenis om op zijn minst de communicatie te spreiden. Hierbij mogen twee aspecten niet uit het oog worden verloren: zich richten naar een breed publiek mag geen synoniem zijn van vervlakking; de totstandkoming van het artistieke product mag niet onderworpen worden aan externe criteria m.b.t. ondermeer publieksbereik. Concreet is dit een pleidooi om voorzichtig en met pragmatische rechtvaardigheid over de tijd categoriale subsidiëring te verminderen, zonder specificiteit en achterstandscompensatie (vb. sociaal kansarmen) uit het oog te verliezen, en om inclusieve participatie en productie aan te moedigen. De basisregel daarachter is dat gemeenschapsidentiteiten kunnen en zonder meer goed zijn voor het zelfrespect van een deelgroep, maar dat ze een universele inclusieve reeks van basisafspraken moeten erkennen

en respecteren, en één van die afspraken is dat ze zich deel weten van een breder geheel. Van hieruit kan een beleid vragen dat initiatieven een openheid tonen naar andere deelgroepen toe, die ook als dusdanig wordt gecommuniceerd. Dat betekent dat gemeenschapsidentiteiten slechts in tweede instantie kunnen aanvaard worden, als ze zich profileren in volle eerbiediging van een universeel, de eigen gemeenschap of groep overschrijdende reeks afspraken. Hier moet echter gewaarschuwd voor een oppervlakkige interpretatie van inclusiviteit. Men mag immers niet in het euvel vervallen een obligate vertegenwoordiger van een bepaalde groep mensen op te voeren (de zogenaamde excuus-truus of de alibi-allochtoon) om meer subsidies te krijgen. Doelgroepenbeleid blijft legitiem voor zover het geen doel op zich wordt maar een instrument is van een democratisch cultuurbeleid gericht op diversiteit.

1.3 Cultuur en onderwijs

Het hoeft geen betoog dat cultuur en onderwijs voor elkaar onmisbare partners zijn in de realisatie van een degelijk en volwaardig cultuur- en onderwijsbeleid. Cultuur is een intrinsiek onderdeel van de algemene persoonlijke ontwikkeling van elk individu en neemt een belangrijke plaats in binnen het levenslang leren. Vanuit die optiek dient cultuur een noodzakelijk onderdeel uit te maken van het onderwijs. Onderwijs is op haar beurt de facto een cultuuroverdrager. De onderwijssector is een belangrijke actor binnen het culturele veld. Beide domeinen dienen beter te beseffen dat zij elkaar beïnvloeden en nodig hebben.

Het protocol Cultuur en Onderwijs dat tijdens de voorbije legislatuur werd ondertekend, getuigt alvast van deze overtuiging. De uitwerking en praktische vertaling van dergelijk engagement staat echter vooralsnog te weinig op de politieke agenda. De Raad wil dat het beleid concreet positie inneemt ten opzichte van de beleidsaanbevelingen die werden geformuleerd door de werkgroepen opgericht n.a.v. dit protocol. Er is genoeg gepraat, nu is het tijd voor actie.

Een structureel, operationeel overleg tussen beide beleidsdomeinen is noodzakelijk. De onderwijsprogramma's van vandaag hebben invloed op de mens van morgen; de kunstenaar van vandaag bepaalt mee de culturele voedingsbodem en de op creativiteit gebaseerde attitude van het onderwijs. Discussies over aanbod cultuur en opleidingen kunnen niet los van elkaar worden benaderd. Een eindresultaat van dergelijk overleg dient op termijn te leiden naar duidelijke afspraken en naar een verdeling en doorstroming van middelen en mogelijkheden.

Een belangrijke actor binnen dit gestructureerd overleg zou een nieuw op te richten Vlaams expertisecentrum ter ondersteuning van Cultuur en Onderwijs kunnen zijn. Dit expertisecentrum ontplooit zich best breed naar zowel beleid als sector. Wederkerigheid staat centraal.

Daarnaast hebben we te maken met een specifieke problematiek in het kunstonderwijs. De academisering binnen het hoger kunstonderwijs zal ongetwijfeld gevolgen hebben voor de artistieke praktijk. De raad vraagt aandacht voor deze evolutie en formuleert de nood aan het inwinnen van advies bij de diverse betrokken partijen vooraleer er beleidsbeslissingen worden genomen.

Belangrijk is ook de implementatie en erkenning van culturele diversiteit binnen de kunstdisciplines en het onderwijs in het algemeen: er dient meer aandacht te komen voor mengvormen en niet-westerse tradities, voor een veelheid aan disciplines en benaderingen.

Verskillende sectoren uit het culturele veld - ondermeer bibliotheken en erfgoed - dringen aan op een concretere afstemming van de onderwijsopleidingen op de nieuwe ontwikkelingen in de culturele context. Ook dit is een aandachtspunt.

Ten slotte wil de Raad ervoor ijveren dat het begrip creativiteit, als pedagogische doelstelling met een essentiële muzische en culturele component, centraal komt te staan in het hele onderwijstraject, als ijkpunt voor een geïntegreerd pedagogisch proces. Creativiteit is even essentieel voor andere vak- en leergebieden, maar de Raad pleit ervoor dat de concrete pedagogische invulling gebeurt vanuit de muzische en culturele invalshoek.

2 Vragen omtrent de ontschotting van het

beleid

2.1 Interstedelijk cultuurbeleid

De stedelijke situatie in Vlaanderen is vergelijkbaar met die in de rest van de wereld in sommige opzichten - meer dan de helft van de bevolking woont bijvoorbeeld in steden, die zeer snel en onomkeerbaar gemengd worden -, en in enkele opzichten niet: er is in Vlaanderen geen grootstad als New York, Shanghai of Londen, en de steden zijn goed georganiseerde oude steden, vaak ook met groot cultureel erfgoed. Vlaanderen werd eerder beschreven als een nevelstad. Men zou de regio kunnen zien als één grote voorstedelijke regio, met daarin stedelijke kernen die qua inwonersaantal relatief klein zijn maar wat urbane eigenheid betreft zich kunnen meten met veel grotere steden elders. Toen cultuur werd gefederaliseerd, werd niet van dit uitgangspunt en de daaraan gekoppelde mogelijkheden vertrokken, maar werd de vanuit taal en bevolking gestarte emancipatiebeweging vertaald in een radicaal spreidingsbeleid. Pas in de voorbije legislatuur werd het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen - dus de organisatie van de regio - als een beleidsinstrument erkend en dat gebeurde nog maar met mondjesmaat. De ongemeen grote densiteit van het cultureel erfgoed in enkele van de stedelijke kernen, werd maar zeer gedeeltelijk gewaardeerd om genoeg kleinere entiteiten snel in beeld te kunnen krijgen voor dit beleid. De cultuurbeleidscoördinatoren hebben een enorme stimulans gegeven aan het lokaal cultuurbeleid, maar er werd snel een weefsel gelegd op gemeentelijk niveau, in plaats van gefaseerd te werken naar schaalgrootte en schalvergroting toe, zodat deze op zich positieve ontwikkeling niet heeft aangezet tot intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Vlaanderen denkt nog altijd in termen van zijn dorpen, die bij wijze van spreken alle een cultureel centrum hebben. De achtergrondgedachte blijft dat elk dorp een kosmos is die op zichzelf kan volstaan. In de steden van Vlaanderen is die kleine mentaliteit eveneens sterk aanwezig, zodat de strijd tussen de steden om subsidies, prestigeprojecten enz. soms belachelijke vormen aanneemt. Antwerpen, Gent en Brussel hebben geen gemeenschappelijke visie op cultuur, kennen zelfs elkaars hotelcapaciteit niet en spreken zelden af om een gemeenschappelijk aanbod te doen op de cultuurmarkt.

Gezien de constellatie van stedelijkheid in Vlaanderen en gezien de achteruitgang van landbouw en secundaire industrie in onze streken, is het promoten van cultuur en inventiviteit een kwestie van overleven voor Vlaanderen. Cultuur is niet enkel ontspanning en eventueel inspanning, het is ook een motor voor de creativiteit en voor de vernieuwende beeldvorming die van levensbelang zijn om Vlaanderen up to date te houden. Daarbij is een georganiseerde internationale in- en uitstroom essentieel. Die kan echter in deze schaalgrootte slechts slagen als er interstedelijk gedacht wordt. Een van de uitdagingen van Vlaanderen is om Vlaanderen te denken, niet enkel volgens mode-begrippen die staan voor maatschappijmodellen als 'de actieve welvaartstaat' of 'het Florida-model', maar ook in termen van concrete samenhangen, waarbij de fijnmazigheid en de noodzakelijke grootschaligheid op elkaar worden afgestemd, en waarbij Vlaanderen in zichzelf het lokale en het internationale situeert. Het cultuurbeleid is medebeheerder van het zelfbeeld van Vlaanderen, en mee verantwoordelijk voor het overleven van Vlaanderen. Een performante culturele sector kan een van de hoekstenen daarvoor zijn, in

een meer diepgaande zin dan denkbaar via de vermarkting van cultuur door een toeristisch- en vrijetijdsbeleid.

Een uitzondering die de regel bevestigt is het interstedelijk beleid van musea van schone kunsten dat is gestart met Antwerpen, Gent en Brugge. Dit en dit alleen maakt het mogelijk om een ernstig en interessant geprofileerd aanbod per stad te realiseren, om een restauratie- en bewaringsplanning te maken die betaalbaar is, om expertise te ontwikkelen op een internationaal niveau, om een bruikleenmassa te hebben die de musea interessant maakt binnen een internationale tentoonstellingsscène die op bruikleenuitwisselingen gebaseerd is, om een schaalgrootte te hebben die een internationale bekendmaking mogelijk maakt, enz. Beslissingen omtrent het bouwen van nieuwe musea, tentoonstellingsplanning, collectie-uitbouw en internationaal beleid gebeuren best vanuit een interstedelijke horizon, al was het alleen maar omdat zo de troef van Vlaanderens cultuursteden uitgespeeld kan worden, namelijk dat ze interessant zijn voor cultuurtoerisme van een of twee weken.

Wat in de musea reeds werd aangezet, zou ook voor de kunsten kunnen gebeuren. Op zijn minst zou de oefening kunnen worden gemaakt om te denken in termen van verschil in plaats van gelijkvormigheid. Vlaanderen zou hier veel actiever kunnen optreden als beleid dan het in het verleden heeft gedaan, en tegelijk veel minder bevoogdend, meer genereus ingaand op een stedelijke vraag, op voorwaarde dat deze het stedelijke overstijgt. Dan zou prioritair kunnen worden ingegaan op de productiefunctie die Kortrijk ambieert op het Buda-eiland of op het provinciale initiatief van Z 33 in Hasselt als een internationaal kunstencentrum. Het Vlaamse beleid zou de logica van soorten culturele infrastructures op de verschillende niveaus van stedelijkheid kunnen afwegen aan de bijzondere ambities en visies die aanwezig zijn in deze steden. Tegelijk moeten aard en hoeveelheid van culturele infrastructuur worden getoetst aan de kwaliteit die aanwezig is in de kunstensectoren. Het beleid zou met andere woorden een sturende maar ook steeds dialogerende partner kunnen worden, in plaats van een subsidiegever die met de ogen dicht subsidies toekent waar aan een set van gestandaardiseerde criteria wordt beantwoord. De algemene vraag naar een betere afstemming van de verschillende bestuursniveaus is bij deze essentieel om een cultuurbeleid in dialoog en partnership te kunnen laten plaatsvinden. De cultuurbeleidsplannen die nu in de steden bestaan zouden in deze context mede een basis van dialoog kunnen zijn. Ook de adviesraden in de kunsten kan worden gevraagd om niet alleen te oordelen vanuit de instelling, het gezelschap, maar ook vanuit interstedelijkheid en in Vlaams perspectief. Vlaanderen zou dan een beleid ambiëren, het zou hypotheses formuleren: Wat heeft Vlaanderen nodig? Op welke schaalgrootte en in welke hoeveelheid? Welke steden hebben op welk terrein reeds een goede dynamiek ontwikkeld? Welke steden willen zich hoe dan ook engageren? Zoals het onzinnig is om in elke gemeente hetzelfde culturele centrum te hebben, is het ook onzinnig om in alle kleine steden dezelfde infrastructures te hebben of om in de grotere steden alle denkbare infrastructures op topniveau op een rijtje te hebben. Dit zou bij wijze van spreken een oefening in zero base budgetting kunnen worden, waarbij eerst alles even weg wordt gedacht, waarbij de vraag wordt gesteld wat men wil, waarbij dan wordt gekeken wat er is, wat de stedelijke partners willen, en hoe men tot een optimale verdeling komt. Om te beginnen zou op zijn minst de oefening van inventarisatie kunnen worden gemaakt: de infrastructuur die beschikbaar is in alle grotere en kleinere steden, de technische capaciteiten daarvan, de reële gebruiksvorm (tijden, vaste kosten, soorten activiteiten) ervan, plus een benadering van de aanbodzijde: welke initiatieven worden aangeboden en wat zijn hun technische vereisten? De vergelijking tussen deze inventarissen kan een basis leveren om infrastructuur efficiënt en kostenbesparend te gebruiken, en te kijken hoe met de bestaande middelen maximale culturele meerwaarde kan worden gegenereerd. Er

worden mogelijkheden denkbaar die dat in de automatismen van de organisatie van vandaag niet zijn. Producties zouden bijvoorbeeld meer dan nu kunnen worden losgekoppeld van vaste infrastructuren, grote producties zouden kunnen worden aanbesteed als interstedelijke producties, en de kleinere zouden een infrastructurele vraag aan hun projectaanvraag kunnen toevoegen. Vlaanderen zou dan - in samenspraak met zijn geïnteresseerde partners, de steden - de samenhang kunnen bewaken. Opnieuw wordt Vlaanderen als geheel op die manier voor de Vlaming een rijker gebied qua aanbod, en voor de buitenlandse toerist een interessanter gebied voor cultuurtoerisme.

Dit vergt heel wat overleg: tussen de diverse overheden (die eigenaar/uitbater van infrastructuur zijn), tussen hen en privé-uitbaters, tussen toeristische diensten en cultuur, enz. Dit is een prioriteit voor een Minister van cultuur, omdat cultuur een maatschappelijk, economisch en politiek belangrijke sector wordt. De Minister is de beheerder van die beeldvorming die in overleg tot stand komt.

Vlaanderen is - als het groot wil zijn - te klein om verdere versnippering toe te laten. Daarom is het belangrijk dat het beleid écht een beleid wordt, in plaats van een subsidiekraan met kwaliteitscontrole.

2.2 Interregionaal cultuurbeleid en Brussel

Het is hallucinant en beschamend dat in een federaal land als België nog steeds geen culturele akkoorden tussen de gemeenschappen bestaan. Dit is geen beschuldiging, het is een constatering. Meerbepaald het ontbrekend cultureel akkoord tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap impliceert zowel een problematisch Vlaams beleid met betrekking tot Brussel, als een weinig performant beleid tot de ons omringende regio's. De Raad voor Cultuur vraagt met aandrang een toekomstgericht Brusselbeleid dat verder gaat dan een representatiepolitiek, en een stevig cultureel akkoord met de Franse Gemeenschap.

Een cultureel akkoord met de Franse Gemeenschap is essentieel om vele redenen. Het maakt openingen voor een meer coherent cultureel beleid in Brussel, de meest internationale stad van Vlaanderen. Het geeft een basis voor een gemeenschappelijk beheer van de Belgische culturele erfenis, of op zijn minst voor een overleg hieromtrent tussen de gemeenschappen en de federale regering. De grote federale culturele instellingen als de jubelparkmusea, het Museum voor Midden-Afrika en de instellingen rond de Kunstberg, zijn de belangrijkste expertise- en erfgoedcentra in de wijde regio. Ze zijn potentieel van kapitaal belang in het cultuurbeleid van zowel Vlaanderen als de Franse Gemeenschap maar er zijn momenteel geen structurele verbindingen. Vlaanderen heeft meer gemeen met de Franse Gemeenschap van België dan met de talloze landen en regio's waarmee het wél culturele akkoorden heeft, meer ook dan enkel het gemeenschappelijk verleden, de nabijheid, het staatkundig verband. Op zijn minst zou Vlaanderen prioriteit kunnen maken van een embryonaal akkoord met groeimogelijkheden. Tussen burens - als ze elkaar niet voor de vrederechter willen brengen - ligt dat voor de hand.

2.2.1 Interregionaal

Er zijn echter betere redenen dan enkel het cultiveren van de vriendschap. Vlaanderen kan, als kleine, strategisch centraal gelegen regio, zijn relatie met de omringende regio's in de toekomst meer dan receptief benaderen, dus ook actief naar mogelijkheden zoeken voor de actieve

uitbouw van gemeenschappelijkheid met deze regio's. Dit is een zaak van respect voor wat gedeeld wordt, maar ook van gezond verstand. Interregionale uitwisseling zoals die nu bestaat, met Nordrhein-Westfalen of zelfs met Nederland - ondanks het bestaan van het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland -, blijft te veel steken in secundaire en punctuele initiatieven. Vaak gaat het om goedbedoelende ambtenaren die culturele initiatieven trachten te stimuleren, of om politici die een symbolische geste zoeken. Door deze beperking wordt de intensiteit van de bijzondere culturele band onrecht aangedaan.

De culturele relatie met de ons omringende regio's kan enkel worden gevaloriseerd door deze bijzondere banden structureel in het beleid te verankeren. Dat kan op twee niveau's. Ten eerste kunnen beleidssegmenten worden geïntegreerd waar gemeenschappelijke belangen dat vragen. Op het gebied van de Nederlandse taal zijn er aanzetten via de Taalunie, hoewel de functie van de Taalunie nog steeds voor vele actoren te onduidelijk blijft. Ten tweede kunnen regio's gemeenschappelijke ontwikkelingsinitiatieven nemen in een internationaal perspectief, daar waar schaalvergroting wenselijk is. Cultuurverschillen tussen regio's werken binnen hun samenwerking alleen maar bevruchtend. Voorbeelden : de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland in het kader van de Biënnale van Venetië, of in de context van aanwezigheid op grote internationale boekenbeurzen; of de ontwikkeling van een methodologie voor kunstenaarsarchieven.

Een cultuurbeleid moet systematisch naar dergelijke synergieën op zoek gaan, net zoals ook de Vlaamse steden dat op hun niveau kunnen doen. Zo kunnen geleidelijk zones van een gemeenschappelijk beleid worden ontwikkeld, die structureel verankerd kunnen worden.

De unieke banden van Vlaanderen met de Franse Gemeenschap enerzijds, en met Nederland anderzijds, moeten een stevigere plaats krijgen in het cultuurbeleid. Op die manier kan Vlaanderen ook een gelijkwaardige partner worden voor Noord-Frankrijk, en kan de Euregio in plaats van een Limburgse een Vlaamse zaak worden, waardoor Vlaanderen en passant de eigenheid van Limburg waardeert. Het ligt voor de hand dat Vlaanderen zich moet inschrijven in een Europese regio. Er moet op toegezien worden dat interactie met andere regio's op basis van wederzijdse gelijkwaardigheid gebeurt. De dynamiek die bvb. Rijsel op cultureel vlak ontwikkelt, vraagt vanuit Vlaanderen een gepast antwoord. Hier ontstaan nieuwe mogelijkheden in internationaal verband, die de eigen activiteit kunnen verrijken.

2.2.2 Brussel

Een Cultureel Akkoord tussen de Vlaamse en Franse Gemeenschap is echter méér nog dan in het kader van een interregionaal beleid, van essentieel belang voor het welslagen van een degelijk cultuurbeleid in Brussel. Brussel is een smeltkroes van talen en culturen. Tientallen nationaliteiten komen er samen om te werken op verschillende niveau's in de samenleving. De traditionele tegenstelling Franstalige - Nederlandstalige Belgen in Brussel is al jaren achterhaald. Taalgemengde gezinnen zijn evident in Brussel, net zo de verankering van de groep allochtonen uit het mediterrane en recenter de Europeanen uit inmiddels 25 lidstaten die hier neerstrijken en hun weg zoeken. Brussel is ook een gegeerde stad voor kunstenaars, dansers, theatermakers van over de hele wereld die er de perfecte voedingsbodem vinden voor hun creativiteit. Deze meertaligheid en culturele diversiteit in de ruime zin moet worden opgevat als een uitdaging en een kans om te vertalen in een dynamisch cultureel beleid. De essentie van het "zich thuis voelen" van Vlamingen in Brussel houdt ook een open benadering in jegens de andere taalgemeenschappen in de stad. Dit is beleidsmatig haast onmogelijk

door te voeren zonder een Cultureel Akkoord tussen de Vlaamse en Franse Gemeenschap. Dat zou de basis kunnen zijn, het fundament van deze open benadering jegens meertaligheid en culturele diversiteit. Vlamingen en Franstaligen in Brussel zouden zich dan SAMEN kunnen opstellen als gastheren voor de andere culturen in Brussel. Het is een mooie taak voor Brussel, als hoofdstad van Vlaanderen, België en Europa, om zich te profileren als gaststad, een open gastvrije stad. De Europese dimensie van Brussel is niet alleen een zaak van de Europese commissie, het is een zaak van alle beleidsvoerders in Brussel: elk in hun eigen context moeten ze bereid zijn te ontvangen, gastheer te zijn, en de gasten van al die verschillende culturen wegwijst te maken in wat Brussel hen te bieden kan hebben. Hier is ook een taak weggelegd voor het Vlaams-Nederlands Huis in oprichting, dat hopelijk geen kansen zal laten liggen om vanuit de Vlaams-Nederlandse gemeenschappelijkheid volop de Europese kaart te trekken. Brussel is ook een gaststad voor de talloze Vlamingen die in hun hoofdstad komen werken en shoppen. Het is dan ook een taak voor de Vlaamse overheid om de promotie en de communicatie m.b.t. Brussel maximale aandacht te geven. Brussel als gaststad zou het moeten kunnen hebben van een sterke algemene meertalige culturele communicatie. De organisaties en gezelschappen die zich bewust in Brussel hebben gevestigd en die hiervoor inspanningen doen, worden hiervoor echter in verhouding niet voldoende financieel gesteund. Het verdient dan ook aanbeveling om het Vlaamse cultuurbeleid tav Brussel niet in de eerste plaats te zien als het valoriseren van de initiatieven die de bevestiging van de Vlaamse identiteit in de hoofdstad tot doel hebben, maar eerder op een door Vlaanderen (mee) aangestuurd gastheerschap. Dat houdt ook de creatie in van een meer vanzelfsprekende context voor die organisaties die zich meertalig profileren in Brussel en dit ook structureel hebben vertaald. Initiatieven zoals het KunstenfestivaldesArts of recenter de oprichting van het meertalige literatuurhuis Passa Porta zijn voorbeelden van een duidelijke keuze van Vlaamse initiatiefnemers om in de eerste plaats met de Franstalige burens in zee te gaan en samen een context voor meertaligheid en diversiteit te creëren. Ook hier zou het Cultureel Akkoord Vlaanderen-Wallonië een flinke steun in de rug zijn. Het is in deze context van belang de noodzaak te onderstrepen van een bi-communautaire beheer van de middelen voor ondermeer de gemeenschappelijke culturele instellingen in Brussel, om zo tot een efficiënt gezamenlijk meertalig beleid te komen.

2.3 Internationaal cultuurbeleid

De zwakte van het beleid naar de omringende regio's is slechts een uiting van een weinig doordacht - eigenlijk zelfs zo goed als onbestaand - internationaal cultuurbeleid. Toen Vlaanderen de federalisering van België inzette, was het cultuurbeleid het startpunt, in het verlengde van decennia van hevige strijd voor de eigen taal. Dit cultuurbeleid verlengde niet zozeer de Belgische erfenis. Het stelde zich dicht bij de bevolking op, met als symbool de culturele centra, de Warande in Turnhout voorop, die zowel borg moesten staan voor spreiding als voor een kwalitatieve infrastructuur en programmering. Parallel hieraan werd aandacht besteed aan de socio-culturele organisaties, met hun diepe verworteling in heel Vlaanderen. Dit programma werd aanvankelijk slechts casuïstisch geïmplementeerd. In Kasterlee kwam er bijvoorbeeld een internationaal centrum voor grafiek, het Masereelcentrum, in Antwerpen een internationaal cultureel centrum, het ICC. Slechts zeer geleidelijk groeide hieruit een volwaardig cultuurbeleid, met in de jaren '80 een kunstensector die zichtbaar werd, en pas in de tweede helft van de jaren '90 een cultureel erfgoedbeleid. Het is dan ook niet verwonderlijk dat een internationaal cultuurbeleid tot op de dag van vandaag eigenlijk zo goed als ontbreekt. Als de Vlaamse regering een ambitie voor onze regio blijft hebben, is een dergelijk beleid

nochtans cruciaal. In het verleden waren er wel subsidies voor culturele activiteiten maar deze werden lang via incidentele politieke beslissingen toegekend. Culturele initiatieven werden in beperkte mate ook gezien als een instrument voor (de ontwikkeling van) een buitenlandbeleid. Het ging dus om een internationaal beleid dat cultuur als instrument gebruikte, wat perfect acceptabel is, maar weinig te maken heeft met een cultuurbeleid. Het eindpunt van deze ontwikkeling was de lancering van de 'culturele ambassadeurs'. Deze grensoverschrijdende export van cultuur is belangrijk, net zoals import dat is. Een doordachte visie over de aanpak heeft echter steeds ontbroken.

Onze artistieke producten doen het goed in het buitenland: niet alleen theater, dans, beeldende kunst en muziek uit Vlaanderen spelen een prominente rol in de internationale context, maar ook literatuur, film en architectuur en vormgeving dienen zich aan. De inspanningen die verschillende centra en gezelschappen doen om Vlaamse artistieke producten te laten doorbreken op de internationale markt, worden echter niet gecoördineerd. Ook de middelen die voorhanden zijn voor internationale werking zijn te vernippered over verschillende departementen. Wanneer bvb. het muziekcentrum Vlaanderen jazz, pop of hedendaagse muziek programmeert op buitenlandse podia, zou dit best worden afgestemd op bvb. inspanningen van het Vlaams Fonds voor de Letteren en Het beschrijf, die regelmatig met een stoet auteurs een Europese stad innemen, of met het Audiovisuele Fonds, dat dergelijke acties in het buitenland met een filmluik kan versterken. Het is hoog tijd voor een structureel overleg tussen de verschillende spelers in het culturele veld die een degelijke buitenlandwerking hebben ontplooid. Dit overleg kan evolueren tot een 'Steunpunt Internationaal', met als voornaamste doel permanente coördinatie en versterking van de diverse culturele initiatieven in de internationale context, waar een strategische visie over wordt ontwikkeld.

Een internationaal cultuurbeleid is een beleid dat zich baseert op de internationale culturele ontwikkelingen en op dit niveau zijn ambities formuleert en werkzaam maakt. Deze dimensie werd aanvankelijk afgedwongen door het veld, toen in de jaren '80 de kunsten, en dan vooral de podiumkunsten, internationale relevantie gingen inzetten als een hoofdargument in hun strijd tegen een provincialistisch cultuurbeleid. Pas vrij recent schuift het beleid, administratie inclus - in een streven naar beter bestuur -, het internationale kwaliteitsniveau zelf als richtinggevend naar voor, zoals in het geval van het museumdecreet, waar de definitie van de International Council of Museums de grondslag was. En nog recenter, in 2003, formuleerde Vlaanderen voor het eerst zoiets als een ambitie om internationaal mee een speler te zijn, in de nota omtrent de grote instellingen van de Vlaamse Gemeenschap.

Eigenlijk ligt het voor de hand dat Vlaanderen, in deze geglobaliseerde wereld, niet enkel zijn instellingen maar ook zichzelf definiert aan de hand van internationale parameters. Wie vandaag niet op de hoogte blijft van de op wereldschaal voor handen zijnde expertises en inzichten, bezorgt zichzelf een onoverkomelijke handicap. Zoals voor het interstedelijke, is het ook hier een verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap om te komen tot een werkzame organisatie van de instellingen waarbij het beleid enerzijds de middelen en de expertises concentreert in centers of excellence, anderzijds de doorstroming tussen deze centers en het brede veld stimuleert. Want ook al heeft niet elk cultureel centrum een internationale verantwoordelijkheid, toch moet het zich bewust zijn van de omringende - internationale - context. Een kerktorenmentaliteit moet voorgoed tot het verleden behoren; het internationale bewustzijn moet in de hele sector permanent aanwezig zijn. Het internationale is in die zin niet enkel een zaak van doordachte concentratie, maar net zo goed van doordachte spreiding. Het streven naar 'centers of excellence' leidt ongetwijfeld tot een te discussie over het aantal,

de werkelijke rol en de ambities van deze instellingen. Hier zijn de buitenlandse tegenspelers belangrijk. Op welk niveau kunnen onze 'centers' gesitueerd worden, gegeven de middelen die voorhanden zijn, wie zijn de buitenlandse 'collega's'? Zijn onze grote instellingen de facto 'centers of excellence' en moeten er gelijkaardige 'centers' met permanent karakter worden opgericht in andere domeinen?

De verhouding tussen het internationale en het lokale is vandaag een voor de hand liggende dimensie van het cultuurbeleid, en de stimulering van de doorstroming tussen beide niveau's is een basistaak voor een Minister van cultuur. Met een cultuurbeleid dat geleidelijk volgroeid geraakt, is het een open doel voor een nieuwe Minister om ook de culturele dimensie van Vlaanderen in te zetten in het streven naar een vooruitstrevende, dynamische regio die de vinger op de pols houdt van wat er in de wereld gebeurt. De Raad voor Cultuur hoopt dat de volgende legislatuur deze dimensie - Vlaanderen als thuiswerker in de wereld - doordenkt en ernaar handelt.

RAAD VOOR DE VOLKSONTWIKKELING EN CULTUURSPREIDING

Dit memorandum dat werd goedgekeurd in de plenaire vergadering van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding van 19 mei 2004 kwam tot stand na een grondige voorbereiding in volgende vergaderingen van de verschillende commissies en het Dagelijks Bestuur:

- Dagelijks Bestuur van 17 maart en 5 mei
- Commissie Amateurkunsten van 2 maart en 31 maart
- Commissie Bibliotheken van 3 maart en 19 april
- Commissie Culturele Centra van 3 maart, 26 maart en 6 mei
- Commissie Volksontwikkeling van 24 maart en 28 april

De Raad wenst in eerste instantie te verwijzen naar het document Memorandum aan de nieuwe Vlaamse regering zoals dat op 5 mei 1999 binnen het vorige mandaat van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding werd goedgekeurd. Dit memorandum had als uitgangspunt de ontwikkelingen in onze samenleving relevant voor de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en de cultuurspreiding. De huidige Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding onderschrijft de basisidee van dit document. Voor de beschrijving van de maatschappelijke context waarbinnen de elementen van het huidige memorandum moeten gekaderd worden, volstaat een verwijzing naar de tekst van het vorige memorandum¹. In onderliggend beknopt document komt de klemtoon te liggen op concrete bekommernissen.

De Raad pleit voor een consolidering van het concept zoals bepaald in de nieuwe decretale context zodat dit op termijn kan leiden tot een zekere stabiliteit binnen de sector. De Raad benadrukt de evidentie voldoende financiële middelen te voorzien voor de optimale uitbouw van deze nieuwe structuur. In het eerste hoofdstuk worden een aantal algemene aandachtspunten die gelden voor alle sectoren opgesomd. Het tweede hoofdstuk biedt een overzicht van de specifieke aandachtspunten in de sectoren amateurkunsten, bibliotheken, cultuurcentra en het sociaal-cultureel volwassenenwerk..

1 Memorandum aan de nieuwe Vlaamse regering / Brussel: Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding, 1999 ; 26p.

1 Sectoroverschrijdende aandachtspunten

1.1 Wettelijk kader

- Geïntegreerd beleid / link tussen de verschillende decreten binnen het domein cultuur / evaluatie van de verschillende decreten / relatie met andere sectoren
Omdat voor het sociaal-cultureel werk recent een aantal nieuwe decreten in werking zijn getreden, vindt de Raad het aangewezen de toepassing van het decreet betreffende de amateurkunsten, het decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid en het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk grondig te evalueren in samenspraak met het werkveld.

De Raad vraagt duidelijkheid over de optie van een geïntegreerd beleid met duidelijke verbindingen tussen de verschillende decreten binnen cultuur en “bruggen” naar belendende sectoren zoals o.m.. onderwijs, welzijn en kunsten. De Raad verwacht een geïntegreerd beleid met respect voor de eigenheid van de verschillende beleidsdomeinen. Hierbij mag een cultuurbeleid niet verengd worden tot een vrijetijdsbeleid. Het is belangrijk de verhouding tussen cultuur en vrije tijd te verhelderen, waarbij we pleiten voor nuancering en kwaliteitsbewaking.

- Relaties binnen één beleidsniveau en tussen de verschillende beleidsniveaus onderling
Binnen het kerntakendebat werden specifieke taken toebedeeld aan de verschillende bestuursniveaus. In dit kader dringt de Raad, gezien het bindend karakter van de gemaakte afspraken, erop aan dat het beleid van de Vlaamse Gemeenschap, de Provincies, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de lokale overheden beter op elkaar wordt afgestemd.
- Decreet Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
De Raad neemt akte van de intentie tot oprichting van een Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media conform de principes bepaald in het overkoepelend decreet. De Raad vraagt de nodige waarborgen dat de gekozen samenstelling een goed functioneren van dit nieuwe adviesorgaan garandeert en dat daarbij beantwoord wordt aan de specifieke noden van de onderscheiden sectoren. Hierbij moet elke sector de kans krijgen de nodige input vanuit het werkveld op een gestructureerde manier naar de overkoepelende Raad voor Cultuur te ventileren.
- Brussel
De Raad vraagt dat alle bestaande en nieuw uit te vaardigen decreten zouden getoetst worden op hun implicaties voor Brussel. Het verleden heeft immers aangetoond dat decreten te vaak van Vlaanderen geschreven zijn en nauwelijks toepasbaar blijken voor de Brusselse stedelijke realiteit.
Het zou bovendien wenselijk zijn dat een specifieke “Brussel-cel” binnen het beleidsdomein Cultuur zou functioneren, om deze materie op te volgen.
- Consistent gebruik van terminologie
De Raad is van mening dat een omschrijving van het gehanteerde begrippenkader in de wetgeving (gemeenschapsvorming, participatie, sociaal-artistieke projecten, vrije tijd,...) voorwerp moet zijn van een wetenschappelijk onderzoek.

1.2 Financiering

- **Transparante financiering**
De Raad dringt aan op de nodige helderheid in de toekenning van de financiële middelen en in de gehanteerde subsidiemechanismen. Zo vraagt de Raad dat de middelen van de diverse werksoorten omwille van de grotere transparantie worden ondergebracht in aparte basisallocaties in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.
- **Gevraagde minimumbesteding van 1% voor het sociaal-cultureel werk**
De sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk, de amateurkunsten, de cultuurcentra en de bibliotheken neemt een belangrijke plaats in het maatschappelijke leven. Volgens de Raad moet dit belang weerspiegeld worden in een verhoging van het budget dat normaal 0,76% van de Vlaamse begroting bedraagt. Geplaatst voor de talrijke en grote uitdagingen vraagt de Raad dat 1% van de begroting zou gespendeerd worden aan het programma 45.2 Volksontwikkeling en Openbaar Bibliotheekwerk van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. De Raad vraagt garanties dat de vooropgestelde financiële middelen nodig voor een optimale uitvoering van de decreten zouden ter beschikking gesteld worden. De Raad verklaart zich bereid mee te denken rond het vastleggen van prioriteiten om de beschikbare budgettaire middelen zo efficiënt mogelijk aan te wenden.
- **Fiscale stimuli**
De sector gaat gebukt onder een zware regelgeving en verplichtingen (o.m. fiscaliteit, billijke vergoeding, ...) die financieel remmend werken op de organisatie van activiteiten en evenementen en het nemen van verantwoordelijkheden. Daarom bepleit de Raad een versoepeling van wetgevingen, verordeningen en regelgevingen aangepast aan de noden van de culturele sector

De Raad vraagt een uitdrukkelijk engagement tot positieve aanwending van fiscale stimuli voor de sociaal-culturele sector o.m. belastingsvrije giften aan culturele instellingen, BTW-vrijstelling en krediet- en investeringsmogelijkheden

1.3 Professionele en vrijwillige medewerkers

- **Flexibilisering**
De Raad vraagt om de langetermijneffecten van een grotere flexibilisering bij het inzetten van personeel te onderzoeken en te evalueren, o.m. de groeiende tendens om meer een beroep te doen op freelance medewerkers. Op basis van dit onderzoek kan tijdig worden bijgestuurd.
- **Medewerkers**
Het statuut voor de vrijwilliger, het statuut voor de nevenambtelijke medewerker, het statuut van de kunstenaar, de regularisatie van het GEKO-statuut, de invoering van een cultureel mandaatverlof, het sociaal overleg en de tewerkstelling en uitbreiding van de mogelijkheden tot Betaald Educatief Verlof (o.a. vorming en opleiding van vrijwilligers) betreffen federale materies.
De Raad vraagt dat de Vlaamse overheid over deze aangelegenheden overleg pleegt met het federale niveau, om een aantal dossiers te deblokken en af te werken.

1.4 Geïntegreerd cultuurbeleid

- Beter Bestuurlijk Beleid (BBB)
De Raad vraagt de nodige aandacht voor het opzetten van een efficiënte wisselwerking tussen enerzijds het Intern Verzelfstandigd Agentschap 'sociaal-cultureel werk' en het Departement en anderzijds de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding, zijn eventuele rechtsopvolgers, de organisaties voor belangenbehartiging en de steunpunten.
- Overleg met Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement
De Raad dringt aan op continuering van de contactmomenten tussen het Dagelijks Bestuur van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding en de Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement, waarbij de Commissie geïnformeerd wordt over de werkzaamheden en bekommernissen van de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding.
- Beleidsnota en beleidsbrieven
De Raad pleit voor een procedureregeling waarbij zowel de beleidsnota als de beleidsbrieven van de minister van Cultuur automatisch ter advisering worden voorgelegd aan de adviesorganen.
- Intergemeentelijke samenwerking
De Raad onderschrijft volledig de intentie van de overheid om in de verschillende decreten de intergemeentelijke samenwerking te stimuleren.
- Rol van de cultuurbeleidscoördinator
De Raad stelt met voldoening vast dat het inwerking treden van een aantal nieuwe decreten heeft bijgedragen tot een kwaliteitsverbetering van het gevoerde cultuurbeleid. De invoering van nieuwe regelgeving geeft steeds aanleiding tot verandering die zich kan uiten in zowel positieve als minder gewenste neveneffecten. Zo creëert de nieuwe functie van cultuurbeleidscoördinator enerzijds nieuwe mogelijkheden voor het optimaliseren van het lokaal cultuurbeleid. Anderzijds kunnen ook minder gunstige neveneffecten optreden. De Raad adviseert daarom de functie van cultuurbeleidscoördinator een zo concreet mogelijke invulling te geven waarbij de klemtoon komt te liggen op het ruimtescheppend en coördinerend kader met respect voor de autonomie van de verschillende actoren. De Raad dringt er op aan de plaatsbepaling en de inschaling van de cultuurbeleidscoördinator te evalueren.

1.5 Steunpunten

In de voorbije legislatuur zijn diverse sectorale steunpunten opgericht. De Raad vindt het zinvol het steunpuntenlandschap te evalueren. De Raad vraagt daarbij duidelijkheid omtrent de afbakening van het takenpakket van de steunpunten ten aanzien elkaar, van de overheid, de sector en de belangenbehartiging. De Raad vraagt garanties voor een autonome opstelling van de steunpunten en voor de inspraak van het werkveld in hun werking.

1.6 Wetenschappelijk onderzoek/ inhoudelijke ondersteuning/openbaarheid

- Wetenschappelijk onderzoek
De Raad vindt het zinvol om de evoluties op het terrein op te volgen door middel van onafhankelijk wetenschappelijk beleidsondersteunend en beleidsvoorbereidend onderzoek dat wordt teruggekoppeld en waarbij de Raden worden gestimuleerd tot advisering. Dit wetenschappelijk onderzoek moet eveneens peilen naar mogelijke nieuwe beleidsaccenten en naar effecten die voortvloeien uit de invoering van nieuwe regelgeving. De bevindingen van dit onderzoek moeten op een vlotte manier doorstromen naar alle betrokkenen.
- Aandacht voor kwaliteitszorg
De Raad is overtuigd dat integrale kwaliteitszorg (IKZ) een opdracht voor alle domeinen is. Daartoe moeten minimale normering c.q. standaarden per sector en per werksoort worden opgesteld. De Raad pleit voor de nodige garanties om voldoende middelen te voorzien voor de implementatie van kwaliteitszorg.

1.7 Werking van de Raad

- Inhoudelijke ondersteuning
De Raad dringt naast de geboden administratieve medewerking aan op inhoudelijke ondersteuning voor de Raad en vraagt hiervoor het nodige personeel en middelen te voorzien.
- Openbaarheid
In het kader van openbaarheid van bestuur wenst de Raad te benadrukken dat het systematisch ter beschikking stellen van adviezen aan alle betrokkenen via de website van de Vlaamse overheid de nodige garantie kan bieden op snelle, volledige en accurate informering.

2 Sectorspecifieke aandachtspunten

2.1 Amateurkunsten

De amateurkunsten spelen, samen met de kunsteducatie, het deeltijds kunstonderwijs, de regionale volkshogescholen en de kunsteducatie een zeer belangrijke rol in de ontwikkeling de culturele competentie en de bevordering van de actieve cultuurparticipatie. Het netwerk van amateurkunsten bevordert het sociale weefsel en scherpt de creativiteit aan tot in de verste hoeken van ons maatschappelijk bestel.

Na het in werking treden van het nieuwe decreet amateurkunsten heeft deze sector zich grondig geherstructureerd, met een nieuwe positieve dynamiek tot gevolg. Voor acht artistieke disciplines zijn nu pluralistische organisaties structureel erkend en gesubsidieerd. Projectsubsidieering moet ervoor garant staan dat ook vernieuwing een kans krijgt. Dankzij projecttoelagen staan twee organisaties op de drempel van een structurele erkenning: letteren in 'Creatief Schrijven' en circuskunsten in 'Circus Vlo'.

2.1.1 Financiering

De Raad vraagt een betekenisvolle budgettaire verhoging voor de uitvoering van het decreet amateurkunsten voor de volgende subsidieperiode 2006-2010, wegens:

- de verwachte structurele erkenning van de twee nieuwe organisaties
- de noodzaak het projectenbudget opnieuw op het niveau te brengen zoals oorspronkelijk in het decreet voorzien werd
- de noodzaak voor de reeds erkende organisaties om over meer middelen te beschikken voor personeel en voor werking. Er moet immers voldoende ervaren en gekwalificeerd personeel kunnen worden aangetrokken, in functie van zowel managementvaardigheden als in functie van agogisch werken.

Enkel door deze stijging van middelen kan de sector de uitdagingen voor de komende jaren met vertrouwen tegemoet zien: de noodzaak aan een interculturele werking, de vraag naar interdisciplinaire projecten, de verjonging, verdieping en verbreding binnen de erkende organisaties, de aandacht voor culturele diversiteit en doelgroepenbeleid (o.m. personen met een handicap en (ex-) gedetineerden), de noodzaak om samen te werken met het deeltijds kunstonderwijs en met het lokale cultuurbeleid, e.d.m.

Ook moeten voldoende middelen aanwezig zijn om de amateurkunsten uit Vlaanderen ook op het internationale forum aanwezig te laten zijn. In dit verband verdient het aanbeveling om te onderzoeken om vanaf de nieuwe erkenningsperiode een deel van het internationaal budget via de organisaties te laten besteden.

2.1.2 Positionering

De Raad vraagt dat de sector amateurkunsten ook in de toekomst zou ingebed blijven in het beleid volksontwikkeling en cultuurspreiding, dit omwille van haar culturele én sociale relevantie; De Raad dringt er op aan dat er meer concrete afstemming tot stand wordt gebracht tussen de amateurkunsten en het deeltijds kunstonderwijs en, bij uitbreiding, tussen amateurkunsten en het hele (kunst)onderwijs. De Raad pleit ook voor een actiever stimuleren van wisselwerking en doorstroming met de professionele kunsten

2.1.3 Lokale verankering

De Raad dringt erop aan dat meer prioriteit wordt gegeven aan het sterker profileren en aanwezig maken van amateurkunsten in de gemeentelijke cultuurbeleidsplannen. Dit zou als gevolg moeten hebben dat lokale culturele voorzieningen, zoals bvb. cultuur- en gemeenschapscentra en DKO-infrastructuur vlotter toegankelijk worden voor amateurkunsten.

2.1.4 Steunpunt

VCA De Raad adviseert dat in de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en het VCA erover gewaakt wordt dat het beleidsplan van het VCA voor de nieuwe erkenningsperiode vooraf zeer ruim wordt overlegd met de voorzitters en directeurs van de erkende organisaties en met de cultuuradministratie. Dit om te waarborgen dat de door het VCA aangeboden ondersteuning zo goed mogelijk beantwoordt aan de behoeften van beleid en sector.

2.2 Bibliotheken

Het bibliotheekdecreet van 1978 heeft de Vlaamse openbare bibliotheken op een eerste rangpositie gebracht in Europa. In 2001 heeft het decreet op het kwalitatief en integraal cultuurbeleid gezorgd voor een grotere en meer structurele integratie van de openbare bibliotheken in het lokaal cultuurbeleid. De decreetgever verwacht nu vanwege de bibliothecarissen en hun besturen meer dan vroeger een beleidsmatig denken en werken. Daarnaast wordt er ook meer samenwerking verwacht met de andere bibliotheken en ook met andere culturele actoren. Een evaluatie van het nieuwe decreet is voorzien voor 2006.

2.2.1 Toegang tot informatie

Iedereen heeft recht op informatie. Een goed uitgebouwd netwerk van bibliotheken, archieven en documentatiecentra waarborgt dit recht en maakt informatie toegankelijk. De toegang tot vooral digitale informatie staat onder druk. Auteurs en uitgevers willen hun rechten sterker beveiligen via de wetgeving. Daarbij wordt het publieke domein steeds kleiner. Handelingen die vanzelfsprekend zijn in het analoge tijdperk zoals bladeren, kopiëren en uitlenen van boeken en tijdschriften moeten dat ook mogelijk blijven in het digitale tijdperk.

De overheid moet passende maatregelen nemen om het recht op informatie voor alle inwoners te garanderen, in de praktijk te brengen en drempels zoveel mogelijk te slopen of ten minste zo klein mogelijk te houden. De Raad pleit ervoor om het recht op toegang tot informatie op te nemen in de Vlaamse grondwet.

2.2.2 Auteursrecht

Tal van activiteiten van de bibliotheek hebben auteursrechtelijke implicaties (mededeling aan het publiek van de e-info, kopiëren, uitlenen). Drukkingsgroepen van gebruikers zijn niet in staat om voldoende weerwerk te bieden aan de (internationale) lobby van de auteurs/uitgevers. De overheid, en meer in het bijzonder de Ministeries van Onderwijs, Wetenschapsbeleid en Cultuur moeten zorgen voor een evenwicht zodat de toegang tot de informatie gevrijwaard wordt. De digitale omgeving moet de verworven rechten uit het analoge tijdperk overnemen. Auteursrecht is een federale materie, maar met veel raakvlakken naar de culturele sector. De Raad vraagt dan ook dat de Vlaamse overheid nauwkeurig zou toezien op de belangen daarbij van haar culturele instellingen.

2.2.3 Erfgoed

De Raad vraagt dat de overheid een masterplan opstelt en middelen voor het behoud van ons cultureel erfgoed in archieven, musea en bibliotheken (inventarisering, prioriteiten, keuzes, technieken). Dit plan moet een antwoord bieden op de vraag welke documentaire informatie in Vlaanderen moet aanwezig zijn, ontsloten, bewaard en toegankelijk gemaakt worden.

2.2.4 Samenwerking tussen de verschillende beleidsniveau's

Gemeenten, provincies en de Vlaamse overheid (o.a. via het VCOB-steunpunt) spelen een rol in het informatieaanbod van de Vlaamse openbare bibliotheken. Zo een vijftig mensen werken nu aan bovenlokale (Vlaamse of provinciale) ondersteuning van de openbare bibliotheken. Hun taken zijn deels overlappend. De Raad vraagt naar een taakaflijning tussen het VCOB, de provincies met o.a. de Provinciale Bibliotheeksystemen (PBS) en de gemeenten.

2.2.5 Informatieve taak van de openbare bibliotheek

Verschillende overheden nemen initiatieven om lokaal of regionaal rond bepaalde maatschappelijke domeinen nieuwe informatiebemiddelaars te installeren: werkwinkels, leerwinkels, vrijetijdswinkels, gezondheidswinkels, woonbureaus, jongereninformatiepunten, cultuurinformatiepunten, fuifloketten enz.. Zo dreigt goedbedoeld een nieuwe informatieversnippering voor de burger en een verkaveling van de overheidsmiddelen. De Raad vraagt dat de openbare bibliotheken een duidelijke plaats zouden krijgen tegenover de andere informatiebemiddelaars.

2.2.6 Structurele samenwerking met het onderwijs

In een moderne kennisgedreven economie en samenleving is het van essentieel belang dat iedereen leert omgaan met informatie. De Raad vraagt dat het Ministerie van Onderwijs de vertrouwdheid met informatie (papier en elektronisch) een meer prominente plaats zou geven in de eindtermen van het onderwijs.

De Raad vraagt dat de opdracht van een schoolbibliotheek decretaal verankerd wordt in het decreet voor het secundair onderwijs. Het "Unesco manifest van de schoolbibliotheek" (1999) kan hierbij als leidraad dienen. Schoolbibliotheken moeten daarvoor een beroep kunnen doen op goed opgeleide medewerkers. Die vernieuwde schoolbibliotheken moeten de openbare bibliotheken niet kopiëren, maar daarmee een overlegstructuur opzetten om gezamenlijke doelstellingen vast te leggen. Voor dit overleg dient de nodige tijd beschikbaar te komen.

Bibliotheken willen een prominente rol spelen in het proces van levenslang leren. Ook daarvoor dienen de nodige overlegstructuren te worden uitgebouwd.

2.2.7 Samenwerking met het socio-culturele veld

De sector van de amateurkunsten, het verenigingsleven, de niet-formele volwassenenvorming en de bibliotheken moeten stimulansen en middelen krijgen om samenwerkingsinitiatieven te ontwikkelen. Meer bepaald moeten gemeenten gestimuleerd worden om een deel van de subsidie die zij ontvangen “voor de ondersteuning van bijzondere en vernieuwende initiatieven” (art. 21 § 2) te gebruiken voor de bevordering van deze samenwerking.

2.2.8 Samenwerking met de wetenschappelijke bibliotheken

De Raad pleit voor het opstellen van een strategisch informatiebeleidsplan waarbij alle direct of indirect door de overheid betoelaagde bibliotheken en erfgoedinstellingen worden betrokken. Meer in het bijzonder zouden de wetenschappelijke bibliotheken stimulansen moeten krijgen om hun collecties en diensten open te stellen voor alle Vlamingen in een concept van tweedelijnsinformatievoorziening. De al bestaande coördinerende rol in deze van de VVBAD (Vlaamse bibliotheekvereniging) kan worden versterkt en verbreed.

2.2.9 E-government

De openbare bibliotheek is een laagdrempelige instelling met daarenboven een zeer ruime verspreiding in Vlaanderen. Zij kan worden ingezet om de drempel te verkleinen voor de toegang tot het e-government. De Raad vraagt daarom dat de rol van de openbare bibliotheek i.v.m. e-government zou worden aangezwengeld (pc's, breedband verbindingen en deskundig opgeleide medewerkers die tijd hebben voor hun klanten).

2.2.10 Bibliotheken voor blinden en slechtzienden

De Raad is blij met de overgang van de bibliotheken voor blinden en slechtzienden naar eigentijdse technologie en ziet heel wat in de distributie van de nieuwe CD-ROMs via de lokale openbare bibliotheken, die dicht bij de gebruikers staan. De Raad vindt de uitbreiding met de doelgroep dyslexie een goede zaak op voorwaarde dat de financiering volgt. Zoniet zal het werk voor de oorspronkelijke doelgroep onder druk komen te staan.

2.2.11 Gevangenisbibliotheken

Vlaanderen en Brussel tellen samen 17 gevangenisbibliotheken, waar gedetineerden terecht kunnen voor toegang tot letterkunde en informatie (zie toegang tot informatie sub 1). De bevordering van de professionalisering in de gevangenisbibliotheken kan het best gebeuren door een nauwe samenwerking met de openbare bibliotheek. De Raad vraagt dat hieraan de nodige aandacht wordt besteed en dat daarvoor de vereiste middelen en mensen worden ter beschikking gesteld.

2.2.12 Van normen naar standaarden

In het nieuwe decreet zijn de normen bewust weggelaten en vervangen door de intentie om standaarden op te stellen (art. 45). Daar is tot zover niet veel van in huis gekomen. Standaarden zijn nodig voor personeel, budget, collecties, openingsuren en activiteiten.

Standaarden maken vergelijkingen en benchmarking mogelijk. Bij standaarden kan ook gedacht worden aan minimale, basale en streefwaarden. Om effectief te zijn moeten deze standaarden ook rekening houden met de grootte van het werkgebied. Deze standaarden moeten niet alleen kwaliteitsvolle dienstverlening garanderen, maar moeten er ook voor zorgen dat alle bibliotheken in Vlaanderen in min of meer gelijke mate verder evolueren. Te grote verschillen in de lokale bibliotheekwerking bemoeilijken de onderlinge samenwerking of maken deze zelfs onmogelijk, omdat in dit geval roofofbouw zal worden gepleegd op de betere collecties en voorzieningen van naburige gemeenten.

De Raad vraagt ook om bij de evaluatie van het Decreet Lokaal Cultuurbeleid oog te hebben voor de gevolgen van de afschaffing van de normen voor openbare bibliotheken op gebied van personeel, budget, collecties, openingsuren en activiteiten.

2.2.13 Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg en controle op de kwaliteit van de werking blijven essentieel voor de goede werking van de openbare bibliotheek. Beleids- en actieplannen zijn goed voor het leggen van de prioriteiten in de werking. Maar worden ze ook getoetst op hun uitvoerbaarheid en uitvoering, of blijft het simpelweg een berg papier? De Raad suggereert dat een systeem van visitaties (cf. de onderwijssector) een oplossing zou kunnen bieden. Zo zouden over een periode van v.b. 5 jaar alle openbare bibliotheken grondig worden doorgelicht.

De rol van het beheersorgaan, als democratische toetsing van het beleid, moet in dit kader herbekeken en waar nodig versterkt worden.

2.2.14 Personeel

In het VVBAD-memorandum naar aanleiding van de verkiezingen in 1999 werd vastgesteld dat er in de openbare bibliotheken:

- een structureel personeelstekort is;
- een grote nood is aan goed opgeleide medewerkers;
- de verloning niet aangepast is aan het takenpakket van de bibliotheekmedewerkers.

Van deze drie verzuchtingen werd alleen de tweede in het decreet van 2001 gehonoreerd. Wat betreft het personeelstekort was er een beperkte inhaalbeweging voor de kleine instellingen door de verplichte aanwerving van een voltijdse bibliothecaris. Bibliotheken moeten het verder doen met de bepaling uit het decreet van 2001 dat deze formatie “voldoende” moet zijn.

De verplichte bibliotheekopleiding werd in het decreet van 2001 afgeschaft. Voor bibliotheekspecifieke taken blijft een voorafgaandelijke opleiding of een bewijs van competentie in het bibliotheekwezen een *conditio sine qua non* voor een kwalitatief hoogstaande werking. Dit geldt ook voor het C-niveau waar de medewerkers moeten beschikken over een attest van initiatie bibliotheek, en documentatie-en informatiekunde.

De vereiste competenties moeten een onderdeel vormen van het alsnog op te stellen normensysteem.

De geplande evaluatie van het decreet lokaal cultuurbeleid moet ook aandacht hebben voor de gevolgen voor de omvang en de samenstelling van de personeelsformaties. Als uit de evaluatie een onderbezetting of het ontbreken van competenties zou blijken, roept de Raad de Vlaamse overheid op gepaste maatregelen te nemen.

Ook de bibliotheekmedewerkers hebben behoefte aan permanente opleiding, zeker wanneer straks de nieuwe Vlaamse Centrale Catalogus VLACC II, en de Provinciale Bibliotheeksystemen (PBS) een grote invloed zullen hebben op de werkprocessen in de openbare bibliotheken en op de gebruikers zelf.

Bij de vaststelling van de kaders dient rekening gehouden te worden met de input in tijd van de lokale bibliotheken in de bovenlokale werking (provincie en VCOB).

Bibliothecarissen in werkgebieden kleiner dan 20.000 inwoners dienen minstens ingeschaald in het B4-B5 niveau. Soepele overgangsmaatregelen dienen uitgewerkt voor de overgang van B1-B3 naar B4-B5. In bibliotheken met een werkgebied groter dan 20.000 inwoners is een inschaling op A1-A3 niveau vereist.

De Raad vraagt dat in gemeenten waar de cultuurbeleidscoördinator aangesteld is als diensthoofd de doorgroeimogelijkheden naar een gelijkwaardig niveau voor leidinggevenden, die onder de cultuurdienst ressorteren, niet belemmerd zouden worden.

2.2.15 Opleiding

De Raad vraagt de Vlaamse regering om de introductie van de BAMA-structuur te gebruiken om een coherente opleidingsstructuur uit te bouwen voor werkers in het bibliotheek- en informatieveld.

- initiatie bibliotheek en documentatie- en informatiekunde (hoger secundair technisch niveau)
- bachelorniveau met een praktijkgericht opleidingsprofiel
- masterniveau met een academisch gericht opleidingsprofiel

2.3 Cultuurcentra

De cultuurcentra zijn al decennia lang een onmisbare speler in het lokaal en regionaal culturele leven. De dynamiek van de cultuurcentra heeft reëel bijgedragen tot de verruiming en vernieuwing van het cultuuraanbod, de brede participatie aan nieuwe cultuuruitingen, de culturele competentie van alle bevolkingsgroepen, het nabij brengen van wat er op cultureel vlak in de maatschappij gebeurt. Bovendien staat ons model van cultuurcentrum hoog aangeschreven in het buitenland.

In het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid werden de functies van het cultuurcentrum herbevestigd en een aantal nieuwe opdrachten toegevoegd. Daarnaast werd met de invoering van dit decreet ook een nieuwe

functie toegevoegd, m.n. de cultuurbeleidscoördinator, die een meerwaarde kan betekenen voor alle culturele actoren.

2.3.1 Evaluatie van het decreet

- Positionering van het cultuurcentrum t.o.v. het gemeenschapscentrum
De Raad vindt dat het onderscheid in taakomschrijving tussen cultuurcentrum en gemeenschapscentrum in zijn concrete uitvoering grondig moet geëvalueerd worden.
- Cultuurspreidende opdracht
De Raad stelt vast dat de cultuurspreidende opdracht van zowel het cultuurcentrum als van het gemeenschapscentrum onder grote druk staat.
In vergelijking met het vorige decreet hebben de cultuurcentra en de gemeenschapscentra meer gemeenschapsvormende en educatieve opdrachten gekregen, die zij met nochtans beperkte middelen moeten realiseren.
De Raad wil zijn bekommernis uiten over deze evolutie, die de cultuurspreidende opdracht in de verdrukking kan brengen. Dat strookt niet met de doelstellingen van het decreet noch met de jarenlang opgebouwde praktijk.
- Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
De Raad vraagt dat het RSV (Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen) niet als enig referentiepunt voor de indeling in categorieën van de cultuurcentra zou gebruikt worden.
Recente studies die op een andere wijze regio's afbakenen, bijv. cultuurregio's maken 'witte vlekken' zichtbaar.
De Raad vraagt hieraan aandacht te besteden en initiatieven te ontwikkelen voor de concrete invulling van deze gebieden.
- Juridische autonomie
De Raad pleit voor een ruimere keuzemogelijkheid van rechtspersoonlijkheid die beantwoordt aan de verzuchting van het cultuurcentrum zij het gemeenschapscentrum tot autonome werking, operationele soepelheid en een gemengde - overheid én plaatselijk werkveld - vorm van bestuur.

De Raad gaat niet akkoord met het feit dat in de toepassing van het decreet bestaande vzw's worden gedoogd, maar nieuwe vormen van verzelfstandigd bestuur expliciet worden verboden.

2.3.2 Leidinggevend personeel

De Raad dringt erop aan dat voldoende leidinggevend personeel verplicht voorzien wordt voor zowel de cultuurcentra als de gemeenschapscentra. Omdat de Raad ervan overtuigd is dat gemeenschapscentra de mogelijkheid moeten hebben omvolwaardig te programmeren moet het kunnen beschikken over een programmator. De terbeschikkingstelling van leidinggevend personeel dat die taak moet opnemen, kan desgevallend regionaal georganiseerd worden. Op deze manier kunnen voor een geheel van gemeenschapscentra meer mogelijkheden tot een dynamische werking gecreëerd worden.

2.3.3 Educatieve opdracht

Omdat de cultuurcentra belangrijke aanbieders zijn van talloze vormingsinitiatieven en deze opdracht in het huidige decreet nog steeds vervat zit, vindt de Raad dat cultuur- en gemeenschapscentra deze functie verder moeten kunnen opnemen en dat hiervoor de nodige budgettaire middelen moeten voorzien worden. De Raad dringt er bij de overheid op aan dat de cultuurcentra betrokken worden bij het overleg over de invulling van vormingsopdrachten met de andere actoren..

2.3.4 Garantie voor inhoudelijke autonomie voor zowel cultuur- als gemeenschapscentrum

De Raad pleit ervoor dat het cultuurcentrum samen met zijn bestuur keuzes moet kunnen maken voor de profilering van het centrum. Er dient over gewaakt te worden dat het cultuurcentrum zijn specificiteit binnen het geheel van het lokaal cultuurbeleid moet kunnen bewaren.

2.3.5 Financiering

Met het oog op de komende Europese normen dringt de Raad erop aan voldoende middelen te voorzien voor de culturele infrastructuur (onderhoud en aanpassings- en renovatiewerken, ...) Daarnaast bepleit hij de verfijning van de regelgeving inzake de variabele subsidiëring met behoud van een kwalitatieve beoordeling.

2.4 Sociaal-cultureel volwassenenwerk

Met het nieuwe decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk heeft de Vlaamse overheid in één keer bijzonder ingrijpende wijzigingen willen aanbrengen in deze sector. Heel wat organisaties die voorheen bestonden, zijn nu niet meer erkend of gesubsidieerd. Nieuwe actoren werden opgericht, ondermeer de regionale volkshogescholen en de bewegingen. Zowat elke organisatie in het veld, vereniging, volkshogeschool, vormingsinstelling of beweging, staat voor de opdracht om haar doelstellingen fundamenteel in vraag te stellen, haar werking aan te passen, haar personeelskader te wijzigen, haar financieel beheer en haar interne processen te herzien.

De effecten van het nieuwe decreet zijn dus alomvattend, bijzonder diepgaand en zeer plots. Dit plaatst de sector in zijn geheel, en elke organisatie in het bijzonder, in een kwetsbare situatie. De overheid zal met deze kwetsbaarheid rekening moeten houden. Zij zal het 'nieuwe' sociaal-cultureel volwassenenwerk krachtig moeten ondersteunen in de realisatie van de veranderingen die zij met het nieuwe decreet voor ogen had.

2.4.1 Het sociaal-cultureel volwassenenwerk vraagt een kwaliteitsvolle opvolging door de overheid van de effecten van het nieuwe decreet

Er is voorzien dat vóór juni 2005 een evaluatie zou plaatsvinden van het nieuwe decreet. Deze evaluatie is vitaal. Nu reeds is duidelijk dat een aantal bepalingen in het nieuwe decreet zeer moeilijk uitvoerbaar blijken, gewijzigd of verwijnd moeten worden.

De Raad vraagt met grote aandrang dat de aantredende Vlaamse regering onmiddellijk werk zou maken van deze evaluatie. Bij het minste uitstel wordt immers de voorziene timing niet meer gehaald. Voor deze evaluatie zijn o.i. nodig:

- de aanbesteding van een onderzoeksopdracht bij een onafhankelijke instantie
- een voorbereiding van de evaluatie door de bevoegde administratie
- een inventarisatie van knelpunten door de organisaties in de sector

2.4.2 Financiering

De Raad stelt vast dat het Vlaams Parlement in 2003 het decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk omwille van budgettaire redenen in een afgeslankte vorm heeft gerealiseerd. De Raad is van oordeel dat de beleidsverantwoordelijken de oorspronkelijke uitgangspunten van het decreet nog steeds als objectief zouden moeten vooropstellen. In die context vraagt de Raad om de extra 3,75 miljoen euro (te indexeren) die destijds ontbrak alsnog toe te voegen aan het budget voor 2005, zodat de financieringsmechanismen die in het decreet voorzien zijn kunnen worden aangepast.

2.4.3 Begeleiding van de sector via het steunpunt.

Het steunpunt heeft een belangrijke rol in de begeleiding van de sector binnen het nieuwe decreet. Het steunpunt moet in dit kader beschikken over een grote inhoudelijke autonomie. Ondersteuningsvragen moeten in de eerste plaats worden aangestuurd vanuit de sector.

2.4.4 Visie op de lange termijn

Na de invoering van het nieuwe decreet betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk is er nu nood aan stabiliteit voor de sector gedurende een voldoende lange periode. De Raad vraagt de overheid daarom om een langetermijnvisie voor deze sector te formuleren. Enkel wanneer een dergelijke visie beschikbaar is, is het voor de diverse actoren mogelijk om een volwaardige beleidsplanning (over verschillende beleidsperiodes heen) in te voeren, zoals het decreet voorziet.

2.4.5 Voldoende mensen en middelen voor de bevoegde administratie

Een sector in verandering vraagt dat de overheid zelf in staat is om de afspraken die in het decreet en in de uitvoeringsbesluiten werden vastgelegd, stipt na te komen. Dit veronderstelt de inzet van voldoende mensen en middelen bij de bevoegde administratie.

2.4.6 Voldoende aandacht voor levensbreed leren

De Raad vraagt met aandrang dat de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk als volwaardige partner zou betrokken worden in het kader van het levenslang en levensbreed leren. Dit naast de drie andere instanties die opleidingen verstrekken: de centra voor volwassenenonderwijs (CVO), de Vlaamse dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) en SYNTRA. De overheid zal deze evenwaardige positie moeten bewaken en ondersteunen.

i.o. Marleen Platteau, voorzitter Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding Christine Bussche, secretaris

15 11/06/04

RAAD VOOR DE KUNSTEN

1 De rol van de kunsten in een complexe maatschappij.

1.1 In de huidige discussie over de ontwikkeling van de maatschappij komt het belang van de kunsten op verschillende niveaus sterk naar voren. Wil het beleid ten volle voor een creatieve omgeving zorgen, dan spreekt het vanzelf dat kunst één van de centrale aandachtspunten moet zijn. Niet omdat de kunsten gesteund moeten worden, maar wel omdat steun aan de kunsten de hele maatschappij ten goede komt.

In het verleden heeft de Vlaamse regering een belangrijke inspanning geleverd. Maar gehele tevredenheid zou misplaatst zijn. Er zijn nog teveel punten waar men binnen de kunsten moet roeien met te kleine riemen. Wil men alle mogelijkheden tot een volle ontplooiing laten komen, dan moeten er meer middelen vrijgemaakt worden.

De Vlaamse regering en het Vlaams Parlement namen tijdens de vorige legislatuur nieuwe beleidsinitiatieven waaronder het kunstendecreet en het erfgoeddecreet.

Het artistieke veld is in Vlaanderen op alle vlakken aan een grote expansie, een grote intensiteit toe. De appreciatie voor onze kunstenaars, schrijvers, regisseurs is nog nooit zo groot geweest. De Vlaamse regering kan zich hierover alleen maar verheugen. Het hoeft geen betoog dat een deel van deze bloei mede te danken is aan de gedurfde steun die de Vlaamse regering in het verleden aan deze activiteiten heeft verleend. Het kunstendecreet wil op dit élan verdergaan. Maar niemand kan er om heen : als de positieve aspecten van het nieuwe kunstendecreet willen waar gemaakt worden, dan moet de Vlaamse regering het budget voor de kunsten verhogen. De kwaliteit, die op alle vlakken vandaag de dag geleverd wordt, verdient volledige en optimale steun. Net zoals in het verleden zullen de verschillende commissies kunnen omschrijven welke (financiële) noden er in dit veld bestaan. (Als bijlagen voegen we er een onderbouwde denkoefening bij van de commissies muziek, architectuur en vormgeving, Nederlandstalige dramatische kunst- en muziektheater). De hele sector rekt op een positieve reactie van de Vlaamse regering.

1.2 Een kunstenbeleid opereert op verschillende niveaus: het gaat van bij de individuele kunstenaar tot aan grote instituties. In dit memorandum zullen we voor elk niveau en voor elke sector de specifieke problemen behandelen.

1.3 De kunstenaar drukt zich in alle vrijheid uit. Hij doorbreekt gevestigde patronen, en toont hierdoor vaak nieuwe manieren van kijken, voelen en denken. De resultaten van zijn activiteit hoeven niet eens rechtstreekse gevolgen te hebben. Het belang ervan blijkt soms pas veel later. Op dat punt kan kunst een laboratorium zijn van een maatschappij in evolutie. Deze functie is heel belangrijk en de overheid dient erover te waken dat er optimale voorwaarden worden geschapen om deze vaak kwetsbare activiteit te beschermen en te stimuleren. In het kunstendecreet zijn hiervoor de noodzakelijke mogelijkheden geschapen – een ondersteuning van de kunstenaar, los van eventuele directe en brede participatie van de maatschappij. Het moet een belangrijk aandachtspunt van het beleid zijn.

1.4 De kunstenaar beweegt zich in de maatschappij, en moet daar kunnen terugvallen op een ondersteunend instrumentarium. Voor het belangrijke terrein van de beeldende kunsten is er nood aan een degelijk uitgewerkt netwerk van instellingen. Wat op dit ogenblik bestaat is in hoge mate embryonaal. Het nieuwe kunstendecreet laat toe om deze sector degelijk uit te bouwen, zodat de professionaliteit ervan kan verhogen. Ook dit is een belangrijk aandachtspunt voor het komende beleid.

De zorg voor jonge kunstenaars blijft een belangrijk punt. Ook hier kan voor meer coherentie in het beleid gepleit worden. De verschillende spelers in het veld kunnen niet naast elkaar staan. De inspanning die de Vlaamse Gemeenschap levert langs de projecten voor muziek en de podiumkunsten is een voorbeeld van een degelijk stimuleringsbeleid. Maar dan moet er ook voor de grootst mogelijke zichtbaarheid gezorgd worden. Projecten moeten nog meer dan nu hun weg vinden naar de kunstencentra, die deze vaak jonge en weinig ervaren groepen inhoudelijk, praktisch en logistiek moeten kunnen ondersteunen. Zeker betreffende spreiding lijkt hier een belangrijke functie weggelegd voor deze centra. We houden een pleidooi om de dialoog tussen kunstencentra en cultuurcentra sterker te maken. Het is belangrijk dat bepaalde projecten meer kunnen spelen en een ruimer publiek bereiken.

Kwetsbare, experimentele en nieuwe initiatieven moeten de nodige kansen krijgen om subsidie aan te vragen. Ze mogen zeker niet worden afgeschrikt door onmogelijke administratieve verplichtingen.

Wij willen er voor pleiten om de administratieve verplichtingen voor de aanvragers te beperken omdat dit de deur sluit voor beginnende initiatieven die nog niet de middelen en mogelijkheden hebben om een stevig dossier uit te werken. Hier ligt zeker een belangrijke ondersteunende taak voor de steunpunten weggelegd.

1.5 Op het niveau van de bemiddeling moet er eveneens veel aandacht besteed worden aan het uitbouwen van de kwaliteit. Instellingen, zoals musea, of zoals orkesten, hebben een dubbele taak. Naar binnen toe moeten ze hun eigenheid bewaken – collectievorming, repertoireopbouw, aandacht voor de hedendaagse creatie, enz.. Daarnaast hebben ze ook een rechtstreekse band met het publiek. Hier past een grondige discussie over de juiste dimensie van de participatie bij artistieke gebeurtenissen. In het licht van verschillende studies blijkt dat een volgehouden politiek van toeleiding nog steeds belangrijk is. Alleen moet men erop toezien dat aan de participatie geen onrealistische eisen worden gesteld. Al even belangrijk is het om, gezien de intrinsieke waarde van de kunsten, toeleiding niet al te makkelijk af te doen als ‘betutteling’ of ‘paternalisme’. Met begrip en inzicht omgaan met kunsten vereist vormen van kennis.

1.6 Het nieuwe kunstendecreet werd door de sector gunstig onthaald. Dit komt omdat in deze nieuwe decretale regelgeving tegemoet werd gekomen aan verschillende verzuchtingen van het veld. In zijn geheel werd het veld van de kunsten beter georganiseerd. Tezelfdertijd worden er nieuwe mogelijkheden geschapen. Hierdoor leven er hoge verwachtingen, bijzonder voor deze deelterreinen waar we tot nu toe een achterstand konden noteren. Bij het bepalen van het budget zal er moeten gewaakt worden over twee aspecten: er zal moeten nauwkeurig in kaart gebracht worden waar en hoeveel nieuwe initiatieven moeten genomen worden (steun aan de individuele kunstenaar, atelierwerking, kunsteducatieve initiatieven enz.) en hoeveel middelen

er moeten naartoe gaan. Dit neemt niet weg dat men met even veel aandacht zal moeten nagaan wat de bestaande instellingen precies nodig hebben en waar bij hen nog grote lacunes zijn.

1.7 Het kunstendecreet dat zowel het oude als het nieuwe een betere kans geeft, moet leiden tot een goed doordacht, evenwichtig beleid. Zo wil de Raad ervoor waarschuwen dat nieuwe, recente tendensen wel de nodige steun verdienen, maar dat ze daarom niet automatisch bestaande praktijken mogen verdringen. Zo duiken op verschillende plaatsen de begrippen ‘multidisciplinair’ of ‘transversaal’ op, (bij podiumkunsten, bij festivals). De aandacht die ervoor gevraagd wordt, is legitiem, maar mag er niet toe leiden dat activiteiten of initiatieven die zich tot één discipline beperken, hierdoor als minder valabel worden gezien, of, om het anders uit te drukken, meteen een label van ‘minder interessant’ krijgen opgeplakt.

1.8 In het veld van de kunsten zijn alle sectoren, op decretaal vlak, niet even ver ontwikkeld. Koploper is zonder twijfel de podiumkunsten. Vanuit dit besef wenst de Raad speciale aandacht te vragen voor volgende sectoren: architectuur en vormgeving, beeldende kunsten. Beide sectoren hebben een groot potentieel, maar zijn tot nu toe ondergefinancierd. Daarom moet hier prioritair een nieuw beleid gevoerd worden, gesteund door de noodzakelijke middelen.

1.9 Waar vroeger een strikt onderscheid gemaakt werd tussen commerciële activiteiten en de gesubsidieerde sector, ziet men de dag van vandaag belangrijke verschuivingen. Vanzelfsprekend heeft het probleem zich steeds bij de beeldende kunsten gesteld, in verband met galleries, of met privé-verzamelingen. Bij de podiumkunsten ziet men ook dat zich een commerciële sector ontwikkelt. Bij de muziek, en vooral bij de platenproductie en bij de concertorganisaties, ziet men dat de culturele industrieën een internationale dimensie krijgen. Daarom dringt het zich op dat de Vlaamse overheid zich in de toekomst over deze verschuivingen buigt met het oog op een (nieuwe?) definitie van de rol van de overheid binnen deze gebieden.

De Raad wenst erop te drukken dat hier heel voorzichtig moet worden tewerk gegaan en wil de minister attent maken voor de gevolgen en risico's die het openstellen van de Vlaamse overheidssteun voor profit-organisaties (in de vorm van projectsubsidies) met zich meebrengt. De druk op het kunstenlandschap dat enkel bij gratie van subsidies kan overleven, wordt op die manier wel erg groot. Bovendien bestaat de kans dat de twee sectoren hierdoor (nog meer) tegen elkaar uitgespeeld en afgewogen zullen worden, wat gezien de intrinsiek verschillende werkingen en bestaansredenen een oneerlijke “strijd” kan opleveren.

2 Algemene beleidsprioriteiten

2.1 Vernieuwing, samenwerking en kwaliteit

Het Vlaamse kunstenlandschap kent een grote diversiteit (organisatorisch, artistiek,...). Deze diversiteit wordt als een sterke troef ervaren. Ze is levensnoodzakelijk en zorgt voor vernieuwing, dynamiek en kwaliteit in de kunsten. De diversiteit moet door het beleid worden ondersteund en gestimuleerd.

Zonder te pleiten voor al te grote fusieoperaties is het aangewezen om de huidige tendens om meer synergie te zoeken (van projectmatige samenwerking tot fusies) positief te stimuleren.

2.2 Creatie, spreiding en publiek

De sector doet heel wat inspanningen op het vlak van publieksbegeleiding en educatie. We denken dat deze tendensen nog meer ondersteuning verdienen.

2.3 Cultuur als instrument

De voorbije legislatuur spendeerden meerdere ministers van andere departementen dan cultuur een deel van hun budget aan initiatieven waarbij kunst als glijmiddel voor promotie van het eigen domein werd gebruikt.

Vooraf vanuit Toerisme, maar occasioneel ook vanuit Economie worden culturele initiatieven gefinancierd. Soms gaat het over initiatieven die door de bevoegde beoordelingscommissie niet gunstig werden geadviseerd (omdat ze bijvoorbeeld te commercieel of te lokaal waren). Deze aanvragers ontwijken via de overheid de kwaliteitscontrole van de beoordelingscommissies .

De Raad dringt erop aan dat alle aanvragen, ook deze die worden ingediend via andere beleidsdomeinen, voor advies zouden worden voorgelegd aan de bevoegde beoordelingscommissie. In het kader van het streven naar een geïntegreerd , coherent beleid, dringt de Raad erop aan , dat bij initiatieven, genomen buiten het gebied van Cultuur, er steeds een overleg en een terugkoppeling wordt ingebouwd. De reden is dat zo een duidelijke herkenbare politiek wordt gevoerd, en dat deze moet doorwerken op alle niveaus van de Vlaamse Regering.

De Raad verheugt zich op de toenemende rol van het cultureel toerisme. Hij dringt erop aan dat in deze samenwerking de eigenheid van de culturele sector wordt gevrijwaard. Toerisme heeft geen vast maar eerder een vlottend publiek, en werkt volgens een andere logica dan cultuur. Toerisme kan in belangrijke mate bijdragen tot de communicatie over kunsten en erfgoed en kan bijgevolg het publieksbereik vergroten. De Raad waarschuwt ervoor dat een museum toerisme niet nodig heeft om zijn bestaansrecht te rechtvaardigen, centraal blijft de taak om de eigenlijke museumtaken uit te voeren. Omgekeerd bestaat er geen toerisme zonder cultuur. In het toeristisch aanbod zal een museum een belangrijke component zijn. Er moet toegezien worden op het feit dat de wisselwerking tussen de twee resulteert in een win-win situatie en dat cultuur niet ondergeschikt wordt gemaakt aan toerisme.

2.4 Het belang van informatie, evaluatie en verantwoording

2.4.1 Een regelmatige, diepgaande en bovenal ook deskundige evaluatie van de werking en de besteding van subsidies aan organisatievormen, instellingen, steunpunten, waaraan de nodige consequenties gekoppeld worden, is noodzakelijk om maatschappelijke verantwoording te kunnen afleggen. De recente audit van de ‘zeven grote instellingen’ is bijvoorbeeld een goede zaak. De Raad vindt dat dit nieuwe instrument in de toekomst nog grote diensten kan bewijzen binnen de hele sector. Audits op een hoog technisch en competent niveau leveren inzichten waarop het beleid verder kan bouwen en kunnen zorgen voor een breder internationaal perspectief.

De evaluaties die ingeschreven zijn in het kunstendecreet dienen strikt opgevolgd.

2.4.2 Er is nood aan een transparantie over de regelgeving voor alle beleidsdomeinen. Het moet duidelijk worden wie waar terecht kan voor ondersteuning en subsidiëring. Hier rekent de Raad op de volle inzet van de steunpunten.

Er is ook meer transparantie nodig betreffende de afrekening van dossiers: er zijn nog te veel vaagheden, er is te weinig duidelijkheid over beroepsmogelijkheden, waardoor de indruk ontstaat met willekeur te maken te hebben. De Raad pleit voor de positie van een culturele ombudsman binnen de administratie, die aanvragers in moeilijkheden de juiste weg kan wijzen, eerder dan dat dezelfde instantie rechter en partij is.

Anderzijds zouden alle aanvragers ook verplicht moeten worden om kenbaar te maken van welke instanties er al ondersteuning komt, een culturele subsidieaanvraag.

2.4.3 De steunpunten hebben grote verwachtingen gecreëerd en dragen nu een belangrijke verantwoordelijkheid op het vlak van professionalisering en promotie van de respectieve sectoren. Zij dienen in hun benadering ook aandacht te hebben voor de kleinere instellingen waar vaak de nood aan professionele begeleiding het hoogst is, zonder daarbij de dynamiek in de grote instellingen uit het oog te verliezen.

Het is van het grootste belang dat de sector zich bij een steunpunt thuis voelt. Het loopt fout wanneer een steunpunt vanuit zijn eigen inzichten een aantal dingen ontwikkelt waarop de sector niet staat te wachten. Dialoog en dienstbaarheid zijn twee belangrijke vereisten voor een bevredigende werking van een steunpunt. Zoniet zou de indruk kunnen bestaan dat een steunpunt naast zijn sector staat. Daarom zijn coördinatie, informatie en overleg broodnodig.

Vandaar het voorstel om in de beheersovereenkomsten van de steunpunten een evaluatie van de relatie steunpunt-sector door de beoordelingscommissie te voorzien.

Het verdient ook aanbeveling dat de steunpunten in hun beleidsplan uitdrukkelijk de contacten met de sector als doelstelling inschrijven. De beleidsplannen zouden ook ter informatie aan de beoordelingscommissies moeten worden voorgelegd.

2.5 Wat beslist is, moet worden uitgevoerd.

We vragen duidelijkheid over het statuut van de kunstenaar. Wij pleiten voor een verdere verfijning zodat voor alle artiesten een correcte regeling bestaat. Zelfs al gaat het om een federale materie, toch menen wij dat de Vlaamse overheid hierin een bemiddelende en informerende rol moet vervullen.

2.6 Meer media-aandacht voor de kunsten

In de samenwerking met de media ligt voor de kunsten een groot potentieel. De Vlaamse overheid beschikt over een belangrijk instrument om de informatie over kunst in de breedte te verspreiden, namelijk de openbare omroep. De mogelijkheden van dit overheidsinstrument worden tot op heden onderbenut. Waar bij de radio tot op heden bij de verschillende zenders deze rol iets meer aandacht krijgt, blijft de televisie schromelijk in gebreke. De Raad constateert dat in het buitenland (BBC, Arte, Nederland 3) het bewustzijn is gegroeid dat cultuur absoluut van dichtbij moet gevolgd worden.

We betreuren de gestaag krimpende aanwezigheid van een kritische benadering van de kunsten in de media. We merken dat het voor sommige producties zeer moeilijk wordt om die voorgesteld en besproken te krijgen in media die een ruim publiek bereiken. Zeker in de audiovisuele media worden de vele boeiende creaties en initiatieven niet meer als nieuwswaardig beschouwd. Stilaan verdwijnt daarmee elk actueel referentiekader over het hedendaagse kunstenaanbod bij de doorsnee bevolking. De audiovisuele media, maar vooral de televisie, lijken actief het vooroordeel in stand te willen houden dat het kunstenaanbod hermetisch is, saai en intellectualistisch. Dat staat haaks op de ervaring van de beoordelingscommissies. We willen er voor waarschuwen dat dit kan leiden tot een situatie waar kunsten enkel nog door ingewijden gesmaakt worden. Kunsten schreeuwen om presentatie in de media (het VRT-nieuws bijvoorbeeld, populaire radioprogramma's, ...). We hebben twijfels bij de soms verstikkende 'formats' waarin actuele cultuurprogramma's gemaakt moeten worden (Voetzoeker). Het doel lijkt niet langer te informeren en te enthousiasmeren, maar veeleer het publiek ten kostte van het onderwerp te kluisteren aan het audiovisuele medium zelf. De overheid laat hier een grote kans liggen om de vele vruchten van haar eigen ondersteuningspolitiek kenbaar te maken bij de bevolking.

De Raad wenst de aandacht te vestigen op het preciaire statuut van de theaterrecensent, waarvan een groot verloop en een verlies aan kennis en kunde het gevolg is. Hierin moet dringend verbetering komen.

Over de rol en de plaats van cultuur dienen onderhandelingen opgestart te worden. Als men van een coherent beleid voor de kunsten wil spreken, dan is het vanzelfsprekend dat de rol van zulk een belangrijk medium hierbij betrokken wordt, en dat de Vlaamse overheid het als haar plicht moet zien om voorwaarden aan de openbare omroep op te leggen. De Raad hoopt dat dit bij de nieuwe beheersovereenkomst een belangrijk punt op de agenda zal worden.

2.7 Nood aan onderzoek en ontwikkeling

De kunsten en het erfgoed hebben behoefte aan een ambitieuzer beleid inzake wetenschappelijk onderzoek en reflectie. De overheid moet de samenwerking met onderwijsinstellingen en onderzoekscentra stimuleren om verschillende aspecten onderzoeksmatig verder uit te spitten: de kunsten en het erfgoed op zich, kunstgeschiedenis, de relatie van de kunsten tot het publiek, 'heritage management', ... Het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen op deze terreinen staat internationaal nergens. De uitstraling van het wetenschappelijk onderzoek is omgekeerd evenredig met de waarde van het erfgoed en de kwaliteit van het kunstenaanbod dat we tot onzer beschikking hebben. Enerzijds dienen universiteiten en hogescholen dringend een inhaalbeweging op te zetten, anderzijds moet in musea en andere erfgoedinstellingen tijd en ruimte worden gemaakt voor fundamenteel onderzoek.

2.8 Kunsten en onderwijs

Het memorandum van de Raad voor Cultuur schetst het belang van en de intrinsieke band tussen Cultuur en Onderwijs. De maatschappelijke positionering van beide beleidsdomeinen, de impact op de persoonlijke ontwikkeling van elk individu, de wederzijdse bevruchting en beïnvloeding zijn slechts enkele motivaties die ook de Raad voor de Kunsten onderschrijft.

De specifieke oproep om aandacht te hebben voor de beweging van academisering die zich momenteel voltrekt is ook voor de Raad voor de Kunsten van cruciaal belang. Het hoger kunstonderwijs omvormen tot een volwaardig academisch onderwijs, kan en mag niet ten koste gaan van de kunstcomponent. De resultaten van de studie die in dit verband wordt uitgevoerd moeten kritisch bekeken en daarna geïmplementeerd worden.

Er is nood aan een actualisering op alle niveaus. Het Deeltijds Kunstonderwijs dient zich verder vernieuwend open te stellen voor alternatieve ontwikkelingen.

Actualisering betekent ook voorzien in opleidingen die snel kunnen inspelen op actuele en nieuwe behoeften. Denken we in dat kader bijvoorbeeld aan een degelijke uitgebouwde opleiding voor de erfgoedsector en initiële master-opleidingen voor stedenbouwkunde, ruimtelijke planning en ontwerp en monumenten- en landschapzorg. Ook de toenemende impact van digitale media stelt eigen behoeften aan opleidingen en professionalisering. Actualisering betekent immers ook een intensifiëring van kwaliteit. Er is een toenemende nood aan gekwalificeerd personeel, zowel in onderwijs- als culturele instellingen. Deze professionalisering heeft ongetwijfeld budgettaire consequenties.

De Raad pleit ervoor om in de lerarenopleiding nieuwe generaties leerkrachten beter te informeren en gevoelig te maken voor de kunsten via de mogelijkheid van stages. Er is niet enkel de behoefte aan een 'cognitief-intellectuele' benadering van de kunsten, een bredere aanpak zal bij de leerlingen een groter effect sorteren. De link tussen passief hedendaags kunsten kijken en creatief hedendaags kunsten creëren moet gestimuleerd worden.

De Raad wil er nadrukkelijk ook voor pleiten om de bestaande culturele fondsen – project-subsidies podiumkunsten en muziek, Vlaams Audiovisueel Fonds e.a. – ook toegankelijk te maken voor het hoger kunstonderwijs: ambitieuze eindwerken van studenten, artistiek onderzoek door docenten. Daarmee kan, zonder nieuwe structuren in het leven te roepen,

de idee van een 'transitzone' gerealiseerd worden: studenten leren zich bewegen in de echte artistieke wereld, met haar specifieke evaluaties, met haar bureaucratie, met haar competitieve ingesteldheid.

Ten slotte wil de Raad ook aandacht vragen voor overleg met aanverwante domeinen en tevens aanbevelen dat culturele organisaties en steunpunten kunsteducatie als een expliciete taak opnemen in hun werking.

3 Aandachtspunten van de verschillende sectoren.

3.1 Beeldende kunsten

Eén van de prioriteiten van het toekomstige beleid moet een financiële inhaalbeweging zijn voor de sector van de beeldende kunsten. Dit is nodig om een echt beleid te kunnen voeren met de nodige aandacht voor (internationale) vernetwerking, onderzoek en ontwikkeling.

Een tijdelijk Vlaams impulsfonds voor de hedendaagse beeldende kunsten is aangewezen. We verwijzen in deze naar de inhaalbeweging die de Britse regering initieerde door het aanreiken van extra budgettaire middelen die ondermeer resulteerden in de verwezenlijking van de Tate Modern, the Whitechapel enz.

Ook moet onderzocht worden hoe men vanuit cultuur, dan wel vanuit economie maar gestuurd door cultuur, tot ondersteuningsmechanismen kan komen voor de galeriesector. Galeriers en privé-verzamelaars vormen immers een essentieel onderdeel van een goed gestructureerd veld. Zo o.a. door renteloze leningen, fiscale aftrekbaarheid bij aankoop van hedendaagse kunst, verlaging van de BTW, ontwikkelen van een investeringsfonds (overheid als volwaardige financiële partner in commerciële cultuur/kunstprojecten cfr het idee van een culturele GIMV om aldus extra financiële middelen te kunnen realiseren).

De positie en rol van de beeldend kunstenaar

Niet alleen het herbekijken van de financiële ondersteuning van de individuele kunstenaar maar tevens het stimuleren van het sociale overleg binnen de sector zelf is van het grootste belang. Daarenboven moet bijzondere aandacht besteed worden aan de rol van het onderwijs in de beeldende kunsten voor wat de vorming van de professionele kunstenaar betreft.

Het spanningsveld tussen verzamelen en tonen

Een (betere) financiering, een (gericht) positionering van de verschillende organisatievormen, inclusief de musea, evenals een zo optimaal mogelijke invulling van de noodzakelijke functies van creatie (-ondersteuning), presentatie, publiekswerking en reflectie zijn nodig.

De samenwerking tussen de Vlaamse musea voor hedendaagse kunst moet ook op het vlak van collectiebeleid gestimuleerd en bevorderd worden.

De verhoudingen tussen instellingen en netwerken

Een efficiënte veldopbouw vergt niet alleen een (vandaag ontbrekende) degelijke financiering maar ook de nodige samenwerking van de organisaties die binnen dit veld actief zijn: samenwerkingsverbanden en vernetwerking, circuitvorming en complementaire werkingen, naar elkaar verwijzende initiatieven of evenementen moeten door incentives allerhande ondersteund worden.

De relatie tussen het publieke domein en de privé

Op het spanningsveld tussen privé en publiek ontwikkelde de Vlaamse overheid tot op heden nauwelijks een beleid. Dit beleid is dringend noodzakelijk willen we bijvoorbeeld niet dat in de komende jaren een aantal belangrijke privé- collecties naar het buitenland verdwijnen.

Meer algemeen moet nagegaan worden welke de mogelijke synergieën zijn tussen privé- en publieke collecties.

3.2 Muziektheater en opera

Wil men de hoge kwaliteit van het Vlaamse muziektheater en de onbetwistbare internationale uitstraling behouden en wil men daarenboven de toekomstige, nog onontgonnen mogelijkheden van deze kunstvorm tot ontplooiing laten komen, dan is een toename van de totale middelen voor het Muziektheater noodzakelijk. Het valt immers te verwachten dat nieuwe actoren binnen het muziektheaterlandschap vragende partij zullen zijn voor een structurele subsidie.

De enveloppe voorzien voor musical dient in zijn geheel behouden te worden voor een gezelschap gesubsidieerd op structurele basis. De financiële middelen hiervoor kunnen niet gekort worden op de som die in het verleden voor dit soort subsidie voorzien was.

Muziektheater in binnen- en buitenland

De structureel gesubsidieerde gezelschappen zijn uiterst succesvol. Zowel Transparant als Het muziek Lod kunnen tot ver over onze grenzen op veel waardering rekenen. Muziektheater is internationaal een uithangbord bij uitstek voor het Vlaamse kunstleven.

Vlaamse Opera moet vernieuwing doorzetten

De Vlaamse Gemeenschap investeert ruim in de instandhouding van klassieke opera. De beoordelingscommissie betreurt echter de beperktheid van het uitgevoerde repertoire: hoogwaardige genres als Operette, Grand' opéra, Singspiel enz. komen in Vlaanderen niet aan bod. De commissie zou een uitbreiding van het operarepertoire zeer toejuichen. De commissie verheugt zich over de vernieuwende accenten die terug te vinden zijn in het seizoen 2004 – 2005 van de Vlaamse Opera, en wenst dat dit in de toekomst een speciaal aandachtspunt wordt.

3.3 Muziek

De muzieksector heeft de laatste jaren een grote expansie gekend. De aanvragen voor subsidie namen ook in belangrijke mate toe. Daartegenover staat dat het budget niet wezenlijk aangepast werd waardoor er grote problemen ontstaan.

Indexaanpassing: de structureel erkende organisaties onder het muziekdecreet hebben sedert 1999 nooit een indexaanpassing gekregen op hun subsidiebedrag, waar die bijvoorbeeld wel werd toegekend bij de podiumkunsten. Daardoor is de eigenlijke toelage jaarlijks gedaald ten opzichte van de indexprijzen. Zeker voor organisaties die met een groot personeelsbestand werken is dit een moeilijke situatie.

Projectsubsidies: het bedrag voor de projectsubsidies is enkele malen gedaald in plaats van gestegen. De tweede erkenningsronde in het muziekdecreet verwees duidelijk een aantal aanvragers naar de projecten, maar daar is zelfs minder geld beschikbaar dan in de eerste erkenningsronde. Nochtans stijgt het aantal aanvragers nog jaarlijks. Wegens het belang van de projecten voor de dynamiek van het veld, dringt de Raad aan op de nodige financiële middelen. De Raad wijst er op dat een verhoging van de middelen, die alleen rekening houdt met de indexsprong, in feite neerkomt op een status-quo, dit terwijl de sector in volle expansie is.

De subsidie voor compositieopdrachten werd fors verminderd, ondanks het feit dat er een stijgend aantal aanvragen kwam. Daardoor moeten de toegekende subsidies dikwijls procentueel verminderd worden. We pleiten hier voor een beleid dat duidelijker kiest voor de scheppende kunstenaar.

Duidelijkheid in communicatie en transparantie in de regelgevingen

Er is een grote vraag naar ondersteuning in het muziekdecreet. Deze vraag is op 7 jaar tijd (het muziekdecreet is ingegaan in 1999) ruim verdubbeld. Het beleid communiceerde nogal fors naar de sector en spoorde aan om subsidies aan te vragen (o.a. met de actie Wij willen Hits). Daardoor kwam het signaal dat iedereen die met muziek bezig is maar subsidie moet aanvragen. Toch is het muziekdecreet een decreet op de professionele muziekbeoefening. Ook het nieuwe kunstendecreet handelt over de professionele kunsten. Door de onduidelijke communicatie krijgt de beoordelingscommissie muziek een stortvloed van aanvragen die soms totaal niet thuishoren in dit decreet. Duidelijkheid in de communicatie rond het doel van het kunstendecreet zou zulke problemen al deels kunnen oplossen.

Aansluitend bij het vorige punt is er ook veel onduidelijkheid rond andere decreten waar ook subsidie voor muziek kan aangevraagd worden. We denken aan volksontwikkeling, jeugdwerk, amateurkunsten maar ook bijvoorbeeld aan erfgoed en archivering om maar binnen WVC te blijven. Veel aanvragers weten niet met wat ze naar wie moeten stappen. Dikwijls worden nu op meerdere plaatsen subsidies aangevraagd zonder dat de ene sector dit weet van de andere. Ook voor de beoordelingscommissies is er geen transparantie naar de verschillende dossiers. Hier moet duidelijkheid komen, zowel naar de adviesorganen als naar de aanvragers zelf.

Door het uitblijven van besluiten in het kerntakendebat blijven ook plaatselijke en regionale projecten zich richten naar het muziekdecreet waar hier toch echt sprake is van plaatselijke initiatieven die ook op dat niveau moeten ondersteund worden. De lokale overheid speelt er

soms handig op in door de aanvragers naar dit decreet te leiden. Meer zelfs, een aantal lokale besturen zet structuren op om zo zelf niet te moeten instaan voor de ondersteuning van een project in hun bestuursgebied, al heeft het een sterk lokale betekenis.

3.4 Theater

Het Vlaams theater staat internationaal zeer hoog aangeschreven. Verschillende gezelschappen hebben een grote internationale uitstraling (Troubleyn, Needcompany, Leporello, Laika, Stan, De Onderneming, ...). Ze staan op internationale podia en worden er aanzien als vernieuwend en belangwekkend. Het beleid moet met deze kwaliteit zorgzaam en inspirerend omspringen.

Het is belangrijk om het potentieel, de vernieuwingsdrang en de uitstraling die in vele Vlaamse theatergezelschappen bestaat, te onderhouden mits een blijvende degelijke financiële ondersteuning.

Vernieuwing via projecten

Het is noodzakelijk dat er meer geld gaat naar de projecten. Ze zijn belangrijk omdat ze jonge makers meer kansen geven: het geeft de sector nieuwe zuurstof. Dit is levensnoodzakelijk voor de nieuwe dynamiek in de sector van de podiumkunsten. De diversiteit van het Vlaamse podiumlandschap wordt als een grote troef ervaren.

Het is belangrijk dat de grote huizen ondersteund worden wanneer zij kansen geven aan jonge makers. De dialoog tussen bestaande huizen en jonge makers moet blijvend gestimuleerd worden.

Projecten moeten nog meer dan nu hun weg vinden naar de kunstencentra, die deze vaak jonge en weinig ervaren groepen inhoudelijk, praktisch en logistiek moeten kunnen ondersteunen. Zeker inzake spreiding lijkt hier een belangrijke functie weggelegd voor de kunstencentra. De projecten kunnen zo hun speelperiode uitbreiden.

Het wordt door de commissie gewaardeerd dat sociaal-artistieke projecten een stimulans gekregen hebben in de voorbije periode. We houden evenwel een pleidooi dat in deze projecten ook de artistieke dimensie voldoende in het oog wordt gehouden.

Dialoog tussen kunstencentra en cultuurcentra

We houden een pleidooi om de dialoog tussen kunstencentra en cultuurcentra sterker te maken. Het is belangrijk dat bepaalde projecten meer kunnen spelen en een ruimer publiek bereiken.

Er is een probleem in de verhouding tussen het aantal voorstellingen die gemaakt worden en de speelperiode. We pleiten er voor om minder producties te maken en deze langer (en ook langer op dezelfde locatie) te spelen. Het publiek moet meer dan nu het geval is, de kans krijgen om voorstellingen bij te wonen. We hebben het gevoel dat de wervende kracht van mond aan mond reclame tegengewerkt wordt door korte speeltournees en een al te hels verhuisritme van de ene zaal naar de volgende.

Nederlands taalgebied/Theaterfestival

Het is opmerkelijk hoe Vlaanderen en Nederland op het vlak van het theater meer en meer van elkaar weg dreigen te groeien (minder spelen in mekaars land, minder gemengde initiatieven, ...) Het is volgens de commissie erg belangrijk dat de band tussen Vlaanderen en Nederland goed onderhouden wordt. Het belang van het Theaterfestival kan in deze moeilijk onderschat worden. Het negatief advies voor verdere subsidiëring vanuit Nederland én het wegvallen van Gent voor wat betreft de Vlaamse plekken zijn verontrustende evoluties. We vragen dan ook aan de minister om bij zijn/haar Nederlandse collega aan te dringen op het verder blijven bestaan van een belangrijk jaarlijks initiatief op het vlak van de podiumkunsten Vlaanderen/Nederland. Het is ook belangrijk dat in Vlaanderen Gent zijn plaats blijft opnemen in dit initiatief.

Het theaterfestival moet bij uitstek een publieksfestival blijven waar de selectie gebeurt op basis van het 'belangwekkende' aspect van de voorstellingen van het voorbije seizoen. We denken dat een gemengde jury Vlaanderen/Nederland een zeer goede garantie biedt om hier aan tegemoet te komen.

3.5 Kunstencentra

Dat de artistieke sector in Vlaanderen de laatste decennia gedreven getimmerd heeft aan een bijzonder dynamisch en gediversifieerd kunstlandschap staat buiten kijf. Getuigen hiervan zijn de steeds groeiende (internationale) belangstelling voor en uitstraling van de Vlaamse kunstenaars, gezelschappen en organisaties. Het weze duidelijk dat ook de hoogstaande kwaliteit op het vlak van programmatie en infrastructuur van de verschillende kunstencentra hierbij een belangrijke rol spelen. Zeker wat betreft de internationale werking van ons artistiek veld zijn zij primordiaal; kunstencentra zijn nog steeds de ontmoetingsplekken bij uitstek waar (internationale) netwerken en uitwisselingen kunnen aangegaan worden. Ook voor de binnenlandse spreiding, zowel van jong talent als van de zgn. gevestigde waarden, blijven kunstencentra, samen met de cultuurcentra, de belangrijkste spelers op de markt. De spreidingsdruk op de kunstencentra, zo bleek uit de werkbezoeken die de beoordelingscommissie aflegde, is dan ook bijzonder groot. Tegelijkertijd blijft voor alle kunstencentra het eigen (co-) productionele luik een noodzakelijk onderdeel bij het vervullen van hun speerpuntrol. Programmatoren doen, in samenwerking met kunstenaars, volop aan dramaturgie, bedenken formats, initiëren projecten en zetten ontmoetingen op tussen binnen- en buitenlandse kunstenaars. Deze dubbele – receptieve en productionele – werking van de kunstencentra is essentieel in het kunstlandschap en verdient daarom de nodige aandacht en ondersteuning.

De Vlaamse Directies voor Podiumkunsten berekenden dat enkel en alleen om een status quo binnen de artistieke sector te handhaven een budgetverhoging van 10 % noodzakelijk zal zijn, dit in hoofdzaak door de indexering van de loonkost. In dit opzicht zijn ook de afschaffing van de koppelsubsidiëring en de toenemende berichten vanuit de steden en provincies dat noodgedwongen gesnoeid zal moeten worden in de subsidies, bijzonder zorgwekkend. Bovendien mogen ook de financiële gevolgen van het wegvallen van bijvoorbeeld het gesco-statuut niet onderschat worden.

Vermits tijdens de afgelopen subsidieperiode het budget voor internationale werking niet was opgenomen in de vierjarige enveloppe, is het dat elk gesubsidieerd kunstencentrum hiervoor een substantiële verhoging geniet.

Terwijl centra als de Beursschouwburg en het Kaaitheater bijvoorbeeld een aparte financieringsenveloppe ontvangen voor de artistieke werking enerzijds en het beheer en onderhoud van het gebouw anderzijds, moeten de andere kunstencentra beide kosten uit de werkings-subsidie puren. Het behoeft geen betoog dat de onderhouds- en beheerskosten van een geklasseerd monument als Vooruit, om maar één voorbeeld te noemen, een flinke hap uit het budget nemen. Maar ook voor andere kunstencentra, die hun infrastructuur optimaal willen onderhouden en aanpassen aan de behoefte van hun werking lijkt een aparte infrastructuur-subsidie geen overbodige luxe.

Oneerlijke strijd tussen profit en non-profit

Het openstellen van de Vlaamse overheidssteun voor profit-organisaties (in de vorm van projectsubsidies) verhoogt de druk op het kunstenlandschap dat enkel bij gratie van subsidies kan overleven. Bovendien bestaat de kans dat de twee sectoren hierdoor (nog meer) tegen elkaar uitgespeeld en afgewogen zullen worden, wat gezien de intrinsiek verschillende werkingen en bestaansredenen een oneerlijke “strijd” kan opleveren.

Speerpunt voor spreiding en productie

Zowel voor internationale netwerking en binnenlandse spreiding als voor productie zijn de kunstencentra belangrijke spelers op de markt. Beide functies verdienen daarom aandacht en ondersteuning.

3.6 Architectuur en vormgeving

De oprichting van het Vlaams Architectuurinstituut, het tweejaarlijkse evenement ‘Dag van de Architectuur’ (2002, 2004) en het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (2003) hebben, samen met de Vlaamse Bouwmeester (opgericht in 1998 binnen het departement Algemene Zaken en Financiën), voor een prille, maar onmiskenbare dynamiek gezorgd.

De hiervoor nodige ondersteuning, erkenning en middelen binnen cultuur zijn er echter NIET: deze cultuursector, die stevast wordt vergeten in culturele studies en media-artikels, grijpt nochtans op de meest rechtstreekse manier op het dagelijkse leven van elke burger in. De Raad oordeelt dat een ingrijpende inhaalbeweging voor deze sector een hoge prioriteit heeft, zoniet dreigt de ingezette dynamiek gekelderd te worden.

Meer beleidsondersteuning en meer middelen zijn namelijk nodig om de werking van de nieuwe instituten minstens te laten continueren en de gemaakte plannen te realiseren, om innovatief onderzoek te stimuleren, om lokale informatieloketten voor Architectuur en Vormgeving op te richten, om de architectuur- en vormgevingseducatie van een ruim publiek aan te pakken, om ontwerpwedstrijden te organiseren, om publieke opdrachtgevers warm te maken voor architectuur en vormgeving, maar ook om internationale projecten op te zetten die belangstelling wekken voor de sector en goede realisaties uitdragen.

De opgezette initiatieven voor architectuur zouden op termijn kunnen aangevuld worden met gelijkaardige initiatieven voor de sector van de vormgeving (bv. Vlaams Designmeester, Vlaams Designinstituut, Vlaams centrum voor vormgeving en designarchieven...).

Een Beleidsnota architectuur en vormgeving

De presentatie aan het parlement van een beleidsnota voor architectuur en vormgeving is wenselijk om daadwerkelijk een beleid van kwaliteitsvolle architectuur en vormgeving uit te bouwen.

Het is noodzakelijk dat er vanuit cultuur, in samenspraak met andere departementen, een grotere sensibilisering op gang komt voor architectuur en vormgeving bij de overheid (architectuur en inrichting gebouwen, huisstijl, stadsmobilier, drukwerk, internationale uitstraling, ...) én het publiek.

Organiseren van interdepartementaal overleg

Architectuur en vormgeving interfereren, meer dan enige andere kunstvorm, met andere beleidsvelden zoals onderwijs, economie, werkgelegenheid, toerisme, infrastructuurwerken, sociale huisvesting, stedenbouw, monumentenzorg, ... tot zelfs ambtenarenzaken.

Actuele uitdagingen als mobiliteit, veiligheid, samenleven, stedelijkheid, het eigentijds ontwerpen van ruimte, diensten en producten etc. vragen om een grondig gemeenschappelijk debat om nieuwe oriëntaties te definiëren en een frisse en coherente toekomstvisie te ontwikkelen. Daarom is structureel interdepartementaal overleg nodig.

Uitbouw van interdepartementaal onderzoek

Onderzoek rond architectuur en vormgeving staat niet in het onderzoeksprogramma van het onderzoekssteunpunt Re-Creatief Vlaanderen. Investeren in wetenschappelijk én ontwerpmatig onderzoek (onderzoek waarbij de ontwerpdiscipline wordt ingezet voor analyse en innovatie) is nochtans wenselijk, omdat dit een noodzakelijke stap is in de realisatie van één van de kerndoelstellingen van de overheid, met name het stimuleren van vernieuwing en reflectie. Omdat de thema's zoveel andere beleidsdomeinen raken, kan het onderzoek niet louter vanuit Cultuur gedragen worden. Hiervoor dient een specifiek interdepartementaal instrumentarium uitgebouwd te worden.

Steunpunt Vormgeving

Voor architectuur en vormgeving is er de jongste jaren een stijgende interesse in binnen- en buitenland. Voor architectuur wordt een breed sensibiliseren en informeren via het VAI ondersteund, terwijl er voor vormgeving geen steunpuntwerking noch beleid is. Een denktank/studiegroep zou zich moeten buigen over deze problematiek en over de wisselwerking cultuur/economie/e.a. binnen de vormgeving een grondig debat voeren, op basis van de diverse recente studies die zowel in opdracht van Economie als Cultuur werden uitgevoerd (2003).

3.7 Letteren

De autonome werking van het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) is een goede zaak. Het VFL moet billijk en stabiel gesubsidieerd worden.

Belangrijke en concrete problemen behoeven een oplossing:

Zelfde fiscale regels

Het VFL moet worden toegevoegd aan de lijst van instellingen opgesomd in artikel 53, §2 van het Wetboek Inkomsten Belasting. Het betreft instellingen die erkend zijn en waarvan de prijzen en subsidies vrijgesteld zijn van bedrijfsvoorheffing.

Momenteel is het VFL niet in deze limitatieve lijst opgenomen. Sinds 2000 neemt het VFL de forfaitaire belasting ten last die op de subsidies van toepassing is om auteurs en vertalers een gelijke inkomenssituatie te garanderen ten opzichte van de subsidies uitgekeerd door de Vlaamse Gemeenschap. In 2003 werd door het VFL in totaal ruim 200.000 euro als bevrijdende bedrijfsvoorheffing betaald.

Een regeling voor creatieopdrachten

Er moet een regeling ontworpen worden voor literaire creatieopdrachten. In het kunsten-decreet zijn die creatieopdrachten wel voorzien bij andere disciplines, niet bij de letteren. Met een literaire creatieopdracht bedoelt de commissie een creatieopdracht gegeven door een culturele organisatie die is genoemd in het kunstendecreet of door het VFL erkend is.

Er is een overlegplatform letteren/muziek nodig.

De combinatie is helemaal geen uitzondering .

Er is een regeling nodig voor literaire tentoonstellingen die zich niet op het 'literaire erfgoed' richten.

Er zou meer aandacht kunnen gaan naar schrijfbevorderende initiatieven, omdat het bevorderen van (jong) talent door middel van schrijfworkshops waardevolle resultaten oplevert.

Er moet aandacht zijn voor initiatieven die schrijvers die nieuw zijn in het Nederlands ondersteunen.

3.8. Dans

De overheid moet haar engagement aangaan via het kunstendecreet opnemen. Voor de nieuw gecreëerde mogelijkheden om via werkplaatsen, werkbeurzen e.d. vooral jonge artiesten te laten experimenteren moeten de nodige middelen worden voorzien.

Goede dansinfrastructuur

Brussel is, mede dankzij de aanwezigheid van enkele grote gezelschappen, producenten, dansprogramma's en PARTS uitgegroeid tot een internationale aantrekkingspool van formaat. Nochtans heeft de stad steeds een sterke behoefte aan bijkomende infrastructuur voor repetities. Het is een oud zeer, waar nog steeds geen afdoende oplossing voor gevonden is. De commissie pleit voor de piste van een min of meer 'neutrale' organisatie, zonder eigen artistiek profiel, die instaat voor een goede dansstudio-infrastructuur.

Meer optredens in lokale culturele centra

De dans uit Vlaanderen is in het buitenland een zeer gegeerd product, terwijl ze alsmaar minder kansen krijgt om zich voor het lokale publiek te tonen en te bewijzen. Daarom zijn een gedeeltelijke afstemming van het productiebeleid op het spreidingsbeleid (Podium Vlaanderen en andere spreidingsinitiatieven), een versterking van het incentive-beleid naar de lokale culturele centra, ...geen overbodige luxe. Anderzijds zou het goed zijn als de algemene cultuurpolitiek het probleem werkelijk wil inzien en minder nadruk zou leggen op de gelijkstelling kwaliteit/succes = veel publiek, hetgeen nog vaak meespeelt in de beoordeling en afhandeling van dossiers.

Organisatie van een Vlaams dansplatform

Het ontbreekt de danssector aan momenten waarop een groot deel van de sector zich kan presenteren aan mogelijk geïnteresseerde programmatoren. Er bestaan geen dansfestivals meer die een staalkaart van het in Vlaanderen gemaakt werk tonen. Het heropnemen van het idee van het Vlaams Dansplatform (zoals dat ooit georganiseerd werd, en ook in het buitenland zeer efficiënt werkt) dringt zich op: een presentatiemoment met een beperkt eigen artistiek profiel maar een grote symbolische waarde. Gezien de populariteit van de Vlaamse dans in het buitenland (te vaak gebaseerd op steeds dezelfde namen) is de kans op succes reëel. De overheid moet niet per sé zelf het initiatief voor zo'n platform nemen, maar kan er wel op aansturen (ook financieel) dat de kunstensector daarin een initiatief neemt.

3.9 Musea en erfgoed

Dat het eerste Museumdecreet al na acht jaren aan verdieping en verruiming toe was, heeft niets te maken met een mogelijke zwakte ervan maar alles met de nieuwe dynamiek, waarvan de sector getuigt. Er was nood aan een overkoepelend wettelijk kader om de ganse erfgoedsector – met musea, erfgoedcellen, erfgoedcentra en erfgoedconvenants – te omvatten en in een ruimer transversaal verband te plaatsen, wat leidde tot het erfgoeddecreet.

Zowel verschillende erfgoedinstellingen en –organisaties, als lokale besturen en de Vlaamse Gemeenschap hebben een verantwoordelijkheid t.a.v. het aanwezige cultureel erfgoed in Vlaanderen. Voor verdere bespreking van het probleem erfgoed verwijzen we naar het apart memorandum.

Musea

Uitbreiding van de mogelijkheden voor collectiebeleid. Momenteel zijn hiervoor twee mogelijkheden.

Ten eerste voorziet men binnen het Topstukkendecreet de oprichting van een Topstukkenfonds (momenteel wordt dit nog geregeld via het FFEU, het Financieringsfonds voor Eenmalige Uitgaven). Dit Fonds dient enkel voor de topstukken in cultureel erfgoed, en wordt enkel aangesproken wanneer topstukken het Vlaamse grondgebied te dreigen verlaten. Dit is met andere woorden een passieve vorm van beleidsvoering om cultureel erfgoed in Vlaanderen te houden.

Ten tweede zijn de subsidiemogelijkheden binnen het huidige Museumdecreet en het nieuwe Erfgoeddecreet voor aankopen absoluut ontoereikend voor stukken die net onder de categorie 'topstukken' vallen. Er kan namelijk maar maximum 60% van het aankoopbedrag gesubsidieerd worden. Daarom vragen we met aandrang dat de overheid een substantieel bedrag van de opbrengsten van de Nationale Loterij zou reserveren voor de actievere aankoop van subtopstukken in cultureel erfgoed in Vlaanderen, en dit naar voorbeeld van de National Heritage Lottery Fund in het Verenigd Koninkrijk.

Meer samenwerking

Thematische samenwerkingsmogelijkheden zijn momenteel beperkt in het nieuwe Erfgoeddecreet (enkel met erkende musea). De juridische aspecten van de samenwerking (vb. intergemeentelijke samenwerking) dienen vereenvoudigd te worden. Hierin is afstemming nodig tussen de verschillende beleidsniveaus.

Musea dienen verder vanuit hun eigenheid partnerships aan te gaan met verschillende actoren: andere erfgoedinstellingen, onderwijs, andere beleidsdomeinen, de media, de privé-sector, verschillende beleidsniveaus...

Het veld van cultureel erfgoed wordt bevolkt door verschillende actoren: erkende en niet-erkende musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen, organisaties en verenigingen m.b.t. volkscultuur en andere erfgoedinstellingen en –organisaties. Samenwerking tussen die verschillende actoren komt een kwalitatieve omgang met cultureel erfgoed alleen maar ten goede.

Belangrijke collecties bevinden zich vaak in de handen van privé eigenaars. Samenwerking met de privé-sector is dan ook aan te raden, niet alleen op het vlak van verwerving van collectiestukken, maar ook voor bruiklenen.

Instellingen die op Vlaams niveau actief zijn in de erfgoedsector dienen ook samen te werken met federale instellingen (vb. KIK, KMSK, ...) en met instellingen en programma's op Europees niveau.

Eigen kracht en identiteit van de musea

Het begrip museum mag niet worden uitgehold en verzwakt. Communicatie over en promotie voor het label 'erkend museum' kunnen hier toe bijdragen. Het label 'erkend museum' moet als een echt kwaliteitslabel worden gepromoot: niet alleen voor de ingewijden uit de erfgoedsector maar ook naar het grote publiek toe. De gewone bezoeker moet beseffen dat een

erkend museum garant staat voor een kwalitatieve omgang met erfgoed. Ook moeten blijvende inspanningen geleverd worden om ten volle en evenwichtig de kerntaken te kunnen uitoefenen (verzamelen, bewaren, beheren, wetenschappelijk bestuderen en communiceren met het publiek).

Hier moet er zowel oog zijn voor experiment en vernieuwing, als ruimte voor reflectie en bezinning.

Het erfgoed in Vlaanderen is van grote waarde, we moeten er bijgevolg op toezien dat de waarde ervan ook voldoende tot uiting komt. Promotie is zeker nodig, zowel binnen als buiten Vlaanderen.

Prioriteit van de uitvoeringsbesluiten erfgoed

We vragen dringende en prioritaire aandacht om de nodige uitvoeringsbesluiten in te dienen zodat het nieuwe Erfgoeddecreet echt werkzaam kan zijn.

Meer bepaald vragen we ten eerste om werk te maken van het uitvoeringsbesluit voor de erkenning en de subsidiëring van de musea. Hierin moeten onder meer de volgende aspecten aan bod komen: de betekenis van de termen 'museum' en 'erfgoedcentrum'; het kwaliteitslabel 'erkend museum'; en de mogelijkheid tot indeling in een lager niveau en/of tot intrekking van het label 'erkend museum'.

Het is daarom dringend dat de diverse sectorieel georiënteerde adviescommissies worden geïnstalleerd die in het decreet worden voorzien en die borg moeten staan voor de kwaliteitsvolle organisatie en beoordeling van de diverse beleidsvelden. Ook met de samenstelling van een overkoepelende adviescommissie Cultureel Erfgoed dient niet te worden gedraald vermits hier het onvermijdelijke transversale overleg en de strategische advisering zal worden georganiseerd. Immers zonder deze adviescommissies wordt de implementatie van het decreet ernstig gehypothecerd.

Het museum als 'tool' voor levenslang leren

De samenwerking tussen cultuur en onderwijs gaat echter verder dan het garanderen van minstens één kennismaking met een museum in de loop van de volledige schooltijd (basis, secundair en hoger onderwijs). De musea kunnen in een veld dat breder is dan onderwijs een rol spelen, onder meer op het vlak van ervaringsgericht leren, iets dat ook buiten de schoolmuren en levenslang plaatsvindt (denken we maar aan het teloorgaan van oude ambachtelijke technieken).

3.10 Kunsteducatie

De sector kunsteducatie streeft bij uitstek naar meer cultuurcompetentie en een grotere cultuurparticipatie. Naast creatie, presentatie, conservering, publicatie is ook educatie in en door de kunsten van grote betekenis in het cultuurlandschap.

De Raad juicht dan ook toe dat binnen het kunstendecreet ruimte is gemaakt voor de kunsteducatie, naast de mogelijkheden die al bestonden binnen het jeugdwerk en het sociaal-cultureel werk.

Toch blijft de kunsteducatie een zeer kwetsbare en broze sector, door de onvoldoende financiering van de organisaties die dit als kerntaak zien.

Verdere professionalisering, organisatieontwikkeling en kwaliteitszorg dringen zich dan ook op.

Bijzondere aandachtspunten :

Inhaalbeweging

Tijdens de voorbije legislatuur is er duidelijk meer aandacht gekomen voor de organisaties voor kunsteducatie. De vraag naar kunsteducatieve initiatieven is de laatste jaren ook steeds blijven stijgen. Op deze groeiende behoefte willen de kunsteducatieve organisaties dan ook een gedegen antwoord bieden. Dat heeft uiteraard zijn kostprijs.

Daarom is er een voldoende budgettaire groei nodig om net die professionalisering, organisatieontwikkeling en kwaliteitszorg aan te pakken. De Vlaamse regering dient hier hoogdringend een inhaalbeweging uit te voeren die de kunsteducatie volwaardige kansen biedt.

Ondersteuning van de sector door netwerkorganisatie

Om de uitbouw van de sector voldoende groeikansen te bieden is er nood aan een gecoördineerde ondersteuning. Zowel netwerkvorming, samenwerkingsverbanden, nationale en internationale uitstraling, overleg en informatie-uitwisseling kunnen best vanuit een coherente visie ontwikkeld worden : een visie waarin de beleidsopties van de overheid en de visie vanuit het veld samenkomen. De sector zelf heeft hiervoor reeds een platform (Federatie van Organisaties Kunsteducatie of verkort de FOK) opgericht dat nu op vrijwillige basis wordt gerund.

Een erkenning en ondersteuning door de overheid van dit overlegorgaan dringt zich dan ook op zodat deze netwerkorganisatie verder kan uitgebouwd worden.

Beoordeling

Om de beoordeling van de kunsteducatie in goede banen te leiden zal er een commissie opgericht worden. We rekenen erop dat de leden van deze commissie voldoende expertise, terreinkennis en praktijkinzicht zullen hebben.

Kennis en inzicht in de verschillende kunstdisciplines, oog voor het multidisciplinair werken en aandacht voor de veelheid aan deelterreinen en doelpublieken waarmee gewerkt wordt (onderwijs, welzijn, grootstedelijkheid, jeugdwerk, volwassenenwerk, kansarmoede-problematiek, gelijke kansenbeleid,...), zijn daarbij noodzakelijk.

Beleidsbrief

Het overleg tussen de kunsteducatie en aanverwante terreinen zoals de kunstensector, het onderwijs, de erfgoedsector en het sociaal-artistisch werk, welzijn e.a. moet worden aangewakkerd. Dergelijk overleg gebeurt nu veel te fragmentair en te incidenteel.

Een beleidsbrief die net die symbiose als onderwerp heeft kan hier voor een sprong voorwaarts zorgen.

Opleidingen

Er is een schrijnende behoefte aan specifieke en/of aanvullende opleidingen voor de kunsteducatie. Een volwaardige erkenning van de voortgezette opleidingen muzische vorming is prioritair. Eveneens moet kunsteducatie meer aandacht krijgen binnen de lerarenopleidingen zelf.

Daarnaast is het wenselijk ruimte te creëren voor aparte opleidingen voor docenten kunsteducatie en voor een richting beleidsontwikkeling kunsteducatie (die nu slechts in het buitenland te vinden is) i.s.m. met het veld.

Infrastructuur

De meeste kunsteducatieve organisaties moeten het nog steeds zonder eigen infrastructuur stellen of beschikken hiervoor niet over de nodige middelen.. Waar het inhoudelijk past huizen zij bij andere kunstenorganisaties of culturele instellingen.

Een duidelijk overleg tussen de Vlaamse gemeenschap en de lagere overheden kan een stimulans zijn om dit probleem op te lossen.

Het is niet de bedoeling om elke organisatie te voorzien van een eigen infrastructuur, maar wel om voldoende infrastructurele ondersteuning af te dwingen om de projecten te kunnen realiseren. Er kan gedacht aan duidelijke afspraken met cultuurcentra, de infrastructuur van het deeltijdkunstonderwijs (waar die ongebruikt blijven), etc.

Bijlage 1: Raming subsidies voor de sector muziek

Tot einde 2006 zal de muzieksector nog een eigen parcours doorlopen. De structurele erkenningen zullen dan aflopen en er volgt een nieuwe kortere periode van 3 jaar om vanaf 2010 samen te vallen met alle andere sectoren uit de kunst.

Muziek heeft de voorbije jaren een enorme groei gekend. Er kwamen zeer veel aanvragen binnen en nieuwe sectoren hebben zich kandidaat gesteld. Dit heeft een hele dynamiek op gang gebracht die echter wat begon te sputteren door gebrek aan middelen. Met de laatste structurele ronde in het muziekdecreet werden de middelen voor internationale subsidies en subsidies vanuit de Nationale Loterij bij het geheel aan middelen gevoegd zodat de muzieksector vanaf 2003 geen beroep meer kon doen op deze gelden. Ondertussen bleef dit echter wel mogelijk voor alle andere sectoren in de kunsten. Dit heeft gezorgd voor een verdere verwijdering in de evenwichtige spreiding van de middelen. Bovendien heeft de muzieksector nog nooit een beroep kunnen doen op enige vorm van indexaanpassing.

We hopen op een forse inhaalbeweging in de komende jaren. Verder verwachten we een stijging van het aantal aanvragen en erkenningen door de mogelijkheid om een tweejaarlijkse erkenning te krijgen, zeker vanuit de poprichting. Daarnaast moet er ook een stijging komen van de middelen voor projectsubsidies en compositieopdrachten en moet er zeker meer geld komen voor de CD opnamen die nu zijn uitgebreid tot alle opnamen.

Wij zijn in dit overzicht uitgegaan van het bestaande muziekdecreet. Dus we spreken alleen over de muziekfestivals en alleen over de muzikeducatieve organisaties terwijl die in het nieuwe kunstendecreet als transversale materies worden behandeld. Ook de nieuwe werking van werkplaatsen wordt hier nog niet opgenomen omdat we te weinig zicht hebben op het aantal aanvragen. Deels zal dit echter betekenen dat het aanvragers zijn die vanuit de huidige erkenning overstappen naar deze richting. We hebben per onderafdeling een groeimarge voor nieuwe instappers voorzien. We denken dat dit ook de eventuele instap van muziekwerkplaatsen kan opvangen.

We vertrekken voor onze ramingen van de bedragen die in 2003 werden toegekend voor de uitvoering van het muziekdecreet voor de structureel erkende organisaties. Hierbij rekenen we

4 maal een indexaanpassing van 2% (2004-2005-2006-2007) om tot de het bedrag te komen dat als uitgangspunt in 2007 zou moeten gehanteerd worden.

Muziekensembles

24 structureel erkend in periode 1999-2002 voor een bedrag van € 4.350.766,8 in 1999 dat opliep door aanpassing aan CAO tot € 5.590.234,48 in 2002.

In 2003-2006 werden 30 ensembles erkend voor een bedrag van € 9.101.000. De gevraagde subsidies was 20.046.473. In totaal hebben 40 ensembles een aanvraag gedaan voor een totaal bedrag van 21.790.908.

Voor de periode 2003-2006 moet een jaarlijkse indexaanpassing gebeuren (wat nog nooit gebeurde in het muziekdecreet). De sector van de muziekensembles (via werkgeversorganisatie VDP) voert al jaren een pleidooi voor een effectieve verhoging van de middelen. Zij beweren dat hun bijkomende subsidies volledig zijn opgegaan in de regularisatie van de personeelskosten die bij hen uitzonderlijk hoog liggen. De hoop die werd gesteld in het nieuwe statuut van de kunstenaar waarbij gedacht werd dat vele musici zouden kiezen voor het zelfstandige statuut blijkt niet te kloppen. Daardoor stijgen de kosten. Bovendien zijn de middelen vanuit de Nationale Loterij en de bijkomende subsidies uit de Internationale Projecten, die in 2002 nog € 1.754.000 bedroeg weggevallen waardoor de internationale projecten volledig vanuit de structurele subsidie moeten betaald worden. De klacht in de sector is dat men bijzonder weinig artistieke middelen heeft en dat voor muziekensembles bijna alle middelen naar de personeelskosten gaan. Doordat voor de periode 2003-2006 slechts ongeveer 45% van de gevraagde middelen werden toegekend aan de erkende ensembles waren deze verplicht om terug te plooiën op een veel geringer artistiek parcours waardoor ze ook een stuk de voorsprong die ze internationaal hadden uit handen hebben moeten geven.

Als men aan deze verzuchtingen wil tegemoet komen moet de overheid voor de periode 2007-2009 rekening houden met een toch wel substantiële stijging van de gevraagde subsidies voor een aantal erkende ensembles, naast een bijkomende erkenning van enkele ensembles. In de pop zouden er bijkomende aanvragen kunnen komen, vooral als er ook met een tweejaarlijkse

erkenningronde kan gewerkt worden. We hebben echter ook de indruk dat popensembles zich niet echt als groep structureel willen laten erkennen. Men wil dit via de managementkantoren regelen. Hier moeten we toch rekening houden met een meeruitgave die 2,5 miljoen euro kan bedragen. Deze bedragen worden binnen het kunstendecreet misschien wel overgeheveld naar de werkplaatsen.

Raming

structureel vorige periode	9.101.000
Indexaanpassing vorige periode	9.866.699
Bijkomende verhoging erkende ensembles	5.000.000
Nieuwe erkenningen	1.000.000
Managementkantoren	2.500.000

Totaal zou dit neerkomen op een bedrag van 18.156.054

Concertorganisatoren

6 erkend in 1999-2002 voor een totaal bedrag van 197.075,35 dat identiek bleef gedurende heel de erkenningsperiode. Hier werd geen enkele indexaanpassing of aanpassing aan de CAO toegepast.

In 2003-2006 werden 8 concertorganisatoren erkend voor een bedrag van € 908.000. De gevraagde subsidie was 1.910.422. De toevoeging van de Filharmonische Vereniging (250.000), De Bijloke Concertzaal (250.000) en Jazz Lab Series (120.000) waren bijna volledig verantwoordelijk voor de grote stijging. In totaal hebben 15 concertorganisatoren een aanvraag gedaan voor een totaal van € 2.974.288.

Hier doet zich het probleem voor van de concertorganisatoren van de Kunsthogescholen waarvan 2 scholen na bezwaarschrift werden opgevist door de minister en de twee andere die geen bezwaarschrift indienden geen subsidie kregen. Hier moet de keuze worden gemaakt hoe het beleid staat tegenover subsidies van cultuur aan onderwijsinstellingen. We gaan ervan uit dat deze vier organisaties erkend worden zodat hier toch extra 50.000 euro moet voorzien worden, naast de verwachte stijging.

De Filharmonische Vereniging werd intussen uit de structureel erkende concertorganisatoren gehaald en wordt rechtstreeks gesubsidieerd. De vraag zal zich ook opdringen voor de Bijloke Concertzaal omdat deze organisator toch van een totaal andere grootteorde is dan de 6 nog erkende kleinere organisatoren. De Bijloke Concertzaal probeert op gelijke voet te komen met bvb. het Concertgebouw in Brugge waar een nominatieve subsidie aan wordt gegeven. Misschien moet dit door het beleid ook als dusdanig worden bekeken in de volgende periode.

We denken dat, gezien de stijgende kosten van de ensembles en de toepassing van de wettelijke regeling voor de kunstenaars het totale budget gaat stijgen. Ook het feit dat er nooit een indexaanpassing kwam voor deze groep maakt een extra stijging noodzakelijk. Daarnaast moeten er zeker een aantal organisaties verwacht worden die hun erkenning zullen aanvragen.

Voor de Bijloke Concertzaal zijn dan geen extra middelen meegerekend. We denken dat hier best nog eens extra € 500.000 bovenop de berekende subsidie kan verleend worden zodat ze ergens in de buurt van € 1.000.000 zullen uitkomen, wat waarschijnlijk naar hun gevoel de lat nog altijd niet gelijk zal leggen..

Raming

Structureel vorige periode	908.000
Indexaanpassing	984.443
Verhoging subsidiebedrag	500.000
Kunsthogescholen (met index)	100.000
Nieuwe erkenningen	750.000

Totaal zou dit neerkomen op een bedrag van 2.334.443

Muziekclubs

9 muziekclubs erkend in 1999-2002 voor een totaal van € 681.707,19. Dit bedrag werd vanaf 2001 verhoogd tot € 1.351.019,71. Voor de rest werd geen indexaanpassing toegepast.

In 2003 werd het aantal erkende organisaties verhoogd tot 15 voor een totaal bedrag van € 2.890.000. De gevraagde subsidie was € 5.762.770,59. In totaal hebben 25 muziekclubs een aanvraag gedaan voor een bedrag van € 6.341.382.

Voor de periode 2003-2006 moet men rekening houden met een indexaanpassing. Verder zijn er enkele clubs die ook nog een stijging van de middelen zullen vragen, zeker omdat de personeelskosten een stuk meer wegen op het budget en omdat er gestreefd wordt naar een betere professionele aanpak. We verwachten ook dat er enkele nieuwkomers zullen zijn in het landschap (die zich nu al via de projectsubsidie aandienen).

Raming

Structureel vorige periode	2.890.000
Indexaanpassing	3.133.239
Bijkomende verhoging bestaande clubs	1.500.000
Nieuwe clubs	1.000.000

Totaal zou dit neerkomen op een bedrag van 5.633.239

Muziekeducatieve organisaties

6 organisaties erkend in 1999-2002 voor een totaal bedrag van € 979.179,42. Dit werd verhoogd in 2000 tot 1.487.361,15. Dit was te wijten aan het overkomen van Jeugd en Muziek van het jeugdwerk, van Musica van zowel volksontwikkeling als het jeugdwerk en een verdubbeling van de subsidie van Muziek-o-droom, De Pianofabriek en De Krijtkring. Voor de rest werden hier geen indexaanpassingen toegepast.

In de periode 2003-2006 werden 5 organisaties erkend (Muziek-o-Droom ging over naar de muziekclubs) voor een totaal bedrag van € 1.735.000. Het gevraagde bedrag van deze organisaties was € 3.593.506. In totaal hebben 12 muziekeducatieve organisaties een aanvraag gedaan voor een bedrag van € 4.436.894.

Voor de periode 2003-2006 moet men rekening houden met een jaarlijkse indexaanpassing van 2%. De bestaande muziekeducatieve organisaties vragen duidelijk een verhoging omdat de middelen te beperkt zijn om deze arbeidsintensieve taken met voldoende kwaliteit uit te voeren (veel pedagogische en educatieve begeleiding, wat een hoge personeelsbezetting betekent). Er is nu weinig of geen ruimte om producties te ondersteunen of op te zetten. Er zijn ook extra inspanningen nodig om docenten op te leiden voor deze specifieke discipline. Op dit moment kan aan geen enkele onderwijsinstelling een opleiding worden gevolgd die aansluit bij de noden van een muziekdocent voor de specifieke muziekeducatieve taken. Hier moet ofwel extra budget voor worden voorzien, ofwel moet er via de afspraken tussen onderwijs en cultuur een bijsturing gebeuren in de docentenopleidingen.

Bovendien moet men rekening houden met het feit dat bij de muziekeducatieve organisaties het minst werd tegemoetgekomen aan het gevraagde bedrag van de vorige subsidieronde. Hier moet een inhaalbeweging gebeuren.

We verwachten hooguit een tweetal nieuwe organisaties die structureel erkend kunnen worden, maar dat is niet zeker.

Raming

Structureel vorige periode	1.735.000
Indexaanpassing	1.881.027
Inhaalbeweging	750.000
Nieuwe organisaties	300.000

Totaal zou dit neerkomen op een bedrag van 2.931.027

Festivals

9 erkende festivals in 1999-2002 voor een totaal bedrag van € 1.393.161,61. Er werd geen enkele indexaanpassing gedaan in deze periode.

In 2003-2006 werden 17 festivals gesubsidieerd voor een totaal bedrag van 2.190.000. Het gevraagde bedrag was 4.555.791. De stijging binnen de festivals was het kleinst omdat hier precies de gelden voor internationale werking en de Nationale Loterij in de vorige periode

al ruim € 400.000 bedroeg en dat er nu 8 extra festivals werden erkend. In totaal hebben 22 muziekfestivals een aanvraag gedaan voor een bedrag van € 4.994.279.

Er moet zeker een indexaanpassing komen voor de periode 2003-2006.

De festivals hebben een sterke stijging van de kosten gekend. Bovendien werden een aantal festivals vorige periode niet verhoogd omwille van de kwaliteit. We merken nu dat hier een sterke verbetering waar te nemen is. Bovendien zullen een aantal nieuwe muziekfestivals zich aanmelden voor de nieuwe erkenningsronde. Dit is een van de meest groeiende sectoren in het muziklandschap.

Raming

Structureel vorige periode	2.190.000
Indexaanpassing	2.374.323
Inhaalbeweging	2.500.000
Nieuwe festivals	2.000.000

Totaal zou dit neerkomen op een bedrag van 6.874.323

Muziekcentrum

Het steunpunt voor de muzieksector vroeg voor de periode 2003-2006 een subsidiebedrag van € 1.820.600 en kreeg € 800.000 toegewezen. Door een indexverhoging beschikt dit steunpunt nu over € 808.000. Alhoewel de sector niet echt tevreden is met de huidige werking is het noodzakelijk om een goed steunpunt voor de professionele muzieksector uit te bouwen. Hiervoor moeten echter voldoende middelen ter beschikking zijn.

Raming

Wij denken dat het muziekcentrum op termijn moet kunnen beschikken over € 2.000.000 om de sector voldoende te kunnen ondersteunen.

Projectmatige ondersteuning

De pot voor projectsubsidies bedroeg in 1999 € 841.598,51 voor 70 erkende projecten (119 aanvragen). De subsidies stegen in 2000 tot € 1.118.569,9 voor 98 erkende projecten (140 aanvragen). In 2001 werd het €1.422.214,7 voor 116 erkende projecten (171 aanvragen) en in 2002 € 1.561.729 voor 129 erkende projecten (246 aanvragen).

Ondanks de grote stijging van aanvragen en het feit dat er meer werd beloofd voor de projectmatige subsidies om korter op de bal te spelen werd het bedrag in 2003 fors verlaagd naar € 1.184.000 waarmee 108 van de 205 aanvragers werden gesubsidieerd.

In 2004 steeg de pot van de projectsubsidie terug naar 1.482.000, maar dit blijft nog altijd veel te weinig voor de vele interessante en vernieuwende projecten die via deze weg hun eerste stappen wagen.

Raming

We zouden in 2005 moeten kunnen beschikken over € 2.000.000 voor projectsubsidie om vanaf 2006 jaarlijks ook vernieuwende projecten een kans te geven. We zouden vanaf 2007 zou dit bedrag moeten kunnen verhoogd worden naar € 3.000.000 .

Compositieopdrachten

Het bedrag voor compositieopdrachten kende een grillig verloop. Daardoor kon een aantal aanvragen niet worden erkend en moest men dikwijls het subsidiebedrag dat was toegekend lineair verminderen.

1999: 218.629,69 voor 83 compositieopdrachten (122 aanvragen).

2000: 160.139,21 voor 72 compositieopdrachten (102 aanvragen).

2001: 192.117,48 voor 90 compositieopdrachten (117 aanvragen).

2002: 202.750 voor 124 compositieopdrachten (211 aanvragen).

2003: 179.326 voor 108 compositieopdrachten (157 aanvragen).

We pleiten voor een stabiel subsidiebedrag dat de kans geeft om voldoende componisten te honoreren. Met het nieuwe kunstendecreet moeten ook componisten voor hun hele werk kunnen gesubsidieerd worden.

Raming

Voor 2005 zouden we over een bedrag van 300.000 euro moeten kunnen beschikken. Voor de periode 2007-2009 zou dit moeten stijgen tot 1.000.000 euro zodat ook grotere opdrachten en erkenningen voor jaarlijkse subsidie kunnen opgenomen worden.

CD projecten

Het bedrag in de voorbije jaren begon aan € 63.470,74, in 1999, steeg naar 124.814 in 2000 om dan terug te vallen tot 88.497,99 in 2001, 79.691,99 in 2002 en 70.000 in 2003.

In het nieuwe kunstendecreet wordt een afzonderlijk hoofdstuk voorzien voor alle mogelijke opnamen: klank, cd-rom, dvd... Er zijn niet echt beperkingen opgelegd. Hier is vooral de mogelijkheid gegeven om op een creatieve manier om te springen met opnamen.

Om dit te kunnen verwezenlijken pleiten we voor deze subsidies voor een forse verhoging vanaf 2006 en vooral vanaf 2007 omdat dan ook de structureel erkende organisaties deze subsidies kunnen aanvragen.

Raming

2005: 125.000

2006: 200.000

2007: 500.000

Werkbeurzen

Hier werd in het verleden niet heel veel gebruik van gemaakt. In het kader van de samenwerking tussen onderwijs en cultuur, maar ook om de voortdurende herbronning te stimuleren zouden we deze werkbeurzen wat meer moeten uitbouwen. Een totaal bedrag van 250.000 euro op langere termijn (vanaf 2007) kan heel wat nieuwe mogelijkheden scheppen.

Raming

250.000 euro vanaf 2007

TOTAAL MUZIEKSECTOR

Ensembles	18.156.054
Concertorganisatoren	2.334.443
Muziekclubs	5.633.239
Muziekeducatieve organisaties	2.931.027
Festivals	6.874.323
Muziekcentrum	2.000.000
Projecten	3.000.000
Compositieopdrachten	1.000.000
CD projecten	500.000
Werkbeurzen	250.000
Totaal	42.679.086

Men moet rekening houden met de jaarlijkse indexaanpassing die op dit bedrag moet toegepast worden vanaf 2008.

Bijlage 2: Argumentatie voor de vraag naar meer middelen voor de sector Architectuur en Vormgeving.

Momenteel bedraagt de subsidiepot waarover de BAV adviseert 347.000 euro. De laatste vier jaar is dit bedrag niet gestegen, zelfs niet geïndexeerd. Van dit krediet worden jaarwerkingen én projectsubsidies voor twee sectoren architectuur én vormgeving ondersteund, individuen worden niet ondersteund.

Dit gebrek aan financiële middelen heeft belangrijke consequenties voor het (niet of onvoldoende kunnen) stimuleren van dynamiek in het veld en het (niet of onvoldoende kunnen) realiseren van uitgetekende perspectieven in het kader van het kunstendecreet. Er is geen goed functionerend netwerk, nauwelijks structuur, een tekort aan publieke uitstraling,

en nog geen uitgewerkt beleid voor deze sectoren. Net zoals voor de sector van de beeldende kunsten is een conceptuele én financiële inhaalbeweging noodzakelijk.

Hieronder worden enkele concrete elementen aangehaald die de vraag naar meer financiële ondersteuning onderbouwen.

- (1) Het Vlaams Architectuurinstituut, het pas opgerichte steunpunt voor de sector, kreeg van de overheid naast de algemene steunpuntopdrachten, twee geld- en tijdverslindende vaste opdrachten: organisatie van de tweejaarlijkse Dag van de Architectuur (minimumkost 150.000 euro/jaar) en productie van het tweejaarlijks Jaarboek Architectuur Vlaanderen (minimumkost 120.000 euro/jaar), maar de basisdotatie (nl. 248.000, net zoals bij steunpunt voor de Beeldende Kunsten: IBK) werd slechts met 174.000 euro opgetrokken (huidige dotatie: 422.000 euro). Er is dus een structureel tekort van ongeveer 100.000 euro. Bovendien wordt in de nabije toekomst veel van het VAI verwacht inzake het opstarten en ondersteunen van netwerken en structuren, wat de werving van twee extra medewerkers en een equivalent voor productiekosten betekent ($2 \times 44.000 \text{ euro} + 85.000 \text{ euro}$). Zonder bijkomende middelen kan het VAI deze algemene en specifieke taken van steunpunt niet waarmaken. Een minimum dotatie van $422.000 + 100.000 + 88.000 + 85.000 = 695.000$ is wenselijk.

Ter vergelijking een aantal cijfers van dotaties aan andere ondersteunende organisaties in 2004: Stichting Lezen: 749.000, VTI: 947.000, Vlaams Fonds der Letteren: 4.058.000 euro.

- (2) De genoemde ontwikkeling van een steunpunt (of in eerste plaats Denktank) Vormgeving vergt personele en financiële inzet: $2 \times 44.000 + 85.000$ (equivalent voor ondersteuning en werking) = 173.000 euro.
- (3) Het beleid heeft de wens uitgedrukt een netwerk van regionale architectuurcentra te ontwikkelen om het brede publiek voor architectuur te sensibiliseren: minimum 1 in elke Vlaamse provincie. Het kunstendecreet voorziet hiervoor de formele mogelijkheden. Momenteel zijn er slechts 3 lokale organisaties die een subsidie krijgen voor jaarwerking, die echter, wegens de beperkte middelen minder dan 30% van hun reële kosten bedraagt en die bovendien niet combineerbaar is met aanvragen voor projectsubsidies.

Om een voldoende dynamische werking te kunnen ontplooiën, heeft dergelijk centrum een minimale kost van 150.000 euro op jaarbasis, met een gewenst subsidiepercentage van minimum 75% om bestaanszekerheid en continuïteit te kunnen garanderen. De gewenste subsidiemiddelen voor het uitbouwen van een voldoende breed netwerk (min. 1 centrum per provincie) bedraagt dan: $5 \times 150.000 \times 3 : 4 = 562.500$ euro.

Ter vergelijking:

organisatievormen Beeldende Kunsten: 1.523.000 euro.

Dit is nog steeds niets in vergelijking met de podiumkunstensector:

organisatievormen dans: 4.273.000 euro; kunstencentra: 9.387.000 euro; muziekorganisaties, muziekfestivals en het steunpunt 'Muziekcentrum Vlaanderen': 18.404.000 euro (alles samen); organisaties voor Nederlandstalige dramatische kunst: 23.049.000 euro,...

- (4) Projectsubsidies zijn momenteel de meest gehanteerde vorm van ondersteuning voor deze sector. Hieraan wordt jaarlijks ongeveer 250.000 euro besteed, waarvan slechts een vierde aan vormgeving. Om deze sector gelijkwaardig te kunnen behandelen dienen de

projectsubsidies met minstens de helft van het huidige budget te stijgen. $250.000 \times 3/2 = 375.000$ euro.

- (5) In tegenstelling tot enkele jaren geleden, is er geen mogelijkheid meer om vanuit cultuur studiebeurzen toe te kennen om jong afgestudeerde architecten en vormgevers de kans te geven zich in een buitenlandse instelling te vervolmaken. De BAV pleit ervoor om toch een dergelijke subsidiëring mogelijk te maken, omdat de return van dergelijke studieverblijven het strikt individuele vervolmakingsproces overstijgt: ze creëren kansen voor internationalisering en zijn ook van belang voor het voeren van het debat en de reflectie in Vlaanderen. Er wordt geopteerd om jaarlijks werkbeurzen te kunnen toekennen aan 3 architecten en 3 vormgevers van telkens 5000 euro: $6 \times 5.000 = 30.000$ euro.

CONCLUSIE INHAALBEWEGING ARCHITECTUUR EN VORMGEVING

Nodige subsidies aan steunpunt en denktank.

1. VAI (incl. extra):	695.000 euro
waarvan	
huidig	422.000
tekort voor bijkomende opdrachten	100.000
werving 2 medewerkers	88.000
productiemiddelen	85.000
2. Denktank Vormgeving	173.000 euro

Nodige subsidies aan org. en individuen: 967.500 euro

waarvan	
3. Regionaal netwerk	562.500
4. Projectsubsidies	375.000
5. studiebeurzen:	30.000

Totaal: 1.835.500 euro (huidig: 769.000 euro plus bijkomend 1.066.500)

Bijlage 3 : Raming subsidies voor de sector

Nederlandstalige Dramatische Kunst

Over de inzet van de raming

Deze raming is tot stand gekomen na overleg tussen de administratie en de beoordelingscommissie Nederlandstalige Dramatische Kunst. De sector is als dusdanig niet geconsulteerd: we willen hiermee wijzen op de beperking van deze inschatting. De bedoeling van deze cijfers is niet meer dan een tendens aan te geven hoe op het terrein van vernieuwing (projectsubsi-diëring) en van de bestaande gezelschappen (structurele subsidiëring) enkele minima in het oog moeten gehouden worden, zoniet dreigt dit onmiddellijk de kwaliteit en de aanwezigheid van het teksttheater aan te tasten.

Voor de structurele subsidiëring is enkel het aspect indexering opgenomen, voor de project-subsidies herhalen wij een regelmatig geformuleerde bezorgdheid over vernieuwing in de sector middels voldoende budgetten voor projecten.

De mogelijke en verwachte uitbreidingen van de werking van huidige gezelschappen bijvoorbeeld, is in deze raming niet ingeschat, de mogelijkheid om beloftevolle nieuwkomers op te nemen in de structurele subsidiëring evenmin.

We weten met andere woorden dat het zeer gerechtvaardigd is om de financiële verlangens hoger in te schatten, maar we willen de oefening hier beperkt houden. We wijzen op het verschil met andere ramingen in dit memorandum. Kwestie van geen appels met peren te vergelijken.

Projectsubsiëring

Het subsidiebudget voor theaterprojecten bedraagt sinds 2001 onveranderd € 868.000.

De beoordelingscommissie Nederlandstalige Dramatische Kunst wees herhaaldelijk op het pijnlijke tekort aan middelen, daar het vanzelfsprekend steeds de beoordeling van de projecten beïnvloedde, zowel naar inhoud als naar advisering van toe te kennen bedragen.

Deze blijvende vraag naar een verhoging van het budget wordt hieronder op basis van de projectsubsidie-aanvragen van 2003 en 2004 in concrete cijfers vertaald (zie bijgevoegde tabellen).

Op basis van de bedragen van de projectsubsidierondes 2003 en 2004 maakten we volgende berekening: na vergelijking van de door de administratie geadviseerde bedragen (ongeacht of de projecten positief of negatief door de beoordelingscommissie werden geadviseerd) met de door de organisaties gevraagde middelen, bleek dat in 2003 en 2004 resp. 85% en 84% van de gevraagde bedragen (=in begroting opgenomen deficits) in principe subsidieerbaar is. Wanneer we deze coëfficiënt toepassen op alle door de commissieleden positief beoordeelde projecten (inclusief de wegens geldgebrek niet prioritaire dossiers) dan kwamen we voor 2003 en 2004 respectievelijk op een bedrag van € 1.226.066 en € 1.468.553 uit. Dit zijn m.a.w. de middelen waarover de beoordelingscommissie zou moeten beschikken, wil ze alle projecten die de commissieleden als waardevol en kwalitatief hoogstaand beschouwen, positief kan adviseren voor betoelaging. In verhouding tot de beschikbare € 868.000 betekent dit dat de beoordelingscommissie NDK in 2003 en 2004 respectievelijk met een tekort kampte van € 358.066 en € 600.553.

In bijlagen vindt u een overzicht van de cijfers in tabellen.

Structurele subsidiëring

De indexering – waarvoor we jaarlijks 2% rekenen – toegepast tot 2006 (inclusief een indexering van 1% voor de overgangperiode van 1 juli '05 tot 31 december '05) leidt tot een verhoging van de structurele pot met 9,3% : van € 22.627.721 (totaal bedrag seizoen 2001-2002 van de structurele subsidies) naar € 24.737.903. Zie tabel in bijlage.

Nogmaals, het gaat hier om strikte minima, aangezien enkel de meerkost van de indexering is aangerekend. Het kunstendecreet geeft de gezelschappen immers de mogelijkheid om

de internationale werking in het structurele dossier op te nemen, de bijkomende middelen die hiervoor nodig zijn werden niet in deze berekening opgenomen. De te verwachten uitbreidingen van de werking van de huidige gezelschappen en het opnemen van nieuwkomers zijn hier evenmin opgenomen.

Organisaties pos BC of Adm	Jaar	Advies BC*	Gevraagd	Advies Adm	%
De Parade	2003	pos*	44.800,00	40.000	89%
De Queeste	2003	pos*	113.566,82	110.000	97%
Skagen	2003	pos*	109.197,88	100.000	92%
Tristero	2003	pos*	40.000,00	40.000	100%
Goedertier	2003	pos*	39.586,35	35.000	88%
Zeven	2003	pos*	101.294,00	80.000	79%
Wortel (De Vrije Radicalen)	2003	pos*	45.988,26	40.000	87%
Olympique Dramatique	2003	pos*	178.280,38	163.000	91%
Lampe	2003	pos*	71.861,00	65.000	90%
Crew	2003	pos*	137.495,63	125.000	91%
Busstop	2003	pos*	90.091,00	70.000	78%
Action Malaise	2003	pos*	36.500,00	0	
Buelens Paulina	2003	pos*	24.682,66	0	
Evaporations	2003	pos	53.487,73	0	
Kunsten- collectief Chahoula	2003	pos*	65.000,00	0	
Root	2003	pos	82.660,00	0	
Cinderella	2003	pos*	51.650,00	0	
Abattoir Fermé	2003	pos*	45.414,00	0	

Scharlaken Dak	2003	niet prio	51.575,00	0	
Tg Nun	2003	niet prio	59.299,53	0	

Magma / Het Zesde Bedrijf	2003	neg	23.116,27	18.300	79%
Anna's Steen	2003	neg	59.284,39	46.900	79%
Kowboy Kaos	2003	neg	36.396,38	20.600	57%
Mireille & Mathieu	2003	neg	37.450,00	24.900	66%
Kollektief D & A	2003	neg	32.000,56	23.900	75%
Barre Weldaad	2003	neg	80.037,76	57.300	72%
*gesubsidieerd					85%

Organisaties	Jaar	Advies	Gevraagd	Factor 0,85
De Parade	2003	pos*	44.800,00	38.080
De Queeste	2003	pos*	113.566,82	96.532
Skagen	2003	pos*	109.197,88	92.818
Tristero	2003	pos*	40.000,00	34.000
Goedertier	2003	pos*	39.586,35	33.648
Zeven	2003	pos*	101.294,00	86.100
Wortel (De Vrije Radicalen)	2003	pos*	45.988,26	39.090
Olympique Dramatique	2003	pos*	178.280,38	151.538
Lampe	2003	pos*	71.861,00	61.082
Crew	2003	pos*	137.495,63	116.871
Busstop	2003	pos*	90.091,00	76.577
Action Malaise	2003	pos*	36.500,00	31.025
Buelens Paulina	2003	pos*	24.682,66	20.980
Evaporations	2003	pos	53.487,73	45.465
Kunsten-collectief Chahoula	2003	pos*	65.000,00	55.250
Root	2003	pos	82.660,00	70.261
Cinderella	2003	pos*	51.650,00	43.903
Abattoir Fermé	2003	pos*	45.414,00	38.602
*gesubsidieerd				

Scharlaken Dak	2003	niet prio	51.575,00	43.839	
Tg Nun	2003	niet prio	59.299,53	50.405	
				1.226.066	noodzakelijk
				868.000	beschikbaar
				358.066	tekort

Organisaties pos BC of Adm	Jaar	Advies BC	Gevraagd	Advies Adm	%
Ontroerend Goed vzw	2004	pos*	49.112,50	43.900	89%
Artforum vzw (Fabuleus Jongeren- theater)	2004	pos*	30.408,21	23.000	76%
Goedertier vzw	2004	pos*	48.605,99	44.300	91%
De Parade vzw	2004	pos*	49.800,00	49.800	100%
Theater Scharlaken dak vzw	2004	pos*	61.622,37	61.600	100%
Tristero vzw	2004	pos*	53.793,95	53.700	100%
Barre Weldaad vzw	2004	pos*	59.598,09	59.500	100%
Action Malaise vzw	2004	pos*	45.000,00	45.000	100%
Blitz vzw	2004	pos*	117.181,60	104.000	89%
Magma vzw (Het Zesde Bedrijf)	2004	pos*	62.747,00	61.000	97%
Lampe vzw	2004	pos*	87.698,00	78.900	90%
Buelens Paulina vzw	2004	pos*	68.202,50	68.200	100%
De Ingebeelden vzw	2004	pos*	49.440,00	38.750	78%
Olympique Dramatique vzw	2004	pos*	164.320,00	0	
Skagen vzw	2004	pos*	106.980,00	0	
Theaterma- kersgroep de Queeste vzw	2004	pos*	130.498,43	0	
De Stichting vzw	2004	pos*	32.102,86	0	

Theater De Schaduw vzw	2004	niet prio	72.500,00	72.500	100%
Zeven vzw	2004	niet prio	150.628,00	0	
Bad van Marie vzw	2004	niet prio	71.393,62	0	
Random Scream vzw	2004	niet prio	66.745,30	0	
Creative Workers vzw (afgekort Crew)	2004	niet prio	116.827,00	0	
Fyke vzw	2004	niet prio	53.071,41	0	

Anna's Steen vzw	2004	neg	51.296,46	51.200	100%
A.A. Theater vzw	2004	neg	23.400,00	23.400	100%
Unie der Zorgelozen vzw	2004	neg	57.938,70	42.000	72%
De Zeepcompagnie vzw	2004	neg	30.498,70	30.400	100%
Schemering vzw	2004	neg	68.558,73	68.500	100%
grupD vzw	2004	neg	93.182,61	91.000	98%
Root vzw	2004	neg	76.678,61	62.500	82%
Morrend Volk vzw	2004	neg	91.358,67	91.300	100%
Falanx vzw	2004	neg	55.776,59	55.700	100%
Îles Flottantes vzw	2004	neg	42.299,00	30.000	71%
Le Mal Du Siècle vzw	2004	neg	45.674,92	41.800	92%
Gino Sancti vzw	2004	neg	33.350,72	24.500	73%
Berlin vzw	2004	neg	89.550,00	62.000	69%
Abattoir Fermé vzw	2004	neg	40.990,18	40.200	98%
de ontmoeting vzw	2004	neg	31.696,33	31.600	100%
					84%

Organisaties	Jaar	Advies	Gevraagd	Factor 0,84
Ontroerend Goed vzw	2004	pos*	49.112,50	41.255
Artforum vzw (Fabuleus Jongeren- theater)	2004	pos*	30.408,21	25.543
Goedertier vzw	2004	pos*	48.605,99	40.829
De Parade vzw	2004	pos*	49.800,00	41.832
Theater Scharlaken dak vzw	2004	pos*	61.622,37	51.763
Tristero vzw	2004	pos*	53.793,95	45.187
Barre Weldaad vzw	2004	pos*	59.598,09	50.062
Action Malaise vzw	2004	pos*	45.000,00	37.800
Blitz vzw	2004	pos*	117.181,60	98.433
Magma vzw (Het Zesde Bedrijf)	2004	pos*	62.747,00	52.707
Lampe vzw	2004	pos*	87.698,00	73.666
Buelens Paulina vzw	2004	pos*	68.202,50	57.290
De Ingebeelden vzw	2004	pos*	49.440,00	41.530
Olympique Dramatique vzw	2004	pos*	164.320,00	138.029
Skagen vzw	2004	pos*	106.980,00	89.863
Theatermakersgroep de Queeste vzw	2004	pos*	130.498,43	109.619
De Stichting vzw	2004	pos*	32.102,86	26.966

Bijlage 4: Raming subsidies voor de sector muziektheater

Projectsubsidieëring

Het beschikbare subsidiebudget voor muziektheaterprojecten bedraagt sinds 1997 onveranderd € 248.000, in vergelijking met andere sectoren een bijzonder laag bedrag. Naar aanleiding van de projectsubsidieronde 2004 kaartte de beoordelingscommissie muziektheater bijgevolg andermaal het probleem van de (veel) te beperkte middelen aan.

“Het huis van het muziektheater is een erg duur huis. Acteurs (zangers), regisseurs, decorbouwers, technisch personeel zijn de spelers die het muziektheater met het gesproken theater gemeen heeft, maar bovendien moet geld gevonden worden voor muziek en musici, voor componisten, dirigenten, uitvoerders, eventueel opnamestudio's, enz. En ook in het muziektheater moeten kostuums ontworpen worden en uitgevoerd, een lichtplan opgesteld en gerealiseerd.

De Vlaamse Gemeenschap stelt helaas niet de middelen ter beschikking om een luxueus huis te kunnen bouwen voor muziektheater. De beoordelingscommissie zag zich met pijn in het hart verplicht de lat hoger te leggen dan ze wel wou, en een paar mooie en veelbelovende projecten negatief te adviseren.” (uit: inleiding op de artistieke adviezen van de beoordelingscommissie muziektheater n.a.v. projectsubsidieronde 2004)

Ook de vorige beoordelingscommissie muziektheater wees herhaaldelijk op het pijnlijk tekort aan middelen, daar het vanzelfsprekend steeds de beoordeling van de projecten beïnvloedde, zowel naar inhoud als naar advisering van toe te kennen bedragen.

Deze blijvende vraag naar een verhoging van het budget wordt hieronder op basis van de projectsubsidie-aanvragen van 2003 en 2004 in concrete cijfers vertaald.

Op basis van de bedragen van de projectsubsidieronde 2004 maakten we volgende berekening: na vergelijking van de door de administratie geadviseerde bedragen (ongeacht of de projecten positief of negatief door de beoordelingscommissie werden geadviseerd) met de door de organisaties gevraagde middelen, bleek dat gemiddeld iets meer dan 88% van de gevraagde bedragen in principe subsidieerbaar is. Wanneer we deze coëfficiënt toepassen op alle door de commissieleden positief beoordeelde projecten (inclusief de wegens geldgebrek niet prioritair dossiers), dan komen we voor 2003 en 2004 respectievelijk op een bedrag van € 366.341,82 en € 547.847,86 uit. Dit zijn m.a.w. de middelen waarover de beoordelingscommissie muziektheater zou moeten beschikken, wil ze alle projecten betoelagen die als waardevol en kwalitatief hoogstaand beschouwd worden. In verhouding tot de beschikbare € 248.000 betekent dit dat de beoordelingscommissie muziektheater in 2003 en 2004 respectievelijk met een tekort kampte van € 118.341,82 en € 299.847,86.

Organisaties pos en pos np	Advies BC	Jaar	Gevraagd	Factor 0,8852
vzw One-Off	pos	2003	75.000,00	66.390,00
vzw Tirasila	pos	2003	76.633,00	67.835,53
vzw Alden Biezen Zomeropera	pos	2003	62.500,00	55.325,00
vzw Rimlight Productions	pos	2003	54.068,51	47.861,45
vzw La Dea	pos	2003	75.454,52	66.792,34
vzw Backstage Muziektheater*	pos/neg	2003	41.179	36.451,65

vzw Carlotta	pos np	2003	45.196	40.007,50
vzw Serviette	pos np	2003	25.000,00	22.130,00

* wordt niet meegerekend, hoewel de minister dit wel opviste, maar de BC adviseerde negatief

noodzakelijk	366.341,82
beschikbaar	248.000
verschil	118.341,82

Organisaties adm pos	Jaar	Advies BC*	Gevraagd	Advies Adm	%
vzw	2004	pos	50.000,00	50.000	100,00
vzw Goeyvaerts Consort	2004	pos	43.603,97	24.000	55,04
vzw Urban Chamber Music	2004	pos	13.710,47	13.000	94,82
vzw Pantalone	2004	pos	96.500	96.000	99,48
vzw One-Off	2004	pos	159.367	104.000	65,26
vzw Ka-G	2004	pos	100.000	0	niet opgenomen

vzw Joïnda	2004	pos np	43.162	29.000	67,19
vzw Rimlight Productions	2004	pos np	40.055,83	0	niet opgenomen
vzw Pantalone	2004	pos np	72.498	0	niet opgenomen

vzw Carlotta	2004	neg	64.121	64.000	99,81
vzw Alden Biezen Zomeropera	2004	neg	60.000	60.000	100,00
vzw Backstage	2004	neg	83.843	83.000	98,99
vzw Backstage	2004	neg	78.393	78.000	99,50
vzw Cirque perdu	2004	neg	57.560	57.000	99,03
vzw Aventura Musica	2004	neg	59.744	59.000	98,75

* de minister volgde het advies van de BC integraal, ongeacht een negatief of positief advies van de administratie

810.004	717.000	88,52
----------------	----------------	--------------

88,52 van het gevraagde bedrag is subsidieerbaar (negatieve adviezen van de administratie niet meegerekend)

Organisaties	Jaar	Advies	Gevraagd	Factor 0,8852	
vzw S.T.I.H.M.U.L	2004	pos	50.000,00	44.260,00	
vzw Goeyvaerts Consort	2004	pos	43.603,97	38.598,23	
vzw Urban Chamber Music	2004	pos	13.710,47	12.136,51	
vzw Pantalone	2004	pos	96.500,00	85.421,80	
vzw One-Off	2004	pos	159.367,00	141.071,67	
vzw Ka-G	2004	pos	100.000,00	88.520,00	

vzw Joïnda	2004	pos np	43.162,00	38.207,00	
vzw Rimlight Productions	2004	pos np	40.055,83	35.457,42	
vzw Pantalone	2004	pos np	72.498,00	64.175,23	

(enkel op basis van de adviezen van de BC)

547.847,86	noodzakelijk
248.000	beschikbaar
299.847,86	verschil

We kunnen en moeten ons inziens hieruit een aantal belangrijke conclusies trekken:

- Het blijkt niet zo te zijn dat de organisaties per definitie veel méér vragen (lees: té veel vragen) dan nodig om een kleiner, realistisch bedrag over te houden. Iets meer dan 88% van het gevraagde bedrag komt immers volgens de administratie perfect in aanmerking voor subsidiëring.
- Deze berekening maakt pijnlijk duidelijk dat de pot ruim ontoereikend is, en dat verschillende “mooie en veelbelovende projecten” ondanks een positieve beoordeling met een kluitje in het riet worden gestuurd. Bovendien zien de commissieleden en de administratie zich steeds opnieuw verplicht om de toegekende bedragen in functie van het beperkte budget lineair af te romen, wat tot gevolg kan hebben dat subsidies “een vergiftigd geschenk” worden. De organisatie krijgt wel geld, maar het is onvoldoende om het beoogde project op de meest kwaliteitsvolle manier uit te voeren. U vindt in de tabel voorbeelden van organisaties die slechts 40% of 50% van de gevraagde som gesubsidieerd zagen. Het spreekt voor zich dat dit kan leiden tot (ingrijpende) veranderingen in het project, mét (grote) consequenties voor het eindresultaat. Hierdoor dreigt men soms aan artistieke geloofwaardigheid in te boeten. We moeten dan ook ten alle prijzen vermijden dat we in een soort kafkaïaanse situatie terechtkomen waarbij de kwaliteit van het project dat men subsidieert juist door de (ontoereikende) subsidie op de helling komt te staan.
- Een derde negatief gevolg van dit nijpend tekort aan middelen is het feit dat duurdere projecten zo goed als niet in aanmerking kunnen komen, daar deze een te grote hap uit het budget zouden nemen. Een fikse budgetverhoging waardoor het mogelijk wordt

ook de artistiek waardevolle, maar duurdere projecten te subsidiëren, zou een sterke stimulans voor de sector kunnen betekenen. Hierdoor kunnen immers ook de meer ambitieuze projecten in aanmerking komen, en verkleint de kans dat deze dossiers - zoals nu - uit de boot vallen, louter op basis van “financiële imperatieven”.

Wanneer we bovenstaande argumenten in het licht zien van de steeds toenemende kwantiteit én kwaliteit van de muziektheaterprojecten en de stijgende publieke interesse, menen wij dat een verdubbeling van de projectpot voor muziektheater meer dan gerechtvaardigd is.

Structurele subsidiëring

De beoordelingscommissie muziektheater wil extra aandacht vestigen op het succesverhaal van de huidige structureel gesubsidieerde gezelschappen. Transparant heeft zich ontplooid tot ver buiten de Vlaamse grenzen: het gezelschap brengt voorstellingen in Nederland, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland, Italië, Hongarije, ja tot in Australië toe. Het muziek LOD werd vorig jaar bekroond met de Océprijs en ook de artistieke medewerkers werden dit jaar uitvoerig gelauwerd, Kris Defoort met de Cultuurprijs Vlaanderen voor Muziek en Eric de Volder zelfs met twee Vlaamse Cultuurprijzen, nl. die voor Toneelliteratuur en die voor Podiumkunsten. Het muziek LOD is een gewaardeerde gast op de buitenlandse scènes: Ierland, Nederland, Duitsland, Zwitserland, Polen enz. Bij muziektheater vormt de taal in mindere mate een belemmering voor de appreciatie door het internationale publiek en kan de muziek op zichzelf gesmaakt worden, los van de taalkundige context. Muziektheater is dus te beschouwen als het uithangbord bij uitstek voor het Vlaamse kunstleven.

Indexatie van het huidige budget voorzien voor structurele subsidiëring en een fikse uitbreiding van de middelen beschikbaar voor het opzetten van internationale projecten lijkt dan ook een minimum.

Deze indexering – waarvoor we jaarlijks 2% rekenen – toegepast tot 2006 (inclusief een indexering van 1% voor de overgangperiode van 1 juli '05 tot 31 december '05) leidt tot een verhoging van de structurele pot met 9,3% : van € 2.206.252,20 (totaal van de structurele subsidies muziektheater voor het seizoen 2001-2002) naar € 2.411.999,52.

Indexering totaal beschikbaar budget structurele subsidiëring

2001-2002	2.206.252,20	
2002-2003	2.250.377,24	
2003-2004	2.295.384,79	
2004-2005	2.341.292,48	
1/7/05-31/12/05	1.182.352,70	
2006	2.411.999,52	

0,093	9,3%
--------------	-------------

Nogmaals, het gaat hier om strikte minima, aangezien enkel de meerkost van de indexering is aangerekend. Mogelijke en verwachte uitbreidingen van de werking van de huidige gezelschappen zijn niet ingeschat. Laat staan dat er, zonder een verhoging van het beschikbare budget, ruimte zal zijn om beloftevolle nieuwkomers op te nemen (ongeacht of er gesnoeid wordt in de bestaande structureel gesubsidieerde gezelschappen); want dat er nieuwe

waardevolle actoren binnen het muziektheaterlandschap vragende partij zullen zijn voor een structurele subsidie, daarvan bereiken de beoordelingscommissie nu reeds signalen.

De enveloppe in het verleden voorzien voor musical (opgenomen in de nominatum-subsidie van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen) dient in zijn geheel behouden te worden voor een (musical)gezelschap gesubsidieerd op structurele basis. De financiële middelen hiervoor kunnen niet gekort worden op de som die in het verleden voor dit soort subsidie voorzien werd.

Een korte berekening: een vergelijking van de begroting van 2002 en 2003 toont aan de nominatum-subsidie van het KBvV – door het afstoten van de musicalafdeling - daalde van € 6.329.000 naar

€ 5.689.000. Dit betekent een verlies van € 640.000. Men zou dus, onder enig voorbehoud, kunnen stellen dat dit het minimumbedrag is dat aan de structurele pot voor muziektheater moet worden toegevoegd. Een minimumbedrag, want we mogen er vanuit gaan dat de musicalafdeling van het KBvV gebruik kon maken van een (groot) aantal personeelsleden van de balletafdeling waardoor overheadkosten gedrukt konden worden. Reken hierbij bovendien de jaarlijkse indexerings van 2% en dan komen we op de volgende minimumbedragen: (2004) € 652.800, (2005) € 665.856 en (2006) € 679.173,12.

Tot slot wil de beoordelingscommissie muziektheater ook het internationale verhaal niet uit het oog verliezen. Het nieuwe Kunstendecreet stimuleert structureel gesubsidieerde organisaties die een sterke internationale werking kunnen voorleggen (denken we bijvoorbeeld aan Transparant en Het Muziek Lod) om het nodige geld hiervoor in hun structurele enveloppe op te nemen. Deze werkwijze heeft echter geen enkele zin indien hier niet de nodige financiële consequenties aan vast geknoopt worden. Zeker nu het succes van het Vlaams muziektheater in het buitenland jaar na jaar toeneemt. We moeten bijgevolg middelen vrijmaken die dit succes kunnen ondersteunen én het groeipotentieel van deze organisaties kunnen volgen. Zoniet dreigen de gezelschappen het slachtoffer van hun eigen succes te worden. Een gedegen internationale werking vereist sowieso extra investeringen. Niet alleen moet er op langere termijn know-how worden opgebouwd (ondersteund door o.m. continu internationaal netwerken en prospecteren), er komen ook een aantal extra uitgaven bij kijken in de vorm van kosten voor prospecties, reizen, transport en verblijf, vertalingen en dergelijke meer. Verder moet men er ook van uit gaan dat internationaal (samen)werken bijzonder arbeidsintensief is. De nood aan extra middelen om een belangwekkende internationale werking te continueren en verder uit te bouwen is m.a.w. bijzonder hoog, tenminste indien we de “reguliere” werking van de gezelschappen niet willen hypothekeren.

Bij dit alles mag bovendien geen roofofbouw gepleegd worden op de pot voorzien voor internationale initiatieven. Organisaties die eerder occasioneel een internationaal project willen opzetten of een zekere tussenkomst willen genieten, mogen niet de dupe worden van de sterke internationale uitstraling van de “grotten”. Ook dit budget zal een zekere inhaalbeweging dienen te kennen, aangezien de doelgroep van deze subsidiepot aanzienlijk uitgebreid is: internationale projecten (in zijn geheel), werkverblijven, vertalingen, internationale netwerkorganisaties en tegemoetkomingen in reis-, transport- en verblijfkosten van en naar het buitenland. We kunnen en moeten wat betreft de subsidiëring van de internationale werking spreken over een “én-én-verhaal”: én een substantiële verhoging van de algemene structurele pot én een inhaalbeweging op het vlak van ondersteuning van internationale initiatieven.

Enkel op die manier bewijst de decretale tweeledigheid zijn nut en kunnen we de weg vrijmaken voor een kwalitatief internationaal beleid.

ERFGOEDSECTOR

Het erfgoedveld is de laatste jaren bijzonder sterk geëvolueerd. Het Museumdecreet uit 1996 en de uitvoeringsbesluiten van het decreet uit 1998 betekenden een historische mijlpaal voor de Vlaamse overheid en de musea, maar ook voor het gehele erfgoedveld.

De Vlaamse regering beschikte eindelijk over een krachtig en veelzijdig instrumentarium om een globaal museumbeleid voor Vlaanderen uit te bouwen en het in samenspraak met de sector te sturen. De museumsector kon op zijn beurt voor het eerst sinds jaren terugvallen op een echt overkoepelend beleid dat van welomschreven premissen uitging en dat duidelijk omschreef waar het naar toe wenste en voor welke grote uitdagingen de museumsector stond. Doordat de overheid de nodige financiële middelen vrijmaakte om haar politiek echt gestalte te geven, kwam een nooit geziene dynamiek tot stand. Vanuit het veld kwam de input al heel snel. Voorheen onvermoede mogelijkheden en nieuwe noden werden zichtbaar. Een bewijs dat het decreet niet over de hoofden heen van de betrokkenen tot stand was gekomen.

In het kielzog van de dynamische ontwikkelingen in de museumsector groeide het boeiende erfgoedverhaal op. Het kwam tot ontwikkeling, bloeide open en kreeg vorm dankzij het systeem van de erfgoedconvenants en diverse andere bronnen van (project)subsidie. Het erfgoedverhaal bevocht en kreeg zijn plaats in een sector die voorheen voornamelijk door Musea werd bevolkt en die door Musea gestalte had gekregen.

Vandaag omvat de erfgoedsector een bijzonder brede en gevarieerde groep van actoren: archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen, erfgoedverenigingen, musea, ...

Het nieuwe verruimde Erfgoeddecreet werd onlangs door de ontslagnemende Vlaamse regering en door het parlement goedgekeurd. Dat het eerste Museumdecreet al na acht jaren aan verdieping en verruiming toe was, heeft niets te maken met een mogelijke zwakte ervan, maar heeft alles te maken met de dynamiek, de nieuwe wind die doorheen de sector blaast. Er was nood aan een overkoepelend decretaal kader om musea, erfgoedcentra en erfgoedconvenants te omvatten en in een ruimer transversaal verband te plaatsen.

In de hoger genoemde erfgoedsector leven een aantal bekommernissen en wensen. Met het oog op het maatschappelijk exploiteren van het culturele erfgoed vandaag en in de toekomst, zijn volgens de sector verdere inspanningen voor het erfgoed en de omgang ermee onontbeerlijk. Hierna volgt eerst een samenvatting, waarna de verschillende bekommernissen en wensen, uitgebreider worden toegelicht.

1 Beleidsaspecten

- *We vragen dringende aandacht voor het toepasbaar maken van het nieuwe Erfgoeddecreet via het goedkeuren van de noodzakelijke uitvoeringsbesluiten.*
- *Het decretale kader voor de archiefinstellingen, bewaarbibliotheken en documentatiecentra moet verder worden ontwikkeld en verfijnd zodat de publiekrechtelijke culturele archiefwerking, de bewaarbibliotheken en de documentatiecentra een volwaardige plaats in het erfgoedlandschap krijgen.*
- *De voortzetting van een integraal en geïntegreerd erfgoedbeleid met respect voor de specifieke kenmerken, geschiedenis, eigenheid, noden en prioriteiten van elk deelgebied, is een noodzaak om de dynamiek in de sector blijvend te stimuleren.*
- *Wij pleiten ervoor om de UNESCO-conventie m.b.t. 'immaterieel cultureel erfgoed' spoedig te ratificeren en het daaraan gekoppelde beleidskader te ontwikkelen.*

2 Erfgoed als het niet-hernieuwbare grondstof

- *Men moet de nodige maatregelen nemen om versneld en planmatig werk te maken van een globale inventaris van ons materieel en immaterieel erfgoed.*
- *In het kader van een duurzaam erfgoedbeleid wordt er voor gepleit om activiteiten en acties in het domein van het 'behoud & beheer' van het culturele erfgoed te stimuleren en te ondersteunen.*

3 Samen staan we sterk

Musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedverenigingen dienen vanuit hun eigenheid partnerships aan te gaan met verschillende actoren: andere erfgoedinstellingen, onderwijs, toerisme, de media, de privé-sector, ...

4 Professionalisering: opleiding en onderzoek

- *Een dringende vraag naar een aangepast curriculum, gebouwd rond de kernopdrachten die in het zorgvuldig omgaan met het culturele erfgoed vervat liggen.*
- *We voeren een warm pleidooi voor een ambitieuzer beleid inzake wetenschappelijk onderzoek en reflectie op alle vlakken van de zorg en omgang met erfgoed.*
- *We dringen aan op een substantiële versterking in professionele omkadering (met name in stafmedewerkers)*

5 (Koepel)verenigingen en vrijwilligers

- *Er moet een actief beleid gevoerd worden dat de vrijwilligers en hun verenigingen maximaal tot hun recht laat komen. Dit betekent onder meer een goed statuut voor de vrijwilliger.*
- *De in project alpha aanbevolen strategieën van actualisering en modernisering van de sector volkscultuur moeten verder ontwikkeld en uitgevoerd worden.*

6 Erfgoeddoelstellingen en organisaties als ‘instrumenten’ voor levenslang leren

- *Er moet worden onderzocht en overwogen worden welke structurele en aanvullende maatregelen nodig zijn om erfgoedinstellingen en –organisaties nauwer bij levenslang leren te betrekken.*

1 Beleidsaspecten van het erfgoedverhaal...niet dralen

1 We vragen dringende aandacht voor het toepasbaar maken van het nieuwe Erfgoeddecreet via het goedkeuren van de noodzakelijke uitvoeringsbesluiten.

- Meer bepaald vragen we werk te maken van het uitvoeringsbesluit voor de erkenning en de subsidiëring van de musea. Hierin moeten onder meer de volgende aspecten aan bod komen: de betekenis van de termen ‘museum’ en ‘erfgoedcentrum’; het kwaliteitslabel ‘erkend museum’; en de mogelijkheid tot indeling in een lager niveau en/of tot intrekking van het label ‘erkend museum’.
- Daarnaast is het uitvoeringsbesluit voor de erfgoedconvenants belangrijk voor een kwalitatieve omgang met (lokaal) cultureel erfgoed. Men dient hierbij oog te hebben voor het lokale cultuurbeleidsplan en voor het begeleidingstraject van kleinere steden en gemeenten bij het afsluiten van een erfgoedconvenant.
- In het verlengde daarvan dienen tevens de diverse sectorieel georiënteerde adviescommissies te worden geïnstalleerd die borg moeten staan voor de kwaliteitsvolle organisatie en beoordeling van de diverse beleidsvelden. Ook met de samenstelling van een overkoepelende adviescommissie Cultureel Erfgoed mag niet worden gedraald vermits hier het onvermijdelijke transversale overleg en de strategische advisering zal worden georganiseerd. Zonder deze adviescommissies wordt de implementatie van het decreet Immers ernstig gehypothekeerd.

2 Het decretale kader voor de archiefinstellingen, bewaarbibliotheken en documentatiecentra moet verder worden ontwikkeld en verfijnd zodat de publiekrechtelijke culturele archiefwerking, de bewaarbibliotheken en de documentatiecentra een volwaardige plaats in het erfgoedlandschap krijgen.

- De Vlaamse overheid dient een decretaal kader te ontwikkelen voor de publiekrechtelijke archiefinstellingen. Daarbij zou naast de administratief – juridische, ook de culturele werking van de publiekrechtelijke archiefinstellingen moeten worden ingeschreven. De culturele werking dient tevens door impulsmaatregelen te worden ondersteund.
- Behoud & beheer van de publiekrechtelijke archieven is in se een taak voor de gemeentelijke, provinciale en andere overheden. De Vlaamse overheid kan echter op het vlak van ontsluiting en behoud & beheer van de statische archieven impulsmaatregelen nemen om de achterstanden weg te werken. Voor het behoud & beheer van het dynamische archief moeten nieuwe concepten ontwikkeld worden. Ook hier is een stimulerende en ondersteunende rol voor de Vlaamse overheid weggelegd.
- De Vlaamse overheid dient bewaarbibliotheken en documentatiecentra decretaal te erkennen en er een aangepaste subsidiëring en omkadering voor te ontwikkelen. Samenwerkingsverbanden met het oog op het vormen van kernen van expertise en vaardigheden dienen hierbij te worden gestimuleerd. Hierbij wordt uitdrukkelijk

aandacht gevraagd voor de rol die de Stadsbibliotheek Antwerpen op dit terrein zou kunnen spelen.

3 De voortzetting van een integraal en geïntegreerd erfgoedbeleid met respect voor de specifieke kenmerken, geschiedenis, eigenheid, noden en prioriteiten van elk deelgebied, is een noodzaak om de dynamiek in de sector blijvend te stimuleren.

- Algemeen gezien moeten de mogelijkheden tot samenwerking tussen de verschillende actoren en binnen de diverse deelsectoren worden uitgebreid. Zo zijn momenteel de thematische samenwerkingsverbanden in het nieuwe Erfgoeddecreet beperkt tot de erkende musea. Ook beheerders van publiekrechtelijke archieven hebben baat bij coöperatie. Hiervoor moeten de juridische aspecten van een mogelijke samenwerking (vb. intergemeentelijke samenwerking) worden vereenvoudigd. Dit veronderstelt én een betere communicatie met én een correcte afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus. De overheid moet hier mogelijkheden scheppen en impulsen uitsturen.
- De Vlaamse overheid dient er mee over te waken dat het begrip museum niet wordt uitgehold en verzwakt. Communicatie over en promotie voor het label ‘erkend museum’ kunnen hier toe bijdragen. Het label ‘erkend museum’ moet als een echt kwaliteitslabel worden gepromoot: niet alleen voor de ingewijden uit de erfgoedsector maar ook naar het grote publiek toe. De gewone bezoeker moet beseffen dat een erkend museum garant staat voor een kwalitatieve omgang met erfgoed.
- De overheid heeft een rol te spelen in het collectiebeleid. Momenteel zijn hiervoor twee mogelijkheden. Ten eerste voorziet men binnen het Topstukkendecreet de oprichting van een Topstukkenfonds (momenteel wordt dit nog geregeld via het FFEU, het Financieringsfonds voor Eenmalige Uitgaven). Dit Fonds dient enkel voor de topstukken in cultureel erfgoed, en wordt enkel aangesproken wanneer topstukken het Vlaamse grondgebied dreigen te verlaten. Dit is met andere woorden een passieve vorm van beleidsvoering om cultureel erfgoed in Vlaanderen te houden. Ten tweede zijn de subsidiemogelijkheden binnen het huidige Museumdecreet en het nieuwe Erfgoeddecreet voor aankopen absoluut ontoereikend voor stukken die net onder de categorie ‘topstukken’ vallen. Er kan namelijk maar maximum 60% van het aankoopbedrag gesubsidieerd worden. Daarom vragen we met aandrang dat de overheid een substantieel bedrag van de opbrengsten van de Nationale Loterij zou reserveren voor de actieve(re) aankoop van subtopstukken in cultureel erfgoed in Vlaanderen, en dit naar voorbeeld van de National Heritage Lottery Fund in het Verenigd Koninkrijk.

4 Wij pleiten ervoor om de UNESCO-conventie m.b.t. ‘immaterieel cultureel erfgoed’ spoedig te ratificeren en het daaraan gekoppelde beleidskader te ontwikkelen.

Een van de meest significante internationale ontwikkelingen in de 21e eeuw in het erfgoedveld, is de verbreding van het begrip erfgoed en de inclusie van ‘immaterieel erfgoed’. UNESCO neemt daarin het initiatief. In Vlaanderen wordt het begrip ‘volkscultuur’ gehanteerd om dit domein te omschrijven. Het is een zeer belangrijk beleidsterrein geworden. De Vlaamse Gemeenschap kan door hierin te investeren, zowel in eigen land als internationaal, het verschil maken, zelfs met relatief bescheiden middelen:

- De UNESCO-conventie voor de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed van 17 oktober 2003 moet zo snel mogelijk geratificeerd worden in Vlaanderen.

De onmiddellijke budgettaire implicaties daarvan zijn minimaal, de effecten maximaal. Zeker met het oog op het realiseren van een integraal erfgoedbeleid en voor de internationale werking. Een snelle ratificatie, waardoor men bij de groep van de eerste dertig landen kan zijn, opent immers vele deuren om vanuit Vlaanderen / België te wegen op het internationale debat over erfgoed. Het zou tevens duidelijk maken dat de Vlaamse Gemeenschap bijzonder belang schenkt aan dit type erfgoed.

- Vervolgens zou binnen het beleidskader van het decreet Volkscultuur (1998) en het Erfgoeddecreet (2004) onmiddellijk werk moeten worden gemaakt van de implementatie van de voorgestelde beleidsinstrumenten en programma's van de UNESCO - conventie van 2003 en het realiseren van voorbeeldpraktijken en - dossiers. Dit zal de basis leveren voor een verdere verfijning en actualisering van het beleidsinstrumentarium en de regelgeving voor immaterieel en oraal erfgoed in Vlaanderen. Er is zowel een 'nationaal' (Vlaams) als internationaal luik van de conventie die onmiddellijk kan worden ingevuld (via o.m. het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw). Zo kan met een landelijk en internationaal dossier van voorbeeldpraktijken worden uitgekapt. Dit bevordert en verstevigt de expertise. Door voort te bouwen op een succesvol beleid rond 'immaterieel en oraal erfgoed,' kan Vlaanderen op internationaal vlak een voorbeeldfunctie vervullen.

2 Erfgoed als niet-hernieuwbare grondstof

1 Men moet de nodige maatregelen nemen om versneld en planmatig werk te maken van een globale inventaris van ons materieel en immaterieel erfgoed.

- Cultureel erfgoed is uniek en niet onuitputtelijk. Het dient in haar uniciteit bewaard te worden voor volgende generaties. Om de schaarse middelen optimaal te gebruiken, is het essentieel te weten waar we staan en wat we aan cultureel erfgoed bezitten. Daartoe is er vooreerst nood aan een globale en kwalitatieve inventaris van het roerend cultureel patrimonium. Vervolgens is er behoefte aan een kwalitatief hoogstaande omgang met het culturele erfgoed, dit zowel op het vlak van behoud & beheer en wetenschappelijke onderzoek als op het vlak van ontsluiting.

Een registratie - en inventarisatiecampagne dient vanaf het begin, en dat gedurende de duur van de campagne, gekoppeld te worden aan diverse mogelijke vormen van ontsluiting van data en erfgoed. Gaande van wetenschappelijke ontsluiting over managementontsluiting tot publieksgerichte ontsluiting. Het aansturen en trekken van deze campagne hoeft niet alleen een opdracht te zijn voor de Vlaamse overheid. Er dient naar synergie en complementariteit met de lokale en provinciale besturen te worden gestreefd.

- Registratie en inventarisatie kortom, de wetenschappelijke ontsluiting, van het erfgoed in archiefinstellingen, bibliotheken en musea dienen voor meerdere jaren een prioritair

beleidsaccent te zijn. De realisatie hiervan kan o.m. via projectsubsidies worden gestimuleerd. Samenwerkingsverbanden dienen hierbij extra te worden aangemoedigd.

- Bij deze ‘inventarisatie’ moet er aandacht zijn voor de vele verschillende vormen van erfgoed: lokaal erfgoed, allochtoon erfgoed, hedendaags erfgoed,... Om zo volledig mogelijk te zijn, is er nood aan een overkoepelende visie op cultureel erfgoed in Vlaanderen: een soort masterplan dat vanuit die visie prioriteiten stelt.
- De Vlaamse overheid is zelf ook een archief- en erfgoedvormer. In het verleden blonk deze overheid niet uit als beheerder van haar eigen collecties (Cfr. afstoten onderwijsbibliotheek). Ze heeft ook hier een belangrijke voorbeeldfunctie en dient daarom bijkomende initiatieven te ontplooien.

2 In het kader van een duurzaam erfgoedbeleid wordt er voor gepleit om activiteiten en acties in het domein van het ‘behoud & beheer’ van het culturele erfgoed te stimuleren en te ondersteunen

- Er moeten blijvende inspanningen geleverd worden om ten volle en evenwichtig de kerntaken die het omgaan met het culturele erfgoed met zich meebrengen, te kunnen uitoefenen. We denken hierbij aan: het inventariseren, het verzamelen, het bewaren en beheren, het wetenschappelijk bestuderen én het communiceren met het publiek van het erfgoed.

Hier moet er zowel oog zijn voor experiment en vernieuwing, als ruimte voor reflectie en bezinning.

- De Vlaamse overheid dient een strategisch plan voor behoud & beheer van cultureel erfgoed te ontwikkelen. Daarbij dient te worden gezocht naar complementariteit en synergie met de lokale en provinciale besturen. Samenwerkingsverbanden op het vlak van behoud & beheer met het oog op het ontwikkelen van kernen van expertise en vaardigheden dienen te worden bevorderd.
- Ook op het vlak van preventieve conservatie en centrale depotvorming dient de overheid de nodige impulsen uit te sturen opdat de sectoren hierop kunnen inspelen. In het verlengde daarvan moeten initiatieven worden genomen om een beter inzicht te krijgen in het algemene niveau van de conservatie van ons roerend patrimonium. Het is een beleidsopdracht die moed vraagt omdat veel resultaten ervan niet onmiddellijk zichtbaar zijn.
- In de voorbije jaren ontstonden her en der initiatieven tot het digitaliseren van erfgoedcollecties en het ontsluiten ervan via beeldbanken. Het wordt noodzakelijk om hierin een coördinerend beleid te ontwikkelen en een sterk digitaal platform uit te bouwen, naar analogie van buitenlandse voorbeelden. Een digitale collectie Vlaanderen is niet alleen interessant voor het grote publiek maar biedt tevens nieuwe mogelijkheden inzake wetenschappelijk onderzoek. In het licht van het voorgaande moet tevens onderzocht worden hoe de digitalisering kan bijdragen tot het tot stand komen van een centrale inventaris van het culturele erfgoed.
- Verder dient er aandacht besteed te worden aan collectiemobiliteit (eigendomsstatuten van de verschillende collectiestukken,...). Hiervoor is opnieuw een goede collectieregistratie een basisvoorwaarde.
- De omgang met cultureel erfgoed is een zaak van de gemeenschap, we willen dan ook een oproep formuleren tot een vergroting van de verantwoordelijkheid en het

engagement t.o.v. cultureel erfgoed op alle niveaus. Er is namelijk nog altijd nood aan een (budgettaire) inhaalbeweging van cultureel erfgoed t.o.v. andere sectoren binnen cultuur.

- Insiders beseffen goed dat het erfgoed in Vlaanderen van grote waarde is. We moeten er evenwel op toezien dat dit denkbeeld ook bij outsiders groeit en doordringt. Hierbij is promotie zeker aan te bevelen, zowel binnen als buiten Vlaanderen.

3 Samen staan we sterk

1 Musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedverenigingen dienen vanuit hun eigenheid partnerships aan te gaan met verschillende actoren: erfgoedinstellingen, onderwijs, toerisme, de media, de privé-sector, ...

- Het veld van cultureel erfgoed wordt bevolkt door verschillende actoren: erkende en niet-erkende musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen, organisaties en verenigingen m.b.t. volkscultuur en andere erfgoedinstellingen en –organisaties. Samenwerking tussen die verschillende actoren komt een kwalitatieve omgang met cultureel erfgoed alleen maar ten goede.
- De samenwerking met onderwijs is vanzelfsprekend belangrijk en heeft een multiplicatoreffect. Ze dient gebaseerd te zijn op een lange termijnvisie en richt zich tot een ‘vast weerkerend publiek’ van leerlingen en leraars, studenten en docenten.
- Een partnership met toerisme is ook aan de orde. Toerisme heeft (t.o.v. onderwijs) geen vast maar eerder een vlottend publiek, en werkt volgens een andere logica dan cultuur. Hier is het van belang de eigenheid van de sector te bewaren. Toerisme kan in belangrijke mate bijdragen tot een betere en bredere communicatie over erfgoed en kan bijgevolg het publieksbereik vergroten. Langs de andere kant heeft, bv. een museum, toerisme niet nodig om de eigenlijke museumtaken uit te voeren of om zijn bestaansrecht te verrechtvaardigen. Omgekeerd geeft cultuur aan toerisme een andere dimensie en een onmiskenbare meerwaarde. Er moet worden toegezien op het feit dat de wisselwerking tussen de twee resulteert in een win-win situatie en dat cultuur niet ondergeschikt wordt gemaakt aan toerisme. Bovendien is er dringend reflectie en (internationale) expertise-uitwisseling nodig over diverse vormen en modellen van erfgoedtoerisme. Verder is het belangrijk een constructieve rol op te nemen in de discussies over en uitwerking van de opleiding van diverse soorten van (erfgoed)gidsen.
- Vervolgens ligt in de samenwerking met de media een groot potentieel. Enerzijds dienen de musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen en verenigingen m.b.t. de volkscultuur, de media actiever in te schakelen in de verschillende aspecten van de zorg en de omgang met erfgoed. Anderzijds ligt er bij de Vlaamse overheid een verantwoordelijkheid op het vlak van de openbare omroep. De mogelijkheden van dit overheidsinstrument worden tot op heden volstrekt onderbenut. Er dienen onderhandelingen opgestart te worden om tot een realistisch actieplan te komen zodat de dynamiek van het erfgoedverhaal ook daar zichtbaar wordt.

- Belangrijke collecties bevinden zich vaak in de handen van privé eigenaars. Samenwerking met de privé-sector is dan ook aangewezen, niet alleen op het vlak van verwerving van collectiestukken, maar ook voor bruiklenen, en uitwisseling van kennis...
- Instellingen die op Vlaams niveau actief zijn in de erfgoedsector dienen ook samen te werken met federale instellingen (vb. KIK, KMSKB, KB...) en met instellingen en programma's op Europees niveau.

4 Professionalisering: opleiding en onderzoek

1 EEN DRINGENDE VRAAG NAAR EEN AANGEPAST CURRICULUM, GEBOUWD ROND DE KERNOPDRACHTEN DIE IN HET ZORGVULDIG OMGAAN MET HET CULTURELE ERFGOED VERVAT LIGGEN.

- De groeiende specialisatie en expertise in de erfgoedsector is een blijk van toenemende professionalisering. Deze beweging brengt ook een duidelijke structurele zwakte naar boven: het gebrek aan een degelijke opleiding voor de erfgoedsector op universitair niveau (maba) en op het vlak van het niet-universitaire hoger onderwijs. Met de vraag naar een aangepast curriculum, gebouwd rond de kernopdrachten die in het zorgvuldig omgaan met het culturele erfgoed vervat liggen, beogen wij de ontwikkeling van een andere expertise dan deze die in de huidige opleidingen voor Cultuurmanagement aan bod komt. Bij de organisatie van zo'n gespecialiseerde opleiding kan samenwerking met buitenlandse instellingen (Reinwardt Academie (Amsterdam) of de Ecole du Louvre (Parijs) overwogen worden. De organisatie van een dergelijke opleiding is ons inziens ook de beste garantie voor het stimuleren en het exploiteren van de uit de sector gegroeide expertise. Het succes van de voortgezette opleidingen in de bibliotheek- en archiefwetenschappen (UA en VUB) en de vele spin-offs daarvan tonen duidelijk aan dat een specifieke vakopleiding garant staat voor toenemende expertise en professionalisering.
- Met een vakkundige opleiding, wordt een heel netwerk van stages, onderzoeksprojecten, scripties, doctoraalstudies, ... geactiveerd. Een netwerk dat ongetwijfeld bijdraagt tot expansie en tot kritische reflectie en zelfbevraging.

2. We voeren een warm pleidooi voor een ambitieuzer beleid inzake wetenschappelijk onderzoek en reflectie op alle domeinen van de zorg en omgang met erfgoed.

- Musea, archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen en -verenigingen dienen samen te werken met allerhande onderwijsinstellingen en onderzoekscentra om verschillende aspecten onderzoeksmatig verder uit te spitten: de collecties op zich, kunstgeschiedenis, de relatie van de collecties tot het publiek, 'heritage management', ... Het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen op deze terreinen staat internationaal nergens. De uitstraling van het wetenschappelijk onderzoek is omgekeerd evenredig met de waarde van het erfgoed dat we tot onze beschikking hebben. Enerzijds dienen universiteiten en hogescholen dringend een inhaalbeweging op te zetten,

anderzijds moet in erfgoedinstellingen en verenigingen meer tijd en ruimte kunnen worden gemaakt voor fundamenteel onderzoek.

3. We dringen aan op een substantiële investering in professionele omkadering (met name stafmedewerkers).

- De al erkende en nog te erkennen organisaties in de sector volkscultuur en erfgoed spelen een cruciale rol in het geïntegreerde erfgoedbeleid. Het is belangrijk dat ze, naar analogie met vergelijkbare organisaties in de amateur-kunsten of het socio-cultureel werk, voldoende kansen krijgen om zich verder te ontplooien en een volwaardige rol op te nemen. Er moet, in samenwerking met de twee steunpunten, voor die organisaties een kans zijn om lokale en regionale verenigingen en organisaties in een ambitieus verhaal mee te nemen en te begeleiden.

5 (Koepel)verenigingen en vrijwilligers

1 Er moet een actief beleid gevoerd worden dat de vrijwilligers en hun verenigingen maximum tot hun recht laat komen. Dit betekent onder meer een goed statuut voor de vrijwilliger.

- Uit verschillende onderzoeken in binnen- en buitenland is gebleken dat vrijwilligers en erfgoedverenigingen een zeer belangrijke maar nog steeds onvoldoende erkende en ondersteunde rol opnemen in het brede erfgoedverhaal. Het is cruciaal hieraan voldoende aandacht te besteden maar ook een reeks bijkomende stappen te zetten. Het onderzoeksproject alpha (een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar het actuele volks-, heem- en lokaal historisch landschap in Vlaanderen), heeft duidelijk aangetoond dat hier een enorm potentieel aanwezig is. Zelfs relatief bescheiden beleidsinterventies hebben een bijzondere impact en een multiplicatoreffect, wat toch in tijden van schaarste voor beleidsmakers geen onbelangrijke overweging kan zijn. Als er meer mogelijk is, dan is het in relatief gelijkaardige verhoudingen laten groeien van de investeringen voor erfgoedverenigingen, zoals in de sectoren van musea en archieven, een sleutel tot succes. Bovendien is het van groot belang dat ook de belangrijkste gebruikers van die instellingen en hun verenigingen volwaardig aandacht krijgen in een integraal beleid. Het verbreden van het draagvlak is voor het beleid een ondersteunende factor.

2 De in project alpha aanbevolen strategieën van actualisering en modernisering van de sector volkscultuur moeten verder ontwikkeld en uitgevoerd worden.

- Ook 'alledaagse' historische cultuur en de studie van cultuur van alledag zijn interessante domeinen waarvoor een geschikt instrumentarium moet worden ontwikkeld. De keuze voor reflexiviteit en innovatie moet daarbij worden aangemoedigd.

6 Erfgoedinstellingen en -organisaties als 'instrumenten' voor levenslang leren

1 Er moet worden onderzocht en overwogen worden welke structurele en aanvullende maatregelen nodig zijn om erfgoedinstellingen en -organisaties nauwer bij levenslang leren te betrekken.

- De samenwerking tussen de erfgoedsector en onderwijs is reeds aangehaald. De erfgoedsector moet niet noodzakelijk aandringen om de eindtermen te veranderen, maar dient vooral na te gaan wat er in zich in de eindtermen bevindt, om daar dan op een creatieve manier op in te spelen. Canon, de Cultuurcel van het departement Onderwijs, kan hierin bijvoorbeeld een interessante rol spelen. Zij wil namelijk in een open en creatieve leeromgeving leerlingen, leerkrachten en vormingsmedewerkers op een actieve manier in contact brengen met kunst en cultuur. Zij zorgt niet enkel voor een vaste plek voor cultuur in de school, maar laat omgekeerd de culturele wereld ook kennismaken met de mogelijkheden van het onderwijs.
- De samenwerking tussen cultuur en onderwijs dient echter verder te gaan dan de obligate kennismaking met een museum of een archief in de loop van de volledige schooltijd (basis, secundair en hoger onderwijs). Erfgoedinstellingen en organisaties kunnen in een veld dat breder is dan het onderwijs een rol spelen. We verwijzen hierbij naar het ervaringsgericht leren, wat ook buiten de schoolmuren en levenslang plaatsvindt (denken we maar hoe we het teloorgaan van oude ambachtelijke technieken kunnen tegengaan).
- Andere structurele en aanvullende maatregelen moeten onderzocht en overwogen worden om erfgoedinstellingen en -organisaties nauwer te betrekken bij levenslang leren

VLAAMSE JEUGDRAAD

Ja, we zijn het eens...

In Vlaanderen wonen ongeveer 6 miljoen mensen met minstens evenveel meningen. Met meer dan 2 miljoen zijn we jonger dan 30 en we hebben ook nog eens elk ons gedacht, ons standpunt, onze visie. En toch, over sommige zaken zijn we het roerend eens: het is goed om in Vlaanderen te leven, maar Vlaanderen kan (nog) jeugdriendelijker worden.

Dit memorandum geeft niet alle verschillende meningen weer van elk kind, elke jongere of jeugdorganisatie die ons land rijk is. Dit memorandum vertelt wat de Vlaamse Jeugdraad ziet door een kinder-, jongeren- en jeugdwerkbril.

We proberen het ganse jaar de vinger aan de pols te houden. Als adviesraad hebben we al over verscheidene thema's van ons laten horen. Dat doen we op verschillende manieren: via adviezen, acties, persberichten, opiniestukken ... Zo leverden we vorig jaar samen met onze Waalse en Duitstalige collega's nog de Negenproef af, ons federaal memorandum.

Zoals je zal merken, vind je in dit memorandum af en toe een verwijzing naar niet-Vlaamse bevoegdheden. Voor jong Vlaanderen maakt het onderscheid niet altijd uit, als er maar een goede regeling getroffen wordt, een goed beleid gevoerd wordt. Een vraag naar afstemming en coördinatie dus.

Om het zicht kleurrijk en helder te houden, poetsten we de brilglazen op en riepen het jonge volkje op zijn stem te laten klinken. Overal te lande klikten groepjes samen en namen ze Vlaanderen in het vizier. Studenten en jeugdwerkers zwengelden de discussie aan en jongeren spraken zich uit.

Wie deze voorwerking niet ter plekke 'live' meemaakte kon z'n mening ook online kwijt, op de Jeugdraad-website. Het discussieforum en de vragenlijst waren 'hits'. Alle opvattingen en verzuchtingen werden ijverig genoteerd.

Hierbij dus voor de nieuwe Vlaamse regering en het nieuwe Vlaamse Parlement onze prioriteiten, niet alleen voor een degelijk regeerakkoord, ook voor een engagement voor de volgende vijf jaar.

Dit memorandum bestaat uit vijf delen. Concrete aanbevelingen zijn telkens rechts cursief uitgelijnd en achteraan staan ze nog eens in een overzichtelijke lijst opgesomd. We motiveren en kaderen onze aanbevelingen in dit document. De technische uitwerking laten we aan de overheid over. In het eerste deel geven we de cruciale voorwaarden voor een jeugdbeleid, met een duidelijke verwijzing naar onze visie op participatie. In het tweede deel - over het bos en de bomen - leggen we nadruk op een informatiebeleid, een preventiebeleid en het teveel aan regels. Het derde deel gaat dieper in op respect. We verwijzen naar het respect voor kinderen en jongeren dat wij verwachten van andere actoren. Wij koppelen daar wederzijds respect aan: ook van kinderen en jongeren naar anderen dus. Het vierde deel verwijst naar "jong zijn" ... Hier komen verschillende thema's aan bod die kinderen en jongeren belangrijk vinden. Jong zijn in de vrije tijd, jong zijn overal in Vlaanderen, jong zijn in het verkeer, jong zijn op de schoolbanken, jong zijn en werken en jong zijn morgen en overmorgen. Het laatste deel bevat een to-dolijst. Zo geven we per bevoegdheidsdomein weer wat onze verwachtingen zijn. Meer nog, wat wij vinden dat er te doen valt.

En wees gerust, ook wij zullen de volgende jaren mee werk maken van een geïntegreerd jeugdbeleid.

Alsjeblief,

Vlaamse Jeugdraad Maart 2004

1 Een kader Cruciale voorwaarden voor een Vlaams jeugdbeleid

We stellen vast dat het met ‘de jeugd van tegenwoordig’ goed gesteld is. De laatste jaren gaat er veel aandacht naar kinderrechten en participatie. Maar er is nog werk aan de winkel. We zetten het hoe en waarom uiteen en formuleren een duidelijke uitdaging voor zowel de Vlaamse overheid als onszelf.

1.1 De jeugd van tegenwoordig

Eerst en vooral: ‘dé jeugd’ bestaat natuurlijk niet. Elk kind en elke jongere verschilt van de andere. Het is een veralgemening die je kan vergelijken met dé migranten, dé automobilisten, ... Het is niet omdat mensen eenzelfde kenmerk hebben, dat ze ook hetzelfde zijn. Daarmee willen we niet zeggen dat je leeftijd geen invloed heeft op je denken of doen. Maar, het is maar één van de vele elementen. Jongen of meisje? Schoolgaand, werkend of werkzoekend? Platteland, randstad of stad? Twee ouders of ééntje? Veel geld of weinig? Al deze dingen hebben invloed.

We zien dat er heel wat clichés over jong zijn hardnekkig blijven bestaan, en dat is geen goede zaak. Er zijn enerzijds de positieve clichés: de jeugd is de hoop voor de toekomst, het middel tegen politieke verzuring, kwetsbaar en onschuldig, de onbezorgde tijd van je leven, ... Anderzijds bestaan er ook heel wat negatieve clichés: kinderen en jongeren zijn depressief of hebben ADHD, ze kunnen niet alleen met de fiets naar school en zijn te dik. De jeugd is onverschillig en egocentrisch, heeft veel te vroeg seks, grijpt graag naar een jointje, is onverantwoord op de weg, is niet meer geïnteresseerd in politiek, sport onvoldoende, ... Als we ervoor willen zorgen dat de wetgeving rekening houdt met de verscheidenheid onder kinderen en jongeren, moeten die clichés naar de prullenbak.

De beste manier om de verscheidenheid in denken en doen van kinderen en jongeren naar boven te brengen, is kiezen voor echte inspraak. Op dat vlak is de laatste jaren wel wat vooruitgang geboekt: in het gezin, op school en in het jeugdwerk werd ‘participatie’ de norm. Kinderen en jongeren hebben een eigen kijk op de wereld rondom hen. Ze ondergaan de wereld niet, ze geven er actief mee vorm aan. De tijd van de tirannieke papa en de strenge meester ligt grotendeels achter ons. Kinderen en jongeren krijgen meer vrijheid. Ze kunnen zelf keuzes maken, uiteraard afhankelijk van leeftijd en capaciteit. Welke kleren ze dragen, naar welke muziek ze luisteren, welke hobby’s ze beoefenen, naar welke school ze willen ...

En toch. Het lijkt erop dat participatie van kinderen en jongeren zich beperkt tot terreinen waar het ‘geen kwaad kan’: in de vrije tijd, in hun eigen clubje. Het lijkt bovendien dat het voor volwassenen vooral gaat om een leerproces. Kinderen en jongeren moeten leren participeren, opdat ze later goede burgers worden. Dat beperkt de participatie tot een oefening: net echt maar eigenlijk toch niet. Als het dan over de echte belangrijke en harde materies gaat, zoals maatschappelijke besluitvorming en de sociale en economische processen, verdwijnen kinderen en jongeren weer uit beeld. En dat is eraan te merken: de hoogte van de sociale uitkeringen hangt af van leeftijd of werksituatie. Werkzoekende jongeren blijven lange tijd

afhankelijk van het ziekenfonds van hun ouders voor de terugbetaling van dokterskosten. Zelfs op school kunnen kinderen en jongeren doorgaans weinig participeren aan de echt belangrijke beslissingen.

1.2 Empoweren

In het eerste Vlaams jeugdbeleidsplan wordt een lans gebroken voor een andere visie op kinderen en jongeren. De ‘competentiebenadering’ verwijst naar het feit dat kinderen en jongeren veel kunnen. Het gaat erom die competenties aan te spreken en kansen te geven. We moeten het doemdenken achter ons laten (al zullen er uiteraard altijd risico’s zijn). Kinderen en jongeren bevinden zich in een ontwikkelingsproces. Ze hebben de ervaring, steun en bemoeienis van volwassenen hard nodig. Maar de competentiebenadering ziet in dit ontwikkelingsproces een sterke eigen rol van de jeugdigen en een meer begeleidende rol van de volwassenen. Uiteraard zit hier een groeilijn in en is de vorm en mate van participatie afhankelijk van de leeftijd en capaciteit van kinderen en jongeren. Er moet dus een goed evenwicht gezocht worden tussen verantwoordelijkheid van kinderen en jongeren, hun bescherming én de mogelijkheid om jong te zijn, experimenteeruimte, de kans om te vallen en weer op te staan. De overheid moet zorg dragen voor basisvoorzieningen voor jeugd, zoals onderwijs, gezondheidszorg en een veilige leefomgeving. Het waarmaken van de kinderrechten zeg maar. Zo pleiten we bijvoorbeeld voor een wettelijke omkadering van participatie in het onderwijs. Het is ook aan de overheid om extra aandacht te geven aan de kwetsbare jeugd en hen bescherming en extra begeleiding te bieden (al mag de overheid het gedrag van jongeren ook niet te snel problematiseren). En ze moet erover waken dat kinderen en jongeren hun recht op participatie kunnen laten gelden: “het recht om zelf dingen te mogen doen en deel te nemen aan beslissingen die over de eigen leefsituatie en dus de hele samenleving gaan”.

Voor het jeugdbeleid heeft een grote rol te spelen in het garanderen van die participatie. Omdat participatie een vlag is die veel ladingen dekt, benadrukken we even de essentie. Voor ons gaat het om ‘empowerment’. Empowerment is het proces dat ertoe leidt dat mensen (in dit geval kinderen en jongeren) vat krijgen op voor hen belangrijke thema’s. Dat proces kan verschillende vormen en gedaantes aannemen, aangezien alle kinderen en jongeren ook verschillend zijn. Het zoekt dus naar een gelijkwaardige verhouding tussen jonge mensen en volwassenen, maar wel met volledig respect voor de diversiteit die er zowel bij kinderen en jongeren als bij volwassenen bestaat en met duidelijke verantwoordelijkheden voor iedereen.

Empowerment speelt op verschillende niveaus en moet op die verschillende niveaus ondersteund worden.

- het individu moet zelf kunnen ingrijpen op de werkelijkheid en vat krijgen op zijn leefwereld en leefomstandigheden, eerder dan deze te ondergaan. Het gaat dan over medezeggenschap over onderwijs, kennis, arbeid, politiek, het eigen lichaam en leven, ...
- groepen en organisaties moeten meer inspraak en beslissingsmacht krijgen binnen een buurt of grotere organisatie. Op die manier streven ze ook naar het scheppen van meer zeggenschap voor individuen.
- de gemeenschap zoekt manieren om de kwaliteit van het leven te verbeteren, werkt aan een creatieve omgeving die inspeelt op de capaciteiten van personen, groepen en

organisaties, laat ruimte voor autonomie, stimuleert samenwerkingsverbanden en biedt versterking waar nodig.

Het jeugdbeleid in Vlaanderen moet volgens de Vlaamse Jeugdraad de radicale keuze maken om empowerment van kinderen en jongeren als uitgangspunt te nemen.

Kinderen en jongeren moeten meer en voldoende diverse participatiemogelijkheden krijgen. Dit krijgt best vorm vanuit de overtuiging dat jongeren competente actoren zijn. Participatie moet eerder op een plezierige en creatieve dan op een stereotiepe manier ingevuld worden.

Als Vlaamse Jeugdraad hebben we hier ook zelf een rol te vervullen.

Wij stellen voor om een convenant op te stellen met de overheid, zodat goed wordt afgesproken wat ieders taken zijn om participatie (met empowerment) van kinderen en jongeren zo sterk mogelijk te maken.

Daarom willen we met de nieuwe Vlaamse regering meteen na haar aantreden rond de tafel gaan zitten, om afspraken te maken over hoe wij onze (decretale) rol kunnen waarmaken en wat de Vlaamse regering met onze inbreng gaat doen.

1.3 Geïntegreerd jeugdbeleid

Jeugdbeleid is enorm in omvang en erg divers in onderwerpen. Dat kan je zien aan dit memorandum. Alle jeugdbeleidsinitiatieven vertrekken best vanuit eenzelfde visie en liefst de visie die we hierboven schetsten. Dat betekent dat er een grote samenhang kan zijn tussen alle initiatieven voor kinderen en jongeren die er door het beleid in Vlaanderen worden genomen. Dat betekent ook dat iedere minister die na 13 juni verantwoordelijkheid opneemt in de Vlaamse regering moet weten dat wat hij of zij doet, ook van belang is voor kinderen en jongeren. Niet dat we twijfelen aan de capaciteiten van de ministers, maar toch hebben we er graag ééntje die kinderen en jongeren nog meer dan de andere ministers ter harte neemt. Er is nood aan politieke autoriteit om de nodige impact te garanderen om een samenhangend jeugdbeleid te voeren.

We vragen dan ook opnieuw een minister van Jeugd, die met de nodige autoriteit gemandateerd wordt om jeugdbeleid doorheen alle relevante beleidsdomeinen door te voeren.

Deze minister moet een expliciet coördinerende en absolute bevoegdheid hebben om een adequaat jeugdbeleid te kunnen voeren. En dat vereist een engagement van de hele regering en een erkenning van een minister met 'uitzonderlijke bevoegdheid'. De minister van Jeugd moet de partner zijn van alle kinderen en jongeren en van het jeugdwerk, en dus ook van de Vlaamse Jeugdraad, en deze rol spelen op alle plaatsen waar hij komt. De Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement moet de andere commissies aansporen om hun verantwoordelijkheid op te nemen bij het realiseren van een geïntegreerd jeugdbeleid.

Naast het toevoegen van de bevoegdheid Jeugd aan de titel van de Commissie moet ze de expliciete opdracht krijgen om in samenwerking met haar collega-commissies de samenhang en implementatie van een geïntegreerd jeugdbeleid mee te bewaken en te verzekeren. Om een effectief jeugdbeleid te kunnen voeren is er ook binnen de Vlaamse administratie een aanzienlijke versterking nodig.

Een topambtenaar moet de beleidsvoorbereiding en de jeugdcategory benadering binnen de verschillende afdelingen en ministeries weten te verzekeren. Omwille van het emancipatorische karakter van jeugdbeleid is een koppeling aan de administratie Cultuur (afdeling Jeugd en Sport) aangewezen. Alle suggesties die we hier in dit memorandum doen, nemen we graag mee naar de gesprekken over een nieuw Vlaams jeugdbeleidsplan.

2 Het bos en de bomen informatiebeleid, preventiebeleid en regulitis

Het bos door de bomen niet meer zien of de bomen in het bos niet meer vinden. Het gaat over bomen en bossen, het is ingewikkeld en over de eekhoortjes wordt gelukkig nog gezweven. Het gevoel van verwarring en onvatbaarheid heeft bijna elke jongere al wel eens bekropen.

2.1 Het bos (informatiebeleid)

Tonnen informatie vallen uit de lucht. Het ene is al wat leesbaarder dan het andere. Een jongere die informatie zoekt, ziet zich geconfronteerd met een kluwen van instanties en met een overschot aan kastjes en muren om jongeren naartoe te sturen.

Uit onderzoek leren we dat schriftelijke communicatie vooral hoger opgeleiden bereikt. En dat internet populair is, maar niet voor iedereen toegankelijk. Het gevaar lonkt dat de kloof tussen 'weters' en 'niet-weters' groter wordt. Informatie enkel gericht op de, trouwens niet-bestaande, gemiddelde jongere kan zijn doel wel eens missen. Het gebruik van het ene medium hoeft het gebruik van het andere niet uit te sluiten. Informatiebehoeften zijn verschillend voor elke jongere. Sommige vragen worden bijvoorbeeld gesteld in functie van te maken keuzes. Andere vragen ontstaan dan weer vanuit een probleem en dan is advies en overleg (en soms hulp) nodig.

Kinderen en jongeren moeten vaardigheden kunnen ontwikkelen om informatie te kunnen beoordelen, te vertalen naar hun eigen situatie om zo beslissingen te nemen, waarvan ze de consequenties zoveel mogelijk kunnen inschatten.

Informatie op maat: veelzijdig, duidelijk én jeugd vriendelijk, bruikbaar, beschikbaar, begrijpbaar, betaalbaar, bereikbaar

In een kwalitatief informatiebeleid staan kinderen en jongeren centraal. Ze moeten alle voor hen relevante informatie kunnen vinden.

Voor ons betekent dit, dat informatie aangeboden moet worden:

- op voor kinderen en jongeren toegankelijke en relevante plaatsen en bij voor hen toegankelijke en relevante personen;
- in een aangepaste vorm;
- in een voor kinderen en jongeren begrijpbare taal;
- gericht op alle categorieën binnen de groep jeugdigen.

Om de informatie voldoende toegankelijk te maken, pleiten we ervoor dat er voor elk thema gezocht wordt naar het beste systeem dat maakt dat alle jongeren op een heel laagdrempelige manier aan alle informatie kunnen geraken. Dit kan bijvoorbeeld een één-loketsysteem zijn. Daarnaast moeten de niet-gouvernementele organisaties voldoende betrokken worden en

aangesproken op hun verantwoordelijkheid om er mee voor te zorgen dat de informatie bij de kinderen en jongeren geraakt.

We verwachten van de overheid een ondubbelzinnige communicatie over de wetgeving en een beter overleg en betere afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus.

2.2 Roze blablaboemboemkonijnen (preventie)

Op ons levenspad staan er tal van pijlen die ons de juiste weg willen wijzen. Kleurrijk flikkerend, oersaai degelijk of belerend met het vingertje. Allemaal met de beste bedoelingen, om ons te behoeden voor de gevaren van het leven, om ons te redden.

Zelden vertrekt preventie vanuit een positieve kijk. De jeugd is gulzig, verslaafd, onstuimig, onbezonnen, ... Allerlei eigenschappen worden extreem uitvergroot en in een negatief daglicht gesteld. Jongeren lijken wel een karikatuur. Hebben we het al niet eerder over het negatieve jeugdbeeld gehad?

We kiezen voor een positieve kijk op kinderen en jongeren en op het leven. We willen geen preventie in een sfeer van onrust, wantrouwen en angst. Wanneer jongeren de doelgroep zijn van preventieve acties moeten zij hierover bevestigd en hierbij betrokken worden.

Soms worden jongeren op problemen gewezen die door hen niet als een probleem worden ervaren. Niet elke vraag van een jongere verwijst naar een probleem en niet elke vraag moet een institutioneel antwoord krijgen.

Duidelijke, betrouwbare en objectieve informatie is cruciaal. Een sterker informatiebeleid kan voor een tegengewicht zorgen voor een te defensief preventiebeleid. Graag één minister die het jongereninformatiebeleid coördineert en een kader aanbiedt: de minister van Jeugd is hiervoor de geschikte persoon.

Ter illustratie een voorbeeldje dat jammer genoeg al veel te lang meegaat: drugs. De vraag 'ik weet wie waar wanneer welke drugs mag gebruiken' wordt door slechts een minderheid van de jongeren bevestigend beantwoord. Dat drugs en legalisering op de politieke agenda stonden, lieten de media ons weten. De uiteindelijke besluiten zijn alles behalve helder.

2.3 Regulitis (te veel regels)

Het hart op de juiste plaats is niet meer genoeg, een jongere (en in het bijzonder een jeugdwerker) moet ook nog over een op regels getrainde hersenmassa beschikken of een regeltechnicus zijn in de vrije tijd. Begrijp dit niet verkeerd: regels zijn nodig. Goede afspraken maken goede vrienden, dat weten we allemaal. Maar we ondervinden ook dat te veel regels verwarring creëren en soms vreemde contradicties en paradoxen oproepen. Als regels verlamdend werken, mogen we van een probleem spreken. Een administratief eenvoudige remedie lijkt ons noodzakelijk.

We wensen de overheid veel beterschap met de regelziekte. Voor een spoedig herstel doen wij ook ons uiterste best om zoveel mogelijk overbodige regelgeving te signaleren.

We zijn voor duidelijke regels waarvan ook de consequenties glashelder zijn. Schrappen van overbodige en/of dubbelzinnige regelgeving is voor ons een cruciale stap.

We doen even een greep uit de huidige wetgeving, zonder onderscheid te maken tussen federale en gemeenschapsbevoegdheden. Omdat we enerzijds willen aantonen welke hoeveelheden regelgeving op kinderen en jongeren en jeugdwerkers afkomen en anderzijds omdat we een beleidsoverschrijdende ingreep aanbevelen.

Reglementering voor plaatselijke groepen, kinderen en jongeren:

- Veiligheid bij papieromhaling
- Gemachtigd opzichter -Ambulante handel
- Eetwarenvergunning
- Afvalverwijdering voor jeugdverenigingen (afvalstoffendecreet)
- Bosdecreet en natuurdecreet
- Ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld zonevreemde lokalen)
- Koninklijk Besluit Speelterrinen
- Huurwet
- Duinendecreet
- Verkeerswetgeving (bijvoorbeeld kinderzitjes)
- Veiligheidsreglementeringen bij lokalen
- Aansprakelijkheid
- Verzekeringen
- Drugwetgeving
- Minderjarigheid
- Reprobel (taksen op kopiëren)
- Vzw-wetgeving
- Reglementering over vrijwilligerswerk

Reglementeringen bij fuiven:

- Gelegenheidsslijterij
- Sterkedrankvergunning
- SABAM
- Billijke vergoeding
- Milieuvergunning (Vlarem)
- Geluidswetgeving
- Belasting voor aanplakking
- Vergunning voor borden langs openbare weg
- Bewakingswet

- Reglementering voor geluidswagen
- Gemeentelijke politiereglementen (geluidsoverlast, sluitingsuren, ...)

Reglementeringen bij kampen:

- Decreet Toerisme voor Allen
- Decreet op de jeugdherbergen, ondersteuningsstructuren, jeugdverblijfcentra en de vzw Algemene Dienst Jeugdtoerisme
- Décret Centres de Vacances
- Natuur- en milieuwetgeving
- Reglementering op kampvuren

3 Respect

Respect voor kinderen en jongeren en respect van kinderen en jongeren

Met wederzijds respect bedoelen we respect dat iedereen moet hebben voor kinderen en jongeren maar ook respect van kinderen en jongeren voor iedereen. In dit deel hebben we vooral aandacht voor respect voor kinderen en jongeren en benadrukken daarin drie facetten. Gelijkwaardigheid: kinderen en jongeren zijn gelijkwaardig aan andere actoren. Opkijken: respect hebben voor kinderen en jongeren verwijst ook naar het opkijken naar kinderen en jongeren. Verschillen: we hebben ook aandacht voor verschillen, voor het anders zijn, het anders mogen zijn. Met andere woorden, het belang van diversiteit.

En ten slotte hebben we ook aandacht voor solidariteit en aandacht voor gelijke kansen.

3.1 Die jeugd toch (negatieve beeldvorming)

We stelden het al heel duidelijk in het eerste deel: wat jongeren over zichzelf te horen krijgen in de pers, is vaak niet veel moois. Integendeel, het is dikwijls schrijnend. Daarenboven blijken ook politici meer dan eens kwalijke taal te hanteren als ze over jongeren spreken: “De jeugd van tegenwoordig is roekeloos, zaait terreur, is onverantwoord, is individualistisch ...”, en ga zo maar voort. Kinderen en jongeren moeten bovendien blijkbaar ook nog behoed worden voor alle gevaren eigen aan de grote boze wereld. De overheid heeft hier een belangrijke verantwoordelijkheid.

De overheid moet - net als de media - een correct taalgebruik hanteren en een genuanceerd beeld van kinderen en jongeren weergeven, vertrekkend van en gebaseerd op respect.

Wetgevende initiatieven mogen niet vertrekken van een ongenueanceerd en veralgemenend beeld van kinderen en jongeren. Natuurlijk mag dit niet beperkt blijven tot de taal die wordt gehanteerd, het moet zich ook uiten in de maatregelen die worden genomen, in gepaste reacties.

Ons inziens kan men op tal van vlakken ook opkijken naar kinderen en jongeren. Politici kunnen (net zoals de media) explicieter werk maken van een positieve benadering van kinderen en jongeren. Telkens moeten de competentie en de kracht van jongeren centraal staan. Dit kan door diversiteit te erkennen en daar ook steeds van uit te gaan. Onbekend maakt onbemind. Om kinderen en jongeren beter te begrijpen en dus beter beleid te kunnen voeren, vermelden wij natuurlijk de Vlaamse Jeugdraad, het adviesorgaan voor alles wat met kinderen en jongeren te maken heeft.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt om de verplichte advisering au sérieux te nemen. We verwachten van de regering ook een degelijk antwoord op elk advies.

Uit het decreet Vlaams Jeugdbeleid citeren wij uit artikel 6: “De leden van de Vlaamse regering winnen het advies van de Jeugdraad in over alle materies inzake jeugdbeleid die door de Vlaamse regering worden behandeld.” Daarnaast moet de overheid informeren en natuurlijk ook terugkoppelen.

Bij iedere beleidsdaad moet de overheid aandacht hebben voor de impact op verschillende doelgroepen. Er moeten meer instrumenten worden ontwikkeld om de impact op kinderen en jongeren te kunnen inschatten.

3.2 Jemoeniediscrimineernie (diversiteit)

3.2.1 Multicultureelwel (een multiculturele samenleving)

Respect voor kinderen en jongeren vraagt respect voor diversiteit, vraagt realistische verwachtingen, vraagt participatie. Een correct beeld van de jeugd vraagt tolerantie en vertrekt vanuit de kansen die diversiteit kan bieden. Wij pleiten hierbij voor een niet al te vrijblijvende benadering van tolerantie. De identiteit van ieder van ons wordt bepaald door heel veel verschillende elementen, o.a. de gemeenschappen waartoe men behoort. “Identiteit heeft te maken met het behoren tot verschillende subculturen, maar mag niet daartoe gereduceerd worden.” Bij een gezonde identiteitsontwikkeling kan men keuzes maken en kritiek leveren op aspecten van de culturen van de verschillende groepen waartoe men behoort. Buiten onze wil soms, wordt éénieder min of meer gedwongen om bepaalde aspecten over te nemen vanuit machtigere culturen (bijvoorbeeld Engels als wereldtaal, fastfood, ...). Het is echter even essentieel dat elkeen belangrijke elementen uit zijn of haar cultuur kan bewaren en dat dit recht door anderen wordt erkend.

Het feit dat we in een multiculturele en een multireligieuze samenleving leven, heeft voor de zoektocht van kinderen en jongeren veel voordelen. Daarom mag ieders beleving erg zichtbaar zijn. Want de manier waarop andere jongeren hun religie beleven, kan alleen maar uitnodigend zijn om hierover in dialoog te gaan. Dit gaat dus veel verder dan het tolereren van elkaar, we vinden het belangrijk dat er een grote verscheidenheid is. Op die manier kunnen ideeën ontdekt worden, botsen en elkaar ontmoeten. Zo krijg je de kans om je eigen identiteit te verruimen en dit kan verrijkend werken. Iedereen die zelf de verantwoordelijkheid krijgt om keuzes te maken, komt tot betere keuzes en dat komt uiteindelijk ieders eigenheid ten goede. De overheid moet niet streven naar eenheidsworst en kan verscheidenheid stimuleren. Zij moet daartoe alle discriminaties in wetten en decreten opheffen. De overheid kan ook stimuli aanbieden aan organisaties die werk maken van verscheidenheid en dat kunnen aantonen. Verscheidenheid moet eerder op een positieve manier gehonoreerd worden.

Aan elke minister roepen we op om de discriminaties die zich in zijn eigen bevoegdheid situeren aan te pakken en daartegen te reageren.

Zo is het bijvoorbeeld een taak van de minister van Werk om iets te ondernemen tegen het bevooroordeelde gedrag van werkgevers die weigeren kandidaten met vreemde namen uit te nodigen. Een voorbeeld dat zich jammer genoeg ook in heel wat andere levensdomeinen manifesteert.

Vanuit de Vlaamse Jeugdraad pleiten we er voor om werk te maken van actief pluralisme. De Vlaamse Jeugdraad zelf is een pluralistische organisatie, waar alle ideologieën en religies een plaats kunnen hebben. Dat betekent dat we iedereen waarderen zoals hij of zij is, respect tonen voor alle leidende beginselen die mensen drijven en het goed vinden dat mensen hieruit hun inspiratie halen. Dat betekent ook dat wij geen aanstoot nemen aan religieuze symbolen en handelingen, zolang zij vrij gekozen worden door de mensen die ze (uit)dragen. Integendeel

zelfs, we vinden het leerrijk om elkaar met onze drijfveren te confronteren. Dat is wat wij onder actief pluralisme verstaan.

3.2.2 Iedereenspeelwel (een divers jeugdwerkeraanbod)

Vrije tijd is belangrijk. Vrije tijd is voor iedereen belangrijk, ook voor hen die momenteel niet altijd toegang vinden tot het aanbod dat er momenteel bestaat.

We pleiten voor een vrijetijdsaanbod voor alle kinderen en jongeren.

Ten eerste moet er voldoende experimenteerruimte zijn om tot nieuwe initiatieven te komen. Er moeten impulsen blijven vertrekken, zodat er mogelijk nieuwe werkvormen ontstaan voor bepaalde doelgroepen (bijvoorbeeld jonge politiek vluchtelingen). Daarnaast vinden we het belangrijk om zowel specifieke jeugdwerkvormen als inspanningen in het kader van toegankelijkheid te ondersteunen en voldoende naar waarde te schatten. Werkvormen die zich richten op 'specifieke doelgroepen' (bijvoorbeeld holebi's, maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, ...) zijn niet uitsluitend voor deze groepen. Elke jeugdwerkorganisatie kan waardevolle inspanningen doen om drempels op verschillende vlakken te verlagen. De complementariteit is voor ons belangrijk, het gaat om 'en', niet om 'of'.

We pleiten voor een divers vrijetijdsaanbod, waar experimenteerruimte mogelijk is, de toegankelijkheid van bestaande organisaties wordt vergroot en doelgroepsspecifieke organisaties erkend worden.

3.3 Gelijke kansen

Vanuit ons jeugdbeeld vinden we gelijke kansen evident. Bij het Vlaamse gelijke kansenbeleid worden verschillende doelgroepen getypeerd: vrouwen, allochtonen, holebi's, personen met een handicap en ouderen. Het beleid kan zich niet beperken tot onderzoek, er kunnen ondertussen al intenties en maatregelen gekoppeld worden aan onderzoek dat eerder werd gedaan. Hoewel we het geen goede zaak vinden om alles via wetgeving te regelen, denken we dat de overheid vooral een belangrijke voorbeeldfunctie te vervullen heeft: de partijen moeten meer vrouwelijke politici aantrekken, er moeten meer allochtonen aan het werk kunnen bij de overheid en aanverwante organisaties ...

Inzake gelijke kansen heeft de overheid een belangrijke voorbeeldfunctie en we willen dat ze deze actief opneemt.

Laten we echter duidelijk zijn, we pleiten natuurlijk voor gelijke kansen in alle levensdomeinen: gelijke kansen in het onderwijs, het rechtssysteem, de vrije tijd, op de arbeidsmarkt, ... Juridisch moeten ook nog een aantal discriminaties weggewerkt worden. We denken daarbij aan erfrecht, huwelijksrecht en andere regelingen voor bijvoorbeeld 'nieuw samengestelde gezinnen' en holebi's.

Holebi's, kinderen van nieuw samengestelde gezinnen, migranten, jongeren en ouderen ... iedereen verdient dezelfde rechten.

Wij vragen hier ook bijzondere aandacht voor de opvang en organisatie van nieuwkomers en jonge politiek vluchtelingen. Kinderen en jongeren mogen niet zonder begeleiding

teruggestuurd worden naar hun eigen land. Er moet ook nog heel wat gebeuren om op te treden tegen misbruik van kinderen en jongeren uit andere landen.

3.4 Multi-solidair (intergenerationele en internationale solidariteit en mondiale vorming)

Respect leidt tot solidariteit. We staan hier stil bij intergenerationele en internationale solidariteit. Het ziet ernaar uit dat onze kinderen en jongeren enkele rekeningen van vorige generaties moeten betalen en dat er zelfs nog heel wat schulden zullen bijkomen. Hoe gaan we daarmee om? Graag willen we dat debat aangaan, opdat deze solidariteit niet uitmondt in een ondraaglijk systeem dat veel te laat werd herdacht en aangepakt.

We signaleren dat het absoluut noodzakelijk is om nu het debat op te starten over vergrijzing, over de toekomst van pensioenstelsels, schuldenberg en zilverfonds, ... met onze eigen kinderen en jongeren in het achterhoofd en met inbreng van de huidige generatie jeugdigen. Naast intergenerationele solidariteit wensen we ook voldoende aandacht te besteden aan internationale solidariteit. Als volwaardige regio lijkt het ons evident dat ook Vlaanderen inzake ontwikkelingssamenwerking zijn duit in het zakje doet, en voldoende.

Ontwikkelingssamenwerking is vandaag op federaal niveau nog teveel de speelbal van de regering. Het Zuiden moet het te vaak ontgelden als Belgische belangen zoals handel, defensie of de communautaire vrede op de agenda staan. We pleiten voor een minister van Ontwikkelingssamenwerking op Vlaams én op federaal niveau met een eigen, onafhankelijk budget. Dit budget moet tegen 2010 0,7% van het BNI bedragen. Belangrijk is dat het beleid voor de verschillende bevoegdheidsniveaus complementair is. Mondiale vorming als middel tot het bevorderen van solidariteit mag zich niet beperken tot een project, maar moet als een proces in zoveel mogelijk levensdomeinen vervat zitten. Om tot zo'n integrale aanpak te komen, is het noodzakelijk dat verschillende organisaties, scholen en jeugdwerk hierover een visie ontwikkelen. Een absolute must om op een goede manier aan mondiale vorming te doen, is vertrekken vanuit de leefwereld van de kinderen en jongeren. Het aanbod en de aanpak van mondiale vorming in jeugdwerk en onderwijs moeten voldoende gediversifieerd en ruim zijn.

Er moet extra aandacht worden geschonken aan mondiale vorming binnen de lerarenop-leiding. Ook dient werk gemaakt te worden van een ruim en divers vormingsaanbod, waar jeugdwerk en scholen dan mee aan de slag kunnen, of in ieder geval inspiratie uit kunnen putten.

4. Jong zijn

Levensdomeinen van kinderen en jongeren

Jong zijn ... het wordt vaak bezongen en er wordt wel eens melancholisch naar teruggekeken. Voor ons gaat het over het hier en nu, over vandaag. En omdat we ook verder willen kijken dan onze jeugdige neus lang is, pleiten we voor een beleid met toekomstvisie.

We ijveren voor een jeugdvriendelijk Vlaanderen, want wat goed is voor kinderen en jongeren, is goed voor iedereen.

We spreken ons in dit hoofdstuk uit over verschillende levensdomeinen van jong Vlaanderen. Zonder de intentie te hebben om alles te vatten. We beginnen bij het aspect jeugdonderzoek. Daarna volgen stad en platteland, Europa, jeugdwerk, cultuur, integrale jeugdhulpverlening, groene ruimte, verkeer, onderwijs, arbeid en leefmilieu.

4.1 Jong zijn ... en onderzocht worden

Kinderen en jongeren belanden wel eens onder het vergrootglas van diverse onderzoekers. Wat doen ze? Waarom doen ze dat? Zijn ze wel goed bezig? ...

We pleiten voor de uitbreiding van een jeugdperspectief in jeugdonderzoek. Naast het perspectief van volwassenen en het beeld dat zij gevormd hebben over jonge mensen, is het zinvol om na te gaan hoe kinderen en jongeren zelf denken dat ze zich gedragen in diverse levenssferen.

We verwachten dat het Jeugdonderzoekplatform (JOP), in samenwerking met het Steunpunt Jeugd 'een staat van de jeugd' opmaakt. Deze moet zowel kwantitatief als kwalitatief bekeken worden.

4.2 Jong zijn ... in de stad en op het platteland

We zijn overal gewoon jong. Van de grootste stad tot het kleinste dorp. Logisch dat we willen dat naar beide evenveel beleidsaandacht gaat. Het detecteren en erkennen van verschillende noden moeten de basis vormen van een goed stads- én plattelandsbeleid. Er zijn diverse realiteiten en contexten, die een specifieke benadering vragen. Het plattelandsbeleid moet naast het grootstedelijk beleid staan en er niet mee in 'concurrentie' treden.

Alle aspecten die in dit hoofdstuk aan bod komen, moeten dan ook telkens vanuit die diverse realiteiten en contexten bekeken worden.

Aan openbaar vervoer bijvoorbeeld, wordt in de steden volop gesleuteld, terwijl vele voorsteden, gedeeltelijk verstedelijkte en plattelandsgebieden aan de aandacht van de betrokken beleidsmakers lijken te ontsnappen.

4.3 Jong zijn ... in Europa

Europa ver van ons bed? Europa zit letterlijk in ons bed. De matrassen waarop we slapen, moeten namelijk voldoen aan allerlei Europese normen. Via regelgeving grijpt Europa in op ons dagelijks leven. Een groot deel van het wetgevende werk in Vlaanderen en België is een omzetting van Europese regels wordt wel eens gezegd. We staan hier zelden bij stil. Meestal omdat we het simpelweg niet weten.

Europa is voor vele jongeren onbekend en onbemind. Het is extreem moeilijk te volgen wat de Europese Unie, de Raad van Europa en alle bijhorende instanties allemaal doen en of dit consequenties heeft voor kinderen en jongeren.

Ook Vlaanderen heeft een opdracht om het Europees beleid verstaanbaar en transparant te maken voor kinderen en jongeren.

We leven hier en nu in Vlaanderen, België, Europa en de wereld. Al deze niveaus zijn in mindere of meerdere mate bezig met jeugdbeleid en hebben invloed op de leefwereld van kinderen en jongeren. We vragen aan de Vlaamse beleidsmakers om zeker het Europese jeugdbeleid sterk op te volgen. Dit is in volle evolutie door o.a. het Witboek Jeugd, dat nu volop ingekleurd wordt. We vragen dat de Vlaamse overheid daarin volop haar verantwoordelijkheid neemt en tenminste de algemene doelstellingen implementeert die de Europese Commissie voorstelt. Bovendien dient ze de Europese jeugdbeleidbeslissingen op een verstaanbare en jeugdvriendelijke manier te communiceren naar kinderen en jongeren.

De gemeenschappelijke doelstellingen die in Europa werden afgesproken zijn slechts een minimum. We verwachten dat de Vlaamse overheid werk maakt van de implementatie van de doelstellingen inzake participatie, informatie, vrijwilligerswerk en jeugdonderzoek. We onderstrepen het belang van het opvolgen en het sturen van het Witboek-proces.

4.4 Jong zijn ... in het jeugdwerk

Vele Vlaamse kinderen en jongeren zijn op een of andere manier actief in een jeugdwerkorganisatie. Een groot deel onder hen neemt een belangrijk engagement op in die organisatie.

Vlaanderen mag gerust fier zijn op haar jeugdwerk. Geen enkele regio heeft zo'n uitgebouwd netwerk van jeugdbewegingen, jongerenbewegingen, jeugdhuizen, amateuristische kunstbeoefening, speelpleinverenigingen, jeugdatelier, politieke jeugdverenigingen, initiatieven en zelforganisaties kansarme jeugd, ...

Het jeugdwerk is een plaats waar kinderen en jongeren elkaar ontmoeten, samen spelen, praten, ... en dit moet door de overheid gekaderd, gewaardeerd en gestimuleerd worden.

Om mensen de gelegenheid te geven een engagement op te nemen in het jeugdwerk (en ander sociaal-cultureel werk) pleiten we voor een sociaal-cultureel verlot voor jeugdwerkers. We denken dat dit een zinvolle nieuwe invulling kan zijn in het rijtje 'thematische verlotmogelijkheden'. De Vlaamse regering kan voor de uiteindelijke uitwerking hiervan in dialoog treden met de federale overheid en met de desbetreffende sectoren. Wij pleiten voor sociaal-cultureel verlot voor jeugdwerkers.

De laatste jaren zijn er al veel dingen veranderd in de decretale omkadering van het jeugdwerk. Maar beleid voeren gaat verder dan een decreet of wet.

Communicatieve planning is voor ons een uitgangspunt. We willen geregeld ons werk toelichten in de betreffende commissies van het Vlaams Parlement. Wettelijke omkadering moet vertaald worden in voldoende middelen. De volgende legislatuur willen wij mee aan de tafel zitten om te schrijven aan een Vlaams jeugdwerkbeleidsplan binnen een breder jeugdbeleidsplan.

Een eigen plek voor elke lokale groep Lokaal jeugdwerk heeft nood aan degelijke lokalen. Deze prioriteit in het lokale jeugdwerkbeleidsplan geeft aan dat er nog heel wat werk aan de winkel is.

Elke erkende lokale jeugdgroep moet een eigen plek / lokaal hebben. We pleiten voor: - een wettelijke basis voor 'kwaliteitsvolle' lokalen; - een garantie voor basiskwaliteit, basishygiëne en basisveiligheid; - meer direct overleg tussen beleidsniveaus onderling met inbegrip van relevante actoren; - meer zekerheid van lokalen (zone-eigen plus correcte bouwvergunning).

Right to party Jongeren weten wat ze willen en fuiven hoort daar zeker bij. Uit het fuifonderzoek (Huybregts, Vettenburg, Walgrave, 2002) in opdracht van de minister van Jeugd, blijkt dat jongeren graag fuiven, maar dat het aanbod aan fuiven en fuifinfrastructuur te beperkt is. Op dat vlak dienen nog heel wat inspanningen te gebeuren, zowel door de lokale overheden als de Vlaamse en de federale overheid.

De Vlaamse overheid moet een goed kader voor een lokaal fuifbeleid schetsen. Er moet een stimuleringsbeleid gevoerd worden naar de lokale overheden. En er moet meer direct overleg zijn tussen beleidsniveaus onderling.

Wij denken daarbij aan:

- het vergemakkelijken om vergunde zalen open te stellen voor fuiven;
- het investeren in nieuwe zalen en aanpassen van bestaande zalen aan de Vlaamse-normen en andere bestaande regels;
- de knowhow ter beschikking te stellen (bijv. over security, auteursrechten, ...).

Elke overheid moet hierin haar verantwoordelijkheid opnemen. Op Vlaams niveau moet het Fonds voor Culturele infrastructuur nog meer gebruikt worden om het creëren van fuifinfrastructuur te stimuleren.

4.5 Jong zijn ... met dure cultuur

Jongeren zijn geïnteresseerd in kunst en cultuur. Meer nog, het is de bevolkingsgroep die verhoudingsgewijs het meest participeert aan cultuur. Ze houden van cultuur en ze willen niet alleen cultuur consumeren, maar ze willen er ook zelf aan deelnemen, zelf creatief zijn. En dit gaat alsmaar in stijgende lijn. Dat blijkt onder andere uit de inschrijvingscijfers van het deeltijds kunstonderwijs. Er is dus geen enkele reden tot paniek of onheilsboodschappen. Toch is er nog werk aan de cultuurwinkel.

We pleiten voor meer aandacht en voor erkenning van cultuurproductie en -beleving van kinderen en jongeren.

Dat betekent onder andere dat cultuur van kinderen en jongeren voldoende kansen moet krijgen en in beeld moet worden gebracht. Er gaan al heel wat middelen naar ondersteuning van cultuurproductie en -beleving van jeugdigen, maar deze middelen worden te versnipperd ingezet.

We vragen een meer afgestemd beleid waarin de Vlaamse overheid een regisserende en coördinerende rol speelt en de lokale overheden voldoende stimulansen geeft om een effectief cultuurbeleid te voeren.

Daarnaast moet er grondig werk gemaakt worden van een goede communicatie. Alle bestaande ondersteuningsvormen en mogelijkheden moeten in kaart gebracht en kenbaar gemaakt worden aan kinderen en jongeren.

Er moet een goede en transparante communicatie komen.

Er moeten ook dringend allerlei drempels weggewerkt worden. Drempels die beletten dat kinderen en jongeren deelnemen aan cultuur. We hebben het hier niet alleen over een grotere deelname aan cultuur maar ook over deelname aan meer diverse vormen van cultuur. Er bestaan tal van kortingssystemen en cultuurbonnen. Toch geven jongeren het financiële aspect vaak als drempel aan. Ook voor wat we noemen de populaire cultuur, zoals pop- en rockfestivals. Het is ouderen van harte gegund gratis te “Rimpelrocken”, maar ondertussen betalen jongeren zich blauw op menige festivalweide.

We pleiten voor eenvormige en transparante kortingssystemen.

We zien wel al een aantal zinvolle initiatieven om andere (niet financiële) drempels voor kinderen en jongeren weg te werken. De drempel bij bepaalde huizen, bepaalde werkvormen en bepaalde stromingen is vaak vrij hoog. Dit geldt trouwens niet alleen voor jongeren. Wij juichen dan ook de integratie van uitdagende, leuk gekaderde en speelse cultuurprogramma's toe.

Alle jeugdigen moeten de mogelijkheid hebben deel te nemen aan alle cultuurvormen. Daartoe moet (vooral) de financiële drempel tot een aanvaardbaar niveau herleid worden. Ook andere drempels moeten verder aangepakt worden.

Ten slotte mengen wij ons toch ook graag in de discussie over de prijs van cd's en het kopiëren of downloaden van muziek. Beide zijn voor ons onlosmakelijk verbonden met elkaar. Cd's moeten een pak goedkoper, anders kan het kopiëren niet worden tegengegaan.

We pleiten voor een belastingverlaging van 21% naar 6% op nieuwe cd's. Cd's kopiëren voor educatieve en sociaal-culturele activiteiten moet wettelijk toegelaten worden.

4.6 Jong zijn ... in de puree

Een kwaliteitsvolle jeugdhulpverlening moet vertrekken vanuit het perspectief van kinderen en jongeren. Minderjarigen hebben - uiteraard - recht op hulpverlening en binnen die jeugdhulpverlening moeten ze rechten hebben die ze kunnen afdwingen. Voorzieningen moeten kunnen aantonen dat zij de rechten van minderjarigen respecteren. We vragen dat aan jeugdhulpvoorzieningen de afdwingbare normen van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK) opgelegd worden.

Jongeren hebben echter niets aan een verbeterd statuut als ze er niet van op de hoogte zijn.

We ambiëren een doorgedreven informatiebeleid dat duidelijkheid schept over alle rechten en plichten en waarin jongeren gezien worden als autonome individuen.

De hulpverlening moet niet alleen inspelen op problemen, maar vooral ook kaderen in een breder jeugdbeleid dat ruimte schept voor kinderen en jongeren en hun vragen. Daarom is afstemming van de jeugdhulpverlening op het jeugdbeleidsplan noodzakelijk. Ook wederzijdse afstemming van jeugdhulpverlening en jeugdwerk is bijzonder zinvol. De minister van Jeugd is hierbij een duidelijke partner.

Integrale jeugdhulp moet kaderen in een breder jeugdbeleid. We pleiten voor voldoende openheid en erkenning van het bredere jeugdbeleid en het jeugdwerk als partners in de integrale jeugdzorg.

De uitbouw van een hulpverlening die inspeelt op allerhande problemen heeft zijn waarde, maar moet kaderen in een breder jeugdbeleid dat ruimte schept voor kinderen en jongeren en hun gewone en alledaagse vragen. Essentieel bij integrale jeugdhulpverlening is de aanwezigheid van vertrouwenspersonen. Kinderen en jongeren die hulp wensen, bespreken immers graag hun noden en verzuchtingen (en niet enkel problemen) met mensen die dicht bij hen staan: een vriend, een leraar, een jeugdwerker, ...

Over het moeilijke thema 'jeugddelinquentie' hebben we vorig jaar intensief meegepraat. Een aantal zaken blijven ons sterk dwarszitten.

De bestaande instellingen moeten beter uitgebouwd worden. Er moet meer geïnvesteerd worden in betere voorzieningen voor Bijzondere Jeugdbijstand.

4.7 Jong zijn ... in het groen

Groene ruimte maakt vaak het verschil voor jongeren. Ze spelen en ontmoeten elkaar overal, maar doen dat het liefst in het bos, in parken en in duinen, op dat groene plekje achter de bibliotheek, ...

We zien tal van positieve evoluties als we over jeugdruimte en meer bepaald over groene ruimte spreken, maar we zijn er nog lang niet. Jongeren willen meer toegankelijk groen en liefst dicht in hun eigen buurt. Jongeren moeten splendorwijs bos en natuur kunnen beleven en verkennen.

We pleiten voor voldoende speelruimte door erkenning van zowel officieuze als officiële speelzones, zonder omslachtige aanvraagprocedures weliswaar.

In de algemene structuur van natuurrichtplannen moet de mogelijkheid opgenomen worden om officiële speelzones in te stellen.

De Vlaamse Jeugdraad en Natuurpunt ondertekenden een charter om ook in natuurreservaten spelen mogelijk te maken en te houden. Maar we blijven bezorgd over de inkleuring van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Jeugdlokalen, kampeerterreinen en kampeercentra die in het VEN gelegen zijn, mogen niet verdwijnen want er is al een schrijnend tekort.

In besprekingen en beslissingen over ruimtelijke ordening moeten kinderen en jongeren als ervaringsdeskundigen au sérieux genomen worden. Diverse projecten bewezen al de meerwaarde van het betrekken van de toekomstige gebruikers bij het inrichten van publieke ruimte.

Elke overheid moet kunnen bewijzen dat ze voldoende groene speelruimte biedt. Elke overheid moet rekening houden met de noden en behoeften van kinderen en jongeren bij het opmaken en uitwerken van ruimtelijke plannen en bij de (her)aanleg van groene ruimtes.

4.8 Jong zijn ... in het verkeer

Kinderen en jongeren zijn mobiel. Skateboard, fiets, trein, tram, bus, auto, ... geen enkel vervoermiddel is hen vreemd. Vaak zijn ze de 'zachte' weggebruiker in het verkeer en dus de meest kwetsbare.

Het mobiliteitsbeleid vandaag is niet afgestemd op jeugdigen. Integendeel, je bent pas ervaringskundige als je jaarlijks vele kilometers doet met je auto. Koning auto staat nog steeds centraal in het mobiliteitsdebat en dat zouden we graag anders zien.

De Vlaamse Jeugdraad eist een mobiliteitsbeleid dat de zachte weggebruikers, waar kinderen en jongeren meestal toe behoren, centraal stelt.

In het kader van de verkeersveiligheid zijn het vaak kinderen en jongeren die geïsoleerd worden. Dikwijls worden gemakkelijke en simpele oplossingen naar voor geschoven, zoals het beter opleiden of het uitsluiten van jeugdigen. Zij zijn immers nog te beïnvloeden en moeten dus opgeleid worden. Of een verzekering wordt onbetaalbaar gemaakt om zo jongeren van de baan te houden. Natuurlijk moeten kinderen en jongeren weten hoe ze zich op een goede manier in het verkeer begeven. Dit is geen pleidooi voor het afschaffen van verkeerseducatie. Maar het is niet aan jeugdigen om beter te leren omgaan met steeds snellere wagens en een moordend verkeer. Het is niet aan kinderen om in te schatten wanneer ze zich in de dode hoek van een vrachtwagen bevinden. Kinderen en jongeren zijn wel veel te vaak het slachtoffer van verkeersongevallen. Het kan niet dat de verantwoordelijkheid daarvoor uitsluitend bij die kinderen en jongeren wordt gelegd. We protesteren tegen deze eenzijdige benadering die al te gemakkelijk en simplistisch is. De overheid heeft een belangrijke taak bij het bepalen van maximumsnelheden, aangepaste snelheid, zichtbaarheid, inrichting van de wegen, ...

Verkeersmaatregelen moeten in de eerste plaats de zwakke weggebruiker voor ogen houden. Er is nood aan meer fysieke plaats in het verkeer voor de zachte weggebruiker. We pleiten voor meer fietspaden, voetpaden, oversteekplaatsen, ...

De openbare inrichting moet 'kind'-vriendelijk zijn en moet ook tochten in groep mogelijk maken. Bestaande onduidelijkheden en complexiteiten in het verkeersreglement moeten voor eens en altijd weggewerkt en opgehelderd worden. We pleiten ervoor dat voetgangers altijd links van de openbare weg moeten lopen, of ze nu alleen zijn of in groep. Net zoals fietsers moeten ook voetgangers op de openbare weg met twee naast elkaar mogen lopen in de bebouwde kom. Het verplichten van een dodehoekspiegel bij bussen en vrachtwagens moet uitgebreid worden naar oudere voertuigen.

Om je autonoom, veilig, milieuvriendelijk en samen met vrienden te kunnen verplaatsen, is het openbaar vervoer een schitterend middel. Het vervoersnetwerk van treinen, trams, bussen en metro's is echter nog onvoldoende uitgewerkt om jeugdigen de autonomie te geven zich op zoveel mogelijk momenten naar zoveel mogelijk plaatsen te laten vervoeren.

Openbaar vervoer moet overal flexibel zijn en aansluiten bij wensen van voetgangers, fietsers en ... jawel ... automobilisten.

We willen veeleer een groei van het openbaar vervoer dan een uitbreiding van het wegennet. Dat komt zowel de veiligheid als het milieu ten goede. Meer, beter en betaalbaar openbaar vervoer zal mensen ongetwijfeld aanzetten de auto thuis te laten. Het openbaar vervoer moet dus uitgebreid worden, maar ook veel beter afgestemd. Daarom pleiten we voor een effectief overleg tussen de verschillende beleidsniveaus.

We vragen meer nachtritten, ook tijdens de week. Er moet meer en goedkoper openbaar vervoer komen met een betere spreiding. Initiatieven als de Buzzy Pazz juichen we toe.

Een mentaliteitswijziging moet ook in de hoofden van volwassenen gebeuren. Het zijn zij die vooral de wagen moeten ruilen voor het openbaar vervoer. Het spreekt voor zich dat afstemming op en aansluiting van openbaar vervoer met andere vervoersmiddelen zo goed mogelijk georganiseerd moeten worden om het gebruik ervan te stimuleren. Op het vlak van toegankelijkheid van het openbaar vervoer, vragen we aandacht voor de beperkte mogelijkheden om bijvoorbeeld een fiets op de trein te krijgen. Ook de toegankelijkheid van stations en bushaltes moet voor iedereen gemakkelijker zijn.

4.9 Jong zijn ... op de schoolbanken

We schuiven drie belangrijke deelthema's voor onderwijs naar voren: sociale ongelijkheid, participatie en internationaal schoolverkeer. Over het belang van mondiale vorming hadden we het eerder al (III.4. Multi-solidair, op p. 23).

4.9.1 Jan met de pet, Rachida met de hoofddoek

Sociale ongelijkheid in het onderwijs manifesteert zich op verschillende manieren. Het is erg jammer dat, ondanks alle goede intenties en bedoelingen, niet iedereen dezelfde kansen heeft op school. Een belangrijke opmerking is dat ongelijkheid in het onderwijs al begint vanaf de kleuterklas.

Ongelijkheid aanpakken moet minstens al starten in het kleuteronderwijs.

Vele oorzaken van ongelijkheid in het onderwijs vinden ook hun oorzaak in andere maatschappelijke levensdomeinen. We pleiten ervoor om het thema sociale ongelijkheid open te trekken en te bekijken vanuit een ruimer welzijnskader.

Het onderwijs(systeem) zelf werkt ook ongelijkheid in de hand en reproduceert deze ongelijkheid ook. Naar school gaan kost voor veel mensen te veel geld.

Het principe van kosteloos leerplichtonderwijs moet bewaakt en verzekerd worden. Adequate financiering van het onderwijs is nodig opdat alle scholen kunnen werken aan gelijke kansen voor alle leerlingen.

Beroepsgerichte en technische opleidingen worden vaak ondergewaardeerd of met enige minachting bekeken.

Een bewuste opwaardering van deze opleidingsniveaus moet een blijvend aandachtspunt zijn.

Aandacht voor individuele en Elders Verworven Competenties van kinderen en jongeren zou het risico op 'drop-out' kunnen counteren. We vinden het relevant dat een maatschappelijke analyse uitwijst voor wie dit werkt en wie (alweer) uit de boot valt. De erkenning van deze 'elders verworven competenties' mag niet leiden tot een individuele race naar bewijsstukken en attesten. Leren staat niet enkel in functie van de arbeidsmarkt.

Het debat over de rol van Elders Verworven Competenties (EVC) en niet-formeel leren moet opgevolgd worden. We zien het als een belangrijk instrument om te reflecteren over het huidige aanbod van overheid en sector.

De 'brede school', waarbij de school de spil vormt in een netwerk met andere partners, zoals jeugdwerk, welzijnsorganisaties, buitenschoolse kinderopvang, ... kan ervoor zorgen dat iedereen zijn plek vindt in het onderwijs en er zich thuis voelt. Bovendien biedt een brede school ook houvast aan en kansen voor kinderen, jongeren en hun ouders die - op welk vlak dan ook - minder kansen hebben.

Er moeten netwerken ontwikkeld worden met de school als spil.

4.9.2 Opwarming van het participatieklimaat

Kinderen en jongeren moeten kunnen participeren in de samenleving en dus zeker ook op school. Participatie in het onderwijs gaat niet om "leren participeren", maar om waarlijk participeren, hier en nu, constant.

Leerlingenraden moeten voldoende kansen krijgen om inspraak en participatie waar te maken. We vragen ook meer en andere middelen opdat scholen werk kunnen maken van een echt participatieklimaat.

In het streven naar een participatieklimaat zijn drie fasen belangrijk die elke school voor zichzelf moet invullen: 1) in kaart brengen van de huidige situatie (nulmeting), 2) in kaart brengen van de wenselijke situatie (doelen formuleren) en 3) vertalen naar inspanningsindicatoren en acties (doelen meetbaar en haalbaar formuleren). Voor ons zijn dit minimumvoorwaarden voor participatie. Kinderen en jongeren moeten (onafhankelijk van het

niveau) inspraak (kunnen) hebben in het hele schoolbeleid, over alle zaken die hen aangaan: intern reglement, examenregeling, vakken, taken, evaluatie van leerkrachten, ... het ganse schoolbeleid. Die inspraak geldt trouwens voor alle schoolfactoren en het moet over alles kunnen gaan. Participatie is een recht voor leerlingen van alle leeftijden. Het streven naar een participatieklimaat, en vooral de acties die in dat kader ondernomen worden, moet gebeuren op het eigen tempo van de school en rekening houden met de eigenheid en specifieke context van de school.

Participatie in het onderwijs moet vastgelegd worden in een wettelijk kader. Daarenboven moet er blijvend gesensibiliseerd worden over het belang van participatie.

Onderwijs, geen eiland Een opmerking die we daarnaast wel nog wensen te formuleren, is dat kinderen en jongeren recht hebben op vrije tijd. Vrije tijd die absoluut losstaat van en niets te maken heeft met onderwijs en de school. Vrije tijd, een recht voor iedereen, op elke leeftijd.

De hoeveelheid en timing van huiswerk en examens moeten voldoende afgewogen worden, zodat ze geen bedreiging vormen voor vrije tijd en vrijwilligerswerk.

4.9.3 Blokken en wegwezen (Internationaal schoolverkeer)

Studeren in het buitenland, van welke aard ook, is erg leerrijk en tof. Het is jammer dat niet iedereen de kans heeft om naar het buitenland te gaan. De gelijkstelling en erkenning van de diploma's is nu nog onvoldoende gegarandeerd en dat is jammer.

De beurzen moeten gekoppeld worden aan het inkomen van de ouders en moeten zowel de kosten van didactische aard als de kosten van huisvesting dekken.

Alle nodige informatie en papieren moeten op één plek voorhanden zijn: het één-loketsysteem. Deze informatie moet bovendien "op maat" van alle jongeren zijn.

We zijn voor een mondiale harmonisering van diploma's en opleidingen. De procedures moeten snel en eenvoudig zijn.

4.10 Jong zijn ... en werken

Om een goed jeugdinformatiebeleid met betrekking tot arbeid te kunnen voeren, moet ook het arbeidsbeleid aan een aantal voorwaarden voldoen: het beleid moet transparant, eenvormig en duidelijk zijn. Dus niet doorweven van uitzonderingen.

4.10.1 Trajectbegeleiding

Trajectbegeleiding begrijpen we als de begeleiding van jeugdigen in hun zoektocht naar werk. Trajectbegeleiding gaat over een inschakelingproces van een werkzoekende in de arbeidsmarkt in meerdere stappen. De trajectbegeleiding moet dus de wensen verzoenen van de werkzoekende en de arbeidsmarkt. Het moet een proces op maat van de mens zijn.

Om volledig tot haar recht te komen, moet de trajectbegeleiding starten op de grens tussen onderwijs en arbeid. We pleiten dan ook voor een degelijke trajectbegeleiding door de onderwijsinstellingen tijdens de schooltijd in de vorm van begeleiding bij de studiekeuze of

joboriëntering. Elke jongere moet voldoende voorbereid zijn op wat komen gaat als hij of zij de stap zet naar een verdere opleiding of naar de arbeidsmarkt. Voor deeltijds lerenden is een voortraject (deeltijds onderwijs / deeltijdse vorming) een mogelijke oplossing.

We pleiten voor een vaste trajectbegeleider die aan begeleiding doet op maat van de jongere. Voor de ene intensief, voor de andere wat op een afstand, naargelang de noden en behoeften. De trajectbegeleiders volgen iemand gedurende heel de arbeidsloopbaan.

De bundeling van de nu versnipperde inspanningen leidt tot een transparant en eenduidig beleid. Een initiatief zoals de werkwinkel is alvast een stap in de goede richting, maar we vragen een optimalisering.

De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) moet een coördinerende rol opnemen. De VDAB moet de constante zijn en in overleg met de werkzoekende bepalen welk traject hij aflegt. Van daaruit kan er doorverwezen worden naar gespecialiseerde instanties, organisaties en opleidingsinitiatieven. Samenwerking en netwerk zijn ook voor de VDAB sleutelbegrippen. Naast een vlotte bereikbaarheid en ruime openingsuren, is een specialisatie in aanpak en doelgroep van belang. We pleiten voor een stimulerend beleid in plaats van een bestraffend beleid.

Een ander knelpunt is de verwachting van de jongeren naar zichzelf. Sommige jongeren onder- of overschatten zichzelf. Ze verwachten werk waarvoor ze niet de juiste kwalificaties hebben. Werken aan een juist zelfbeeld en kennismaking met de arbeidsmarkt (via stage, werkervaring, projectweken ...) in het laatste jaar van alle onderwijssystemen (van deeltijds beroepsonderwijs tot universiteit) kan hier een uitkomst bieden.

Vanuit de bedrijvenwereld komt er een toenemende vraag naar coaching van jonge werknemers die nog niet over de gepaste attitudes beschikken om rendabel te zijn voor de werkgever. Een 'vertaler', in de vorm van een jobcoach, kan de aanpassing voor beiden versoepelen.

We pleiten voor een inbedding van het concept 'jobcoach' voor startende werknemers.

We willen de bedrijven responsabiliseren om hier ook hun verantwoordelijkheid in op te nemen. Ze mogen niet enkel rekenen op overheidssteun en moeten aangemoedigd worden te investeren in het arbeidswelzijn van jonge werknemers.

4.10.2 Een combiné van twee (opleidingen en arbeid)

Zowel jongeren als de arbeidswereld zijn gebaat bij een accuraat opleidingsbeleid in Vlaanderen dat flexibel inspeelt op de behoeften en noden van beiden.

Schoolmoe en werklustig De deeltijdse leersystemen (deeltijds beroepssecundair onderwijs, middenstandsopleiding, deeltijdse vorming) staan al te vaak in een negatief daglicht. Voor jongeren is het vaak een negatieve keuze, de laatste trap in het watervalstelsel. Nochtans bieden de systemen een oplossing voor diegenen die niet graag naar school gaan en maar al te graag al zouden werken. Verschillende scholen uit het beroepsonderwijs en het deeltijdse beroepsonderwijs zijn zo flexibel en alert dat ze hun lesactiviteiten kunnen verplaatsen naar de werkvloer. Ze kunnen gebruik maken van het machinepark en inspelen op recente technologische evoluties. Dit komt alle partijen ten goede.

Deeltijds leren moet als een voltijds en volwaardig engagement beschouwd worden. De dagen dat jongeren niet naar school moeten, moeten ze ook effectief aan de slag kunnen (deeltijdse job of in brug- of voortrajecten). Er moeten de nodige maatregelen genomen worden om werkgevers te stimuleren deze jongeren kansen te bieden. Maar dit mag niet ten koste gaan van bestaande arbeidsplaatsen.

We pleiten daarom voor een positieve beeldvorming van de deeltijdse leersystemen, zowel gericht naar jongeren als naar ouders en bedrijven.

Knelpuntberoepen en tekorten op de arbeidsmarkt Een steeds weerkerend thema is hoe onderwijs kan anticiperen op nakende tekorten in de bedrijvenwereld. We denken hier onder andere aan knelpuntberoepen.

De Vlaamse overheid heeft een coördinerende taak wat betreft de afstemming tussen de sectorale vormings- en opleidingsfondsen, die investeren in praktijkgerichte opleidingen, en het aanpassen van opleidingen op vraag van bedrijven.

Bovendien moet hierover doorgedreven overleg gebeuren met de onderwijsinstellingen. Dit moet maken dat het stimuleren van mensen om te kiezen voor bepaalde beroepen geen concurrentieslag wordt en niet verzandt in kortetermijndenken. We pleiten voor een betere bekendmaking van deze initiatieven zowel naar de bedrijvenwereld als naar de jongeren.

De hoge ontwikkelingssnelheid van bedrijven De onderwijswereld kan de ontwikkelingsnelheid van bedrijven vaak niet aan. Daarbij komt het feit dat van leerkrachten verwacht wordt dat ze zich permanent bijscholen.

We pleiten ervoor dat leerkrachten af en toe terug ondergedompeld worden in de praktijk als vorm van bijscholing. Nog idealer is dat vakleerkrachten aangemoedigd worden een halftijdse job in het onderwijs te combineren met een halftijdse job in het vakgebied waarin hij lesgeeft. Deze combinatie moet eenvoudiger worden.

Dit schept de mogelijkheid onmiddellijk op de hoogte te zijn van de nieuwste ontwikkelingen en deze snel te integreren in het lessenpakket.

Levenslang en levensbreed leren We onderstrepen ook hier het belang van levenslang en levensbreed leren. Opleidingen binnen het bedrijf moeten gestimuleerd worden. Belangrijk is dat de opleidingen op maat van de werknemer zijn en een antwoord geven op zijn vragen en behoeften.

We appreciëren ook de nu al genomen maatregelen zoals de opleidingscheques, maar pleiten voor een correct gebruik ervan en een uitbreiding naar vzw's.

4.11 Jong zijn ... ook morgen en overmorgen (leefmilieu)

De wereld die moet nog een eeuwigheid mee. Ons leefmilieu is belangrijk en hoort bij een zeker basisrespect voor jongeren. We moeten hier allemaal nog een tijdje verder, jongeren nog wat langer dan de huidige generatie politici. Dit wil zeggen dat er nog voor heel wat ecologische problemen oplossingen moeten gezocht worden.

Economie mag niet primeren op leefmilieu.

Als de aarde aan eenzelfde tempo blijft opwarmen, zal een derde van alle plant- en diersoorten verdwijnen. Over de gevolgen daarvan durven wij hier even niet doordenken. Het is een complex probleem, en net daarom denken we dat politici het niet uit de weg mogen gaan en dringend naar oplossingen moeten zoeken. We vragen meer dan kortetermijnoplossingen. Een container of pijplijn lucht uit Siberië zal de problemen niet oplossen.

We willen dat het beleid verder kijkt dan vijf jaar en actief op zoek gaat naar antwoorden op het moeilijke leefmilieuvraagstuk.

We denken daarbij aan een integraal beleid: het promoten en financieel aantrekkelijk maken van duurzame producten en goederen, van openbaar vervoer, van duurzame systemen om energie op te wekken, van makkelijker recycleerbare materialen en afvalsortering, ...

5 To do

De laatste jaren gaat er in onze samenleving veel aandacht naar kinderrechten, jeugdbeleid en inspraak. Maar toch is de Vlaamse Jeugdraad nog niet tevreden. De kennis en de levenservaring van kinderen en jongeren worden nog altijd niet consequent als een meerwaarde in onze samenleving gezien. Voor de Jeugdraad moet het jeugdbeleid in functie staan van de 'empowerment' van kinderen en jongeren.

Tot slot. Een overzicht van het werk dat op de plank ligt de komende jaren. Om de bomen in het bos te zien, zetten we alles per bevoegdheidsdomein nog eens op een rijtje.

Een to-dolijst is een handig instrument om af te checken. Een hulpmiddel om de volgende vijf jaren regelmatig naar terug te grijpen.

VLAAMSE JEUGDRAAD

- Afsluiten van convenant met de overheid met goede afspraken over ieders taken om participatie (met empowerment) van kinderen en jongeren zo sterk mogelijk te maken;
- Signaleren van zoveel mogelijk overbodige regelgeving aan de overheid.

ELKE MINISTER

- Kinderen en jongeren meer participatiemogelijkheden geven; Participatie van kinderen en jongeren op een plezierige, creatieve manier invullen; Werken aan een geïntegreerd jeugdbeleid;
- Een kwalitatief en sterker informatiebeleid ontwikkelen, waarin kinderen en jongeren centraal staan;
- Ondubbelzinnige communicatie over wetgeving;
- Duidelijke regels, met glasheldere consequenties;
- Schrappen van overbodige en/of dubbelzinnige regelgeving;
- Beter overleg en afstemming tussen beleidsniveaus;
- Bij eventuele preventieve acties jongeren bevragen en betrekken;
- Correcte taal gebruiken en een genuanceerd beeld van jongeren weergeven; Over alle materies die kinderen en jongeren aanbelangen advies vragen aan de Vlaamse Jeugdraad;
- Een degelijk antwoord formuleren (binnen de juiste termijn) op adviezen van de Vlaamse Jeugdraad;
- Bij iedere beleidsdaad aandacht hebben voor de impact op verschillende doelgroepen;
- Instrumenten ontwikkelen om de impact van beleidsbeslissingen op kinderen en jongeren te kunnen inschatten;
- Discriminaties effectief aanpakken en daartegen reageren;
- Voorbeeldfunctie inzake gelijke kansen opnemen;
- Alle aspecten die in het beleid aan bod komen, moeten telkens vanuit die diverse realiteiten van stad en platteland bekeken worden;
- Europees beleid verstaanbaar en transparant maken voor jongeren:

- Implementatie van de Europese gemeenschappelijke doelstellingen inzake participatie, vrijwilligerswerk en jeugdonderzoek;
- Opvolgen van het Witboek-proces.

5.1 Diensten van de minister-president

Er op letten dat de aandachtspunten meegenomen worden door alle ministers.

5.2 Buitenlands beleid en Internationale samenwerking

- Een minister van Ontwikkelingssamenwerking op Vlaams en op federaal niveau met een eigen, onafhankelijk budget;
- Het budget voor ontwikkelingssamenwerking moet tegen 2010 0,7% van het BNI bedragen.

5.3 Wetenschappen en Technologische innovatie

- Uitbreiding van het jeugdperspectief in jeugdonderzoek;
- 'Een staat van de jeugd' opmaken, door het JeugdOnderzoeksPlatform (JOP) i.s.m. het 'Steunpunt Jeugd';
- Implementatie van de Europese gemeenschappelijke doelstellingen inzake jeugdonderzoek.

5.4 Bestuurszaken

5.5 Financiën en begroting

- Debat opstarten met huidige generatie jongeren over schuldenlast, vergrijzing... met onze kinderen en jongeren in het achterhoofd, met betrokkenheid van kinderen en jongeren.

5.6 Onderwijs en vorming

- Aandacht voor mondiale vorming in het onderwijs. Extra aandacht in de lerarenopleiding;
- Ongelijkheid aanpakken, te beginnen in het kleuteronderwijs;
- Het principe van kosteloos leerplichtonderwijs moet bewaakt en verzekerd worden;
- Adequate financiering van het onderwijs bewaken en verzekeren, opdat alle scholen kunnen werken aan gelijke kansen voor alle leerlingen;

- Een bewuste opwaardering van de ondergewaardeerde opleidingsniveaus waarmaken;
- Opvolging van het debat van EVC (Elders Verworven Competenties) en niet-formeel leren;
- Installatie van de “brede school”: er moeten netwerken ontwikkeld worden, met de school als spil;
- Participatie in het onderwijs moet vastgelegd worden in een wettelijk kader;
- Er moet blijvend gesensibiliseerd worden over het belang van participatie;
- De hoeveelheid en timing van huiswerk en examens moeten voldoende afgewogen worden, zodat ze geen bedreiging vormen voor vrije tijd en vrijwilligerswerk;
- De beurzen om in het buitenland te gaan studeren, moeten gekoppeld worden aan het inkomen van de ouders en moeten zowel de kosten van didactische aard als de kosten van huisvesting dekken;
- Alle nodige informatie en papieren om in het buitenland te studeren zouden op één plek voorhanden moeten zijn: het één-loketsysteem. Deze informatie moet bovendien op maat van alle jongeren zijn;
- Mondiale harmonisering van diploma's en opleidingen;
- De procedures om in het buitenland te studeren, moeten snel en eenvoudig zijn;
- Leerkrachten af en toe onderdompelen in de praktijk als vorm van bijscholing;
- Aanmoediging van vakleerkrachten om een halftijdse job te combineren met lesgeven.

5.7 Welzijn en Volksgezondheid

- Aan voorzieningen van Integrale jeugdhulp de afdwingbare normen van het IVRK opleggen;
- Een doorgedreven informatiebeleid ontwikkelen dat duidelijkheid schept over alle rechten en plichten voor jeugdigen in de Bijzondere Jeugdbijstand. Hierbij moeten kinderen en jongeren gezien worden als autonome individuen;
- Integrale jeugdhulp moet kaderen in breder jeugdbeleid;
- Voldoende openheid en erkenning van het bredere jeugdbeleid en het jeugdwerk als partners in de integrale jeugdzorg;
- De gesloten instelling Everberg moet onmiddellijk dicht;
- De bestaande instellingen moeten beter uitgebouwd worden;
- Er moet meer geïnvesteerd worden in betere welzijnsvoorzieningen voor kinderen en jongeren;
- Debat opstarten met huidige generatie jongeren over schuldenlast, vergrijzing... met onze kinderen en jongeren in het achterhoofd.

5.8 Cultuur, Jeugd, Sport & Media

- Een divers vrijetijdsaanbod, met experimenteerruimte voor nieuwe initiatieven, erkenning doelgroepsspecifieke organisaties en verhogen van toegankelijkheid van bestaande organisaties;
- Extra aandacht voor mondiale vorming en instrumenten aanleveren voor mondiale vorming in het jeugdwerk;
- Communicatieve planning uitwerken;
- Coördineren van geïntegreerd jeugdbeleid, dus jeugdbeleid doorheen alle relevante beleidsdomeinen doorvoeren;
- Versterking van Vlaamse administratie om geïntegreerd jeugdbeleid mogelijk te maken;
- Coördineren van het jeugdinformatiebeleid;
- Toelichting door Vlaamse Jeugdraad in betreffende commissies van Vlaams parlement indien gevraagd en indien wenselijk;
- Wettelijke omkadering vertalen in middelen;
- Voor elke erkende jeugdgroep een degelijk/eigen lokaal;
- Zekerheid van lokalen moet gegarandeerd worden (zone-eigen plus correcte bouwvergunning);
- Een wettelijke basis om in kwaliteitsvolle lokalen te voorzien;
- Garantie voor basiskwaliteit, basishygiëne en basisveiligheid;
- Direct overleg tussen beleidsniveaus onderling met inbegrip van relevante actoren;
- Implementatie van de Europese gemeenschappelijke doelstellingen inzake participatie, vrijwilligerswerk en jeugdonderzoek;
- Opvolgen van het Witboek-proces;
- Kader voor fuiven (en fuifbeleid) ontwikkelen;
- Stimuleringsbeleid naar lokale overheden;
- Vergunde zalen gemakkelijker openstellen;
- Investeren in nieuwe zalen en aanpassen van bestaande zalen;
- Knowhow voor fuiven ter beschikking stellen;
- Meer aandacht en erkenning voor cultuurproductie en -beleving van kinderen en jongeren;
- Stimulansen voor een effectief cultuurbeleid voor jongeren;
- Goede en transparante communicatie;
- Eenvormige en transparante kortingssystemen;
- Alle kinderen en jongeren de mogelijkheid geven deel te nemen aan alle cultuurvormen;
- Wegwerken van drempels voor kunst- en cultuurproducties en voorstellingen;

- Belastingverlaging voor cd's van 21% naar 6%;
- Cd's kopiëren moet wettelijk toegelaten worden voor educatieve en socio-culturele activiteiten.

5.9 Economie, Werkgelegenheid & Toerisme

- Sociaal-cultureel verlof voor jeugdwerkers;
- Een vaste trajectbegeleider die aan begeleiding doet op maat van de jongere. De trajectbegeleiders volgen iemand all the way, gedurende heel de arbeidsloopbaan;
- De VDAB moet:
 - bereikbaar zijn/ruime openingsuren hebben;
 - coördinerende functie inzake trajectbegeleiding opnemen;
 - zich specialiseren in aanpak en doelgroep;
 - kennis van het opleidingslandschap en de bedrijfswereld vergaren;
 - samenwerken en netwerken met alle relevante actoren;
 - de mens centraal stellen;
 - stimulerend en niet bestraffend werken.
- Gerichte actie naar positieve beeldvorming voor de deeltijdse leersystemen, zowel gericht naar jongeren als naar ouders, bedrijven ...;
- Inbedding van het concept 'jobcoach';
- Afstemming tussen sectorale vormings- en opleidingsfondsen, die investeren in praktijkgerichte opleidingen en het aanpassen van opleidingen op vraag van bedrijven;
- Leerkrachten af en toe onderdompelen in de praktijk als vorm van bijscholing;
- Aanmoediging van vakleerkrachten om een halftijdse job te combineren met lesgeven;
- Opleidingscheques ook ter beschikking stellen van vzw's;
- Economie niet laten primeren op leefmilieu;
- We willen dat het beleid verder kijkt dan 5 jaar en op zoek gaat naar antwoorden op het moeilijke milieuvraagstuk;
- We willen een integraal beleid voor het leefmilieu: het promoten en financieel aantrekkelijk maken van duurzame producten en goederen, het aanmoedigen van openbaar vervoer, het stimuleren van duurzame systemen om energie op te wekken, het stimuleren van makkelijker recycleerbare materialen en afvalsortering, ...

5.10 Landbouw en Visserij

- Voldoende speelruimte, zowel door erkenning van officieuze als officiële speelzones, zonder omslachtige aanvraagprocedures.

5.11 Leefmilieu en Natuur

- Voldoende speelruimte, zowel door erkenning van officieuze als officiële speelzones, zonder omslachtige aanvraagprocedures;
- Elke overheid moet rekening houden met de noden en behoeften van kinderen en jongeren bij het opmaken van ruimtelijke plannen en bij de (her)aanleg van groene ruimte.

5.12 Mobiliteit

- Mobiliteitsbeleid dat de zachte weggebruikers centraal stelt; Er is nood aan meer fysieke plaats in het verkeer voor zachte weggebruikers: meer fietspaden, voetpaden, oversteekplaatsen, ...;
- De openbare inrichting moet kindvriendelijker zijn en moet ook tochten in groep mogelijk maken;
- Bestaande onduidelijkheden en huidige complexiteit in het verkeersreglement moeten weggewerkt en opgehelderd worden.;
- Voetgangers altijd links van de weg moet de regel zijn;
- Voetgangers moeten met 2 naast elkaar mogen lopen in de bebouwde kom;
- Er moet meer, beter gespreid en goedkoper openbaar vervoer komen;
- Openbaar vervoer moet overal flexibel zijn en aansluiten bij wensen van voetgangers, fietsers en ... jawel ... automobilisten;
- Het openbaar vervoer moet meer nachtritten aanbieden, ook tijdens de week;
- Stimuleren van initiatieven zoals Buzzy Pazz.

5.13 Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend

Erfgoed

- Voldoende speelruimte, zowel door erkenning van officieuze als officiële speelzones, zonder omslachtige aanvraagprocedures;
- Elke overheid moet kunnen bewijzen dat ze voldoende groene speelruimte biedt; Elke overheid moet rekening houden met de noden en behoeften van kinderen en jongeren bij het opmaken van ruimtelijke plannen en bij de (her)aanleg van groene ruimte.

VLAAMSE SPORTRAAD

De sport draagt bij tot een gezonde, vitale en geïntegreerde samenleving. Dat hoeft allang geen betoog meer. Op de Vlaamse politieke agenda is de sport gestaag aan het klimmen. Ook op de Vlaamse begroting is een inhaalbeweging ingezet. Dat opent perspectieven voor de komende regeerperiode.

De Vlaamse Sportraad vertrouwt erop dat de aandacht en de middelen voor de sport fors blijven stijgen. Van de nieuwe Vlaamse bewindsploeg wordt bijzondere aandacht gevraagd voor de volgende thema's.

1 Uitgangspunten

- Het sportbeleid is grondwettelijk de uitsluitende bevoegdheid van de gemeenschappen. De Vlaamse minister van sport is bevoegd voor het sportbeleid in Vlaanderen. Federale inmenging in het Vlaamse sportbeleid kan onder geen beding.
- De nieuwe Vlaamse regering begint best met een evaluatie en een actualisering van het Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen. Toen de Vlaamse regering het Strategisch Plan in 1997 goedkeurde, werden afspraken gemaakt voor een vijfjaarlijkse actualisering. Zo'n actualisering kwam er totnogtoe niet.
- De Vlaamse regering kan evenmin om de resoluties heen van de Staten-Generaal van de Sportclubs, uit 2003. Het is nuttig om een timing en een taakverdeling aan die resoluties te koppelen, zoals indertijd aan het Strategisch Plan.
- In recente beleidsteksten is enkel nog sprake van topsport en sport voor allen. De sport tot twee categorieën verengen, is te eenvoudig. Topsport, wedstrijdsport, breedtesport, zijn drie vormen van sportbeoefening die elk een eigen benadering vergen.
- Administratieve vereenvoudiging, al jaren een topprioriteit van de Vlaamse regering, mag in de sportieve regelgeving geen dode letter blijven. Om van de vereenvoudiging versneld werk te maken, kan een beroep worden gedaan op de kenniscel Wetsmatiging van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

2 Infrastructuur

- De jongste jaren werden op het vlak van de sportinfrastructuur grote inspanningen geleverd, zeker op het Vlaamse niveau. Maar de behoefte aan renovatie en aan nieuwe accommodaties stijgt sneller dan het aanbod, vooral lokaal. De komende jaren wordt infrastructuur wellicht het belangrijkste aandachtspunt in het sportbeleid.
- De basis van een goede infrastructuurpolitiek is een wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar de lokale en bovenlokale behoeften, vanuit een ruimtelijk zowel als sportief oogpunt. Zo'n behoefteonderzoek is een kerntaak van de Vlaamse overheid.
- Het behoefteonderzoek moet uitmonden in een prioriteitenlijst en in afspraken tussen de bestuursniveaus over wie wat doet, in de constructie zowel als in de exploitatie van sportinfrastructuur. Afspraken zijn ook nodig met de particuliere sector.

- De afstemming van infrastructuurprojecten kan beter. De geplande wielerpistes in Brugge én Oostende, op een boogscheut van elkaar, zijn een treffende illustratie van hoe het niet moet.
- Sportfederaties kunnen nog nauwer bij projecten worden betrokken. Federaties niet horen, resulteert in een onevenwichtige spreiding van sportinfrastructuur en in tekorten op het vlak van technische normering en functionaliteit.
- De oprichting is wenselijk van een sportinfrastructuurfonds, voor sportspecifieke én multifunctionele sportinfrastructuur.
- Meer gerichte incentives zijn nodig voor de oprichting van lokale, kleinschalige sportinfrastructuur, onder meer om normen en kwaliteitseisen te kunnen stellen.
- Alle beleidsmakers moeten toegang hebben tot de databank van sportinfrastructuur in Vlaanderen.
- De renovatie en de profilering van de Bloso-centra, de toenemende samenwerking van de sportadministratie met andere overheden, en de publiek-private samenwerking, zijn positieve ontwikkelingen, die moeten worden voortgezet.
- Een vraag die daarbij rijst, is of de Vlaamse overheid al haar sportcentra zelf moet exploiteren. Voor de exploitatie van haar toeristische centra werkt de Vlaamse overheid uitsluitend met erfpachtovereenkomsten.
- De sportsector moet op elk niveau inspraak hebben in projecten ivm leefmilieu en ruimtelijke ordening die sportieve implicaties hebben, zoals VLAREM en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.
- Vlaanderen telt al veel alternatieve wandelpaden en fietsroutes, los van de klassieke weginfrastructuur. Veilig wandelen en fietsen is van levensbelang. De sport kan hier een bijdrage leveren. Maar voor duurzame oplossingen moeten alle departementen de handen ineenslaan. Het uiteindelijke doel moet een netwerk zijn van onderling verbonden routes, zoals in Nederland, bijvoorbeeld in vroegere spoorwegbeddingen.

3 Promotie

- Een nieuw Vlaams sportpromotieplan is wenselijk voor de komende regeerperiode, gefocust op wie zonder voorzet van de overheid, niet aan sporten toekomt.
- De beste promotie van de breedtesport is via de schoolsport, veel meer dan via de topsport. In de onderwijsgebonden sport ligt ook de basis voor lifetime sporten.
- De onderwijsgebonden sport verdient daarom nog meer aandacht, van peuterklas tot hoger onderwijs, intra muros zowel als extra muros. Eén uur sport per schooldag is het minimum, een halve dag sport per halve dag les blijft het na te streven ideaal.
- Sportclubs moeten nog meer in de onderwijsgebonden sport worden ingeschakeld, met een verruimd sportaanbod.
- De doorstroming van school naar sportclub is beter gediend met een samenwerking tussen 4 partners: gemeente - school - sportclub - sportfederatie, dan met de klassieke lokale driehoek: gemeente - school - sportclub.

- Er is veel te doen rond het wervende effect van topsport. Niets heeft meer wervend effect dan de dagelijkse inzet van heel veel mensen in de sportclubs, de sportfederaties, de opleidingscursussen. Bijgevolg moet daar de meeste aandacht en steun van de overheid naartoe gaan.
- Maatregelen zijn dringend nodig om de daling van het aantal sportclubs om te keren. Dat kan niet zonder enkele oorzaken van de daling aan te pakken, zoals de vergrijzing van de vrijwillige inzet, en het vergunningsbeleid, met SABAM voorop. Daarnaast is een flexibel sportaanbod nodig, met nieuwe sportvormen. Het doelgroepenbeleid moet worden voortgezet, maar verbreed, naar leeftijdsgebonden zowel als maatschappelijke doelgroepen. Naast de jeugd, moeten de senioren als snelst groeiende groep, een passend aanbod krijgen. Doelgroepen moeten inspraak hebben in de uitstippeling van het doelgroepenbeleid.
- Een nog planmatiger aanpak is wenselijk van de sportpromotie. Occasionele acties moeten in een groter geheel worden ingepast. Langlopende acties moeten decretaal worden verankerd.
- De oprichting kan worden overwogen van een volwaardige afdeling Marketing en Promotie binnen de sportadministratie.

4 Subsidiëring

- Een actualisering is wenselijk van het decreet van 05-04-1995 voor de gemeentelijke en provinciale sportdiensten, met bijzondere aandacht voor de oprichting van nieuwe sportdiensten. Nagenoeg de helft van alle Vlaamse gemeenten heeft immers nog geen erkende sportdienst. Best komt er een compleet nieuw decreet, om het lokale sportbeleid nieuwe stimulansen te geven en om alle gemeenten, ook de kleinere, die nu vaak de normen niet halen, op permanente basis bij het sportbeleid van de Vlaamse overheid te betrekken.
- Een herziening is wenselijk van de uitvoeringsbesluiten bij het decreet van 13-07-2001 voor de Vlaamse sportfederaties, met het accent op administratieve vereenvoudiging. Het decreet bevat veel goede punten. De administratieve jungle waar sportfederaties doorheen moeten, werkt echter ontmoedigend. De ondoorzichtigheid vindt haar oorzaak in het kluwen van administratieve richtlijnen, meer nog dan in de complexiteit van de uitvoeringsbesluiten.
- De subsidiëring moet verder voor alle actoren, op alle niveaus, als duidelijk meetbaar beleidsinstrument dienen. Geen subsidiëring dus zonder effectmeting.
- Een ernstig onderzoek is wenselijk naar de mogelijkheid van een geleidelijke evolutie naar enveloppenfinanciering, op basis van convenanten en gekoppeld aan effectmeting. Sportfederaties die gedetailleerde richtlijnen verkiezen boven enveloppenfinanciering, kunnen ook met convenanten worden bediend.

5 Ondersteuning

- Er is behoefte aan een georganiseerde juridische dienstverlening voor sportfederaties, sportdiensten, en andere actoren.
- Er is behoefte aan een juridisch kader, aan professionele ondersteuning en aan actieve rekrutering voor het vrijwilligerswerk en voor de semi-agorale arbeid.
- Voor het vrijwilligerswerk en voor de semi-agorale arbeid is dringend een wettelijke regeling nodig, die meer inhoudt dan fiscale vrijstellingen. Een wettelijke oplossing ligt nog deels op het federale niveau en vergt een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak.
- De tewerkstellingsmogelijkheden in de sport moeten beter worden benut. Dat kan door de reguliere arbeid in de sport goedkoper te maken, of door bijkomende middelen voor de reguliere arbeid beschikbaar te stellen. Lagere bijdragen voor de sociale zekerheid behoren tot de mogelijkheden.

6 Informatie, communicatie, media

- Informatie en communicatie zijn essentiële taken van de overheid.
- Er is behoefte aan een databank die alle aspecten van de sport in Vlaanderen omvat: sportwetgeving, sportinfrastructuur, sportstructuren, sporttakken. Aan de databank moeten alle actoren meewerken en ze moet voor iedereen toegankelijk zijn.
- Maatregelen zijn nodig om sportwetenschappelijke informatie en informatie over de sport in de Europese Unie beter toegankelijk te maken.
- Er is behoefte aan een VRIND voor de sport, dwz kerncijfers waar de Vlaamse minister van sport zijn beleid op af kan stemmen. Er is ook inzicht nodig in de geldstromen van de overheden naar de georganiseerde sport.
- De rol van de media voor de sport kan niet worden overschat. De openbare omroep, die met gemeenschapsgeld werkt, moet veel meer aandacht hebben voor de minder gekende sporten. Er wordt met belangstelling uitgekeken naar het nieuwe programma Vlaanderen Sportland, in het najaar van 2003 aangekondigd door de Vlaamse minister van sport.

7 Vorming

- De Vlaamse Trainersschool blijft een voorbeeld van een degelijk samenwerkingsverband. Toch zijn er inzake vorming nog enkele lacunes.
- Er moet meer sportpedagogisch geschoold personeel worden opgeleid, om in het aanslepende tekort te voorzien, vooral in de jeugdsport. Desnoods kan een beroep worden gedaan op afgestudeerden van de sporthumaniora's.
- Er moet in de toenemende behoefte aan opleiding worden voorzien van bestuurskaders en in mindere mate van administratieve kaders.

- Actieve stimulansen zijn nodig voor de vorming van scheidsrechters en juryleden, vooral voor de jeugd.
- Vrijwilligers en semi-agorale werkers moet een passend vormingsaanbod krijgen.
- De opleidingscheques van de Vlaamse overheid moeten voor vzw's uit de sportsector en met name voor de erkende Vlaamse sportfederaties, toegankelijk zijn en blijven, zonder enige beperking. Initiatieven zijn nodig om het gebruik van de opleidingscheques in de sport te optimaliseren.

8 Topsport

- De topsport mag zich in toenemende interesse verheugen van de Vlaamse overheid, maar ook van de federale. Die aandacht mag niet ten koste gaan van de breedtesport, dwz de sportparticipatie van de hele Vlaamse bevolking. De federale overheid moet bovendien de Vlaamse bevoegdheden respecteren.
- Er moet dringend werk worden gemaakt van een sociaal statuut voor de topsporter, in overleg met de federale instanties die ter zake nog bevoegd zijn.
- Er moet een oplossing worden gezocht voor de vertegenwoordiging van Vlaanderen op internationale topsportevenementen.

9 Sport voor gehandicapte personen

- Het sportaanbod voor personen met een handicap is versnipperd, met onvermijdelijk inefficiënt gebruik van werkingsmiddelen en mankracht. Bovendien vindt slechts een minderheid van personen met een handicap de weg naar en in dit sportaanbod.
- Een betere doorstroming is daarom nodig vanuit het buitengewoon onderwijs en vanuit de revalidatiecentra. In de revalidatiecentra moet de sport een wezenlijk onderdeel zijn van het revalidatieprogramma.
- Bepaalde sporten, voornamelijk materiaalgebonden sporten, vergen een financiële inspanning die de draagkracht van het individu overschrijdt. Voor die sporten is een aangepaste tegemoetkoming wenselijk.
- Er moet aan een correcte beeldvorming van de gehandicaptensport worden gewerkt, tegenover het brede publiek en tegenover de professionele hulpverlener in het bijzonder. Onder meer de uitbouw van aangepaste bewegingsactiviteiten in diverse medische en sportgerelateerde opleidingen kan daarbij helpen.

10 Gezond sporten

- Bewegingsarmoede, op termijn fataal voor de gezondheid en het welzijn, verdient meer beleidsaandacht. Een fitte bevolking krijgt men niet door in topsport te investeren. Alle vormen van fysieke activiteit moeten krachtig en stelselmatig worden gestimuleerd. De bevindingen en aanbevelingen van het Steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid kunnen daarbij als leidraad dienen.
- Gezond sporten moet verder worden aangemoedigd. Gezond sporten betekent geregeld sporten en medisch verantwoord sporten.
- Medisch verantwoorde sportbeoefening mag niet worden verengd tot doping. Medisch verantwoord sporten betekent bijvoorbeeld ook aandacht hebben voor letselpreventie.
- Gezond sporten is ook lifetime sporten.

11 Advisering

- De sport heeft recht op eigen adviesorganen, op alle bestuursniveaus, die op tijd over beleidsintenties worden geconsulteerd.
- Op het Vlaamse niveau moet de sport een directe advieslijn behouden naar de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement.
- De verplichting om advies in te winnen, moet zo ruim mogelijk zijn.
- Wanneer adviezen niet worden gevolgd, moet een motiveringsplicht gelden.
- Het middenveld en atleten of oud-atleten kunnen bij de advisering een inbreng hebben, gelet op hun sportspecifieke en sporttechnische kennis.

Met dit memorandum wil de Vlaamse Sportraad enkele bakens uitzetten voor een optimaal Vlaams sportbeleid, waarin coördinatie, kwaliteit, subsidiariteit en transparantie centraal staan. Een sportbeleid waarin gemeentelijke, provinciale, Vlaamse en internationale taken harmonieus samengaan, met respect voor ieders autonomie.

De Vlaamse Sportraad keurde dit memorandum goed op zijn plenaire vergadering van donderdag 22 april 2004.

Dit memorandum is in de vorm van programmapunten opgesteld. De Vlaamse Sportraad rekent erop dat zoveel mogelijk punten hun weg vinden naar de programma's van politieke partijen en naar het nieuwe Vlaamse regeerakkoord.

Prof. Bart Vanreusel, voorzitter van de Vlaamse Sportraad Sonia Vanden Broeck, ondervoorzitter Frank Bulcaen, Paul Cleynhens, Cyriel Coomans, Kristine De Martelaer, Patrick Dobbelaere, Geert Goubert, Marc Gysels, Jan Korthoudt, Philippe Mees, Ingrid Peeters, Claire Sneyers, Eric Swinnen, Katrien Van Kets, Martine Verheyen, Jan Verschraegen, leden Lieven De Clercq, secretaris

Vlaamse Sportraad - Zandstraat 3 - 1000 Brussel - T 02 209 46 11 - F 02 209 46 15 bart.vanr
eysel@flok.kuleuven.ac.be; soniavandenbroeck@gymfed.be; lieven.de_clercq@bloso.be

**Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap**

Samenstelling

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Cultuur - Directoraat-generaal
Cel Strategische Adviesraden

Verantwoordelijk uitgever

Bart De Baere
Voorzitter Raad voor Cultuur
Markiesstraat 1
1000 Brussel
raadvoorcultuur@vlaanderen.be
www.wvc.vlaanderen.be/cultuur

Lay-out

Suzie Favere
Patricia Vandichel
Afdeling Communicatie en Ontvangst

Druk

Copyshop
Afdeling Ondersteuning werking WVC
Marc Vandevoorde

Depotnummer D/2004/3241/168

Uitgave juni 2004